

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 81 hallituksen esityksen johdosta tulo- ja varallisuusverolaiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi

Eduskunta on 20 päivänä syyskuuta 1988 lähettänyt valtiovarainvaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 109 tulo- ja varallisuusverolaiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi.

Hallitus ehdottaa, että nykyinen tulo- ja varallisuusverolaki korvattaisiin uudella tulo- ja varallisuusverolailla, johon sisällytettäisiin myös eräiden muiden nykyisten lakien sisältämät säännökset sekä lisäksi eräitä muita säännöshdotuksia. Tämän vuoksi valiokunta on käsitellyt tässä yhteydessä kaikki ne valiokuntaan lähetetyt aloitteet, jotka koskevat voimassa olevaa tulo- ja varallisuusverolakia tai niitä asiakokonaisuuksia, jotka ehdotetaan sisällytettäväksi uuteen tulo- ja varallisuusverolakiin tai ovat samantyyppisiä kuin uuteen lakiin sisällytettävät säännökset.

Valiokunta on käsitellyt seuraavat valtiovarainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi lähetetyt vuoden 1987 valtiopäiviltä olevat lakialoitteet:

— 24.4.1987 lähetetyn ed. Savolaisen ym. lakialoitteen n:o 5 laiksi tulo- ja varallisuusverolain 22 §:n muuttamisesta,

— 5.5.1987 lähetetyn ed. Härmäläisen ym. lakialoitteen n:o 23 laiksi tulo- ja varallisuusverolain 22 §:n muuttamisesta,

— 2.6.1987 lähetetyn ed. Korkia-Ahon ym. lakialoitteen n:o 61 laiksi tulo- ja varallisuusverolain 17 b §:n muuttamisesta,

— 2.6.1987 lähetetyn ed. Björklundin ym. lakialoitteen n:o 63 laiksi tulo- ja varallisuusverolain 33 a §:n muuttamisesta,

— 15.9.1987 lähetetyn ed. Tiurin ym. lakialoitteen n:o 79 laiksi tulo- ja varallisuusverolain 33 a §:n muuttamisesta,

— 29.9.1987 lähetetyn ed. Moilasen ym. lakialoitteen n:o 86 laiksi tulo- ja varallisuusverolain muuttamisesta,

— 9.10.1987 lähetetyn ed. Seppäsen ym. lakialoitteen n:o 94 laeiksi velkojen korkojen

vähennysoikeuden rajoittamisesta verotuksessa annetun lain 2 §:n väliaikaisesta muuttamisesta sekä tulo- ja varallisuusverolain ja tappiontsauksesta tuloverotuksessa annetun lain muuttamisesta,

— 9.10.1987 lähetetyn ed. Wasz-Höckertin lakialoitteen n:o 103 laiksi tulo- ja varallisuusverolain 22 §:n muuttamisesta,

— 9.10.1987 lähetetyn ed. Juhantalon ym. lakialoitteen n:o 108 laiksi velkojen korkojen vähennysoikeuden rajoittamisesta verotuksessa annetun lain 2 §:n väliaikaisesta muuttamisesta ja laiksi tulo- ja varallisuusverolain muuttamisesta sekä

— 18.12.1987 lähetetyn ed. Rantasen ym. lakialoitteen n:o 144 laiksi tulo- ja varallisuusverolain 22 §:n muuttamisesta.

Valiokunta on lisäksi käsitellyt seuraavat valtiovarainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi lähetetyt vuoden 1988 valtiopäiviltä olevat lakialoitteet:

— 4.3.1988 lähetetyn ed. Siitosen lakialoitteen n:o 10 tulo- ja varallisuusverolain 29 §:n muuttamisesta,

— 10.5.1988 lähetetyn ed. Saapungin ym. lakialoitteen n:o 47 laiksi tulo- ja varallisuusverolain 22 §:n muuttamisesta,

— 13.9.1988 lähetetyn ed. Stenius-Kaukosen ym. lakialoitteen n:o 63 laiksi tulo- ja varallisuusverolain 37 §:n muuttamisesta,

— 14.10.1988 lähetetyn ed. Kohijoen lakialoitteen n:o 76 tulo- ja varallisuusverolaiksi,

— 11.10.1988 lähetetyn ed. Seppäsen ym. lakialoitteen n:o 79 tulo- ja varallisuusverolaiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi,

— 18.10.1988 lähetetyn ed. Seppäsen lakialoitteen n:o 92 eräksi verouudistusta täydentävien säännösten sisällyttämistä lainsäädäntöön tarkoitaviksi laeiksi,

— 21.10.1988 lähetetyn ed. Moilasen ym. lakialoitteen n:o 98 tulo- ja varallisuusverolaiksi,

— 3.11.1988 lähetetyn ed. Tennilän ym. lakialoitteen n:o 104 tulo- ja varallisuusverolaiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi sekä

— 8.11.1988 lähetetyn ed. Jääskeläisen ym. lakialoitteen n:o 106 tulo- ja varallisuusverolaiksi sekä laeiksi maatilatalouden tuloverolain 3 ja 18 §:n ja verotuslain 68 a §:n muuttamisesta.

Valiokunta on käsitellyt myös valtiovarainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi 11 päivänä kesäkuuta 1987 lähetetyt vuoden 1987 valtiopäiviltä olevat seuraavat toivomusaloitteet:

— Ed. Almgrenin ym. toivomusaloitteen n:o 71 sotainvalidien ja rintamaveteraanien hoitokustannusten täysimääräisestä verovähennysoikeudesta,

— ed. Anttilan toivomusaloitteen n:o 73 kansalais- ja työväenopistojen opettajille maksettavien matkakorvausten saattamisesta verovapaiksi,

— ed. Astalan toivomusaloitteen n:o 80 kehitysmaakauppayhdistysten vapauttamisesta tuloverosta,

— ed. Hilpelän toivomusaloitteen n:o 93 kotiapulaiselle maksettavan palkan vähennyskelpoisuudesta verotuksessa eräissä tapauksissa,

— ed. Hurskainen-Leppäsen ym. toivomusaloitteen n:o 96 lasten päivähoitoon kuljettamisesta aiheutuvien kustannusten vähentämisestä verotuksessa,

— ed. Järvenpään toivomusaloitteen n:o 107 merimiesten ulkomaan työtulon verotukseen vaikuttavan ns. kuuden kuukauden säännön tarkistamisesta,

— ed. Jääteenmäen ym. toivomusaloitteen n:o 114 sairauskulujen omavastuuosuuden poistamisesta verotuksessa,

— ed. Karkisen toivomusaloitteen n:o 121 eläkkeensaajan verotuksen tarkistamisesta,

— ed. Korttesalmen ym. toivomusaloitteen n:o 127 matkakustannusten ylärajan korottamisesta verotuksessa,

— ed. Korttesalmen ym. toivomusaloitteen n:o 128 vammaisperheen kotiapulaisen palkkakustannusten verovähennyskelpoisuudesta,

— ed. Kärhän toivomusaloitteen n:o 131 viljatilán puolisoiden ansiotulojen jakamisesta puolisoiden kesken tasan verotuksessa,

— ed. Lahti-Nuuttilan ym. toivomusaloitteen n:o 140 sairauskulujen omavastuuosuuksien poistamisesta verotuksessa,

— ed. Lahti-Nuuttilan ym. toivomusaloit-

teen n:o 141 ulkomailta harjoittelevan opiskelijan verotuksen keventämisestä,

— ed. Laineen toivomusaloitteen n:o 145 sairauskuluvähennyksen uudistamista tarkoittavan esityksen antamisesta,

— ed. Mäkelän toivomusaloitteen n:o 166 sairauskuluvähennyksen omavastuuosuuden poistamisesta verotuksessa,

— ed. Rajamäen ym. toivomusaloitteen n:o 197 korkeiden sairauskulujen vähennysoikeuden lisäämisestä verotuksessa,

— ed. Rajamäen ym. toivomusaloitteen n:o 198 veron perimisen estämisestä verottomaksi tarkoitusta eläkkeestä,

— ed. Renlundin ym. toivomusaloitteen n:o 204 diabetesta sairastaville potilaille annettavista verohelpotuksista,

— ed. Seppäsen toivomusaloitteen n:o 219 eräiden myyntivoittojen verottamisesta,

— ed. Törnqvistin ym. toivomusaloitteen n:o 229 perhepäivähoitajien verotuskohtelun tarkistamisesta,

— ed. Vallin ym. toivomusaloitteen n:o 235 kulttuuritapahtumien lähdeveron epäkohtien poistamisesta sekä

— ed. Väistön ym. toivomusaloitteen n:o 251 ruokavaliovähennyksen myöntämisestä verotuksessa diabeetikoille.

Valiokunta on käsitellyt myös seuraavat valtiovarainvaliokuntaan valmistelevasti 3 päivänä toukokuuta 1988 käsiteltäväksi lähetetyt vuoden 1988 valtiopäiviltä olevat toivomusaloitteet:

— Ed. Alarannan ym. toivomusaloitteen n:o 45 kehitysvammaisille maksettavan työosuusrahan saamisesta verottomaksi,

— ed. Hurskainen-Leppäsen ym. toivomusaloitteen n:o 57 lasten päivähoitoon kuljettamisesta aiheutuvien kustannusten verovähennyskelpoisuudesta,

— ed. Häkämiehen toivomusaloitteen n:o 60 ulkomaisten harjoittelijoiden verotuskohtelun yhtenäistämisestä,

— ed. Jaakonsaaren ym. toivomusaloitteen n:o 64 ulkomaisten harjoittelijoiden verotuskohtelun yhtenäistämisestä,

— ed. Jurvan ym. toivomusaloitteen n:o 67 ulkomaisten harjoittelijoiden verotuskohtelun yhdenmukaistamisesta,

— ed. Järvenpään toivomusaloitteen n:o 69 ns. lippusiirtolaivalla ansaitun ulkomaan työtulon verotuksessa noudatettujen aikamäärien muuttamisesta,

— ed. Kankaanniemen toivomusaloitteen n:o 73 lapsivähennyksen myöntämisperusteiden laajentamisesta kunnallisverotuksessa,

— ed. Kankaanniemen toivomusaloitteen n:o 74 laktoosi-intoleranssista aiheutuvien kustannusten vähennyskelpoisuudesta verotuksessa,

— ed. Moilasen ym. toivomusaloitteen n:o 99 ulkomaille muuttaneen Suomesta saaman eläkkeen verottamisesta,

— ed. Mäkelän ym. toivomusaloitteen n:o 101 velkojen korkojen omavastuuosuuden poistamisesta verotuksessa,

— ed. Mäkelän ym. toivomusaloitteen n:o 102 invalidivähennyksen korottamisesta verotuksessa,

— ed. Mäkelän ym. toivomusaloitteen n:o 103 invalidivähennyksen palauttamisesta kunnallisverotukseen,

— ed. Rehnin ym. toivomusaloitteen n:o 116 harjoittelijoille maksettavan palkan verottamisen yhdenmukaistamisesta,

— ed. Renlundin ym. toivomusaloitteen n:o 117 lastenhoitajana palkkakustannusten vähennysoikeuden laajentamisesta sekä

— ed. Tykkyläisen ym. toivomusaloitteen n:o 136 eläkeläisten invalidivähennyksen tason säilyttämisestä verotuksessa.

Kokonaisverouudistuksen yleiset lähtökohdat

Käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä ehdotetaan, että osana kokonaisverouudistusta keskeisin tuloverotusta koskeva laki eli tulo- ja varallisuusverolaki sekä eräät muut tuloverotusta koskevat lait korvataan uudella tulo- ja varallisuusverolailla. Ennakkoperintälakiin, lähdeverolakiin ja verotuslakiin ehdotetaan samalla tehtäväksi myös eräitä muita muutoksia.

Ehdotetut muutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1989 alusta lukien. Ehdotettujen siirtymäsäännösten vaikutuksesta eräät tähän hallituksen esitykseen sisältyvät muutokset tulisivat kuitenkin sovellettaviksi vasta vuodelta 1990 toimitettavassa verotuksessa. Viimeisimmät hallituksen esittämät kokonaisverouudistukseen liittyvät toimenpiteet tulisivat sovellettaviksi vasta vuodelta 1991 toimitettavassa verotuksessa.

Kokonaisverouudistus kattaa koko tuloverotuksen. Muutokset koskevat kaikkia tulovero-

tuksen keskeisiä osa-alueita eli henkilöverotusta, elinkeinoverotusta ja maatilatalouden verotusta. Valmistelutyössä on lähdetty siitä, että uudistuksen toteuttaminen aloitetaan samanaikaisesti kaikilla näillä lohkoilla.

Kokonaisverouudistukseen liittyvä ensimmäinen lakiehdotus oli eduskunnassa jo kuluvan vuoden keväätistuntokaudella hyväksytty hallituksen esitys talletusten ja obligaatioiden veronhuojennuslaiksi.

Samanaikaisesti käsiteltävänä olevan esityksen kanssa eduskunnalle annettiin hallituksen esitys laiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain ja konserniavustuksesta verotuksesta annetun lain muuttamisesta. Esitys sisältää kokonaisverouudistuksen elinkeinoverotukseen liittyvät osat. Yhtiöverotuksen uudistamiseen liittyy myös eduskunnalle annettu esitys laiksi investointivarauslain muuttamisesta.

Sekä henkilöverotusta että yritysverotusta koskee eduskunnalle samanaikaisesti käsiteltävän esityksen kanssa annettu esitys laiksi yhtiöveron hyvityksestä ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi.

Maa- ja metsätaloudesta saatavan tulon verotuksen uudistamishdotukset sisältyvät niin ikään samanaikaisesti eduskunnalle annettuun esitykseen laiksi maatilatalouden tuloveron ja tappiontasauksesta tuloverotuksessa annetun lain muuttamisesta.

Hallitus pyrkii käsiteltävänä olevalla esityksellä ja muilla edellä mainituilla esityksillä verotuksessa yleisesti todettujen epäkohtien lieventämiseen ja korjaamiseen toteuttamalla kokonaisverouudistus. Uudistuksen keskeinen tavoite on lisätä tuloverotuksen neutraalisuutta. Nykyistä neutraalimman verojärjestelmän voidaan katsoa lisäävän kansantalouden voimavarojen käytön tehokkuutta.

Toinen keskeinen kokonaisverouudistuksen tavoite on verotuksen oikeudenmukaisuuden parantaminen. Erilaatuisia tuloja saavien verovelvollisten veroasteiden erojen vuoksi verotus ei ole aina kohdentunut oikeudenmukaisesti. Hallituksen esityksen perusteluiden mukaan oikeudenmukaisessa verojärjestelmässä veron määrän tulisi ensisijaisesti riippua verovelvollisten tulojen kokonaismäärästä eikä siitä, min-kälaatuksia tuloja verovelvolliset saavat.

Kolmantena keskeisenä tavoitteena kokonaisverouudistuksessa on verotuksen aineellista verotusta koskevien säännösten ja lainsäädäntötekniikan yksinkertaistaminen.

Edellä kuvattujen kokonaisverouudistuksen yleisten tavoitteiden toteuttamiseen pyritään eri tulolajien verotuksen yhdenmukaistamisella. Tämä edellyttää nykyisten, tiettyihin tulolajeihin liittyvien verovapauksia koskevien säännösten uudelleenarviointia. Tarkoituksena on myös pyrkiä tiettyjen laskennallisten tulojen, kuten luontoisetujen ja metsätaloudesta saatavien tulojen uudelleenarviointiin, jotta jo voimassa olevan lainsäädännön edellyttämä käyvän arvon periaate toteutuisi nykyistä paremmin.

Nykyisen veropohjan aukot ovat erityisen suuria omaisuustulojen kohdalla. Osana omaisuustulojen verotuksen uudistamista järjestetään osinkotulojen verotus siten, että nykyisestä osakeyhtiöiden jakaman voiton rakenteellisesti kahdenkertaisesta verotuksesta luovutaan, mutta samalla tällaisen tulon yhdenkertainen verotus turvataan.

Tuloverotuksen yksinkertaistaminen edellyttää erityisesti vähennysjärjestelmän selkeyttämistä. Koko vähennysjärjestelmää koskeviin laajoihin uudistuksiin ei kokonaisverouudistuksen alkuvaiheessa ole kuitenkaan vielä ollut mahdollista ryhtyä.

Kolmantena keskeisenä keinona verouudistuksen tavoitteiden toteuttamiseksi on tuloverotuksen marginaaliverojen alentaminen. Marginaaliverojen alentaminen merkitsee ennen kaikkea valtion tuloveroasteikon veroprosenttien alentamista. Marginaaliveroihin vaikuttavat myös vähennysjärjestelmä sekä tulojen perusteella maksettavien muiden verojen kuin valtionveron verokannat. Hallitus pyrkii esityksillään uudistukseen, jossa marginaaliverot alenisivat kaikilla tulotasolla.

Uudessa tulo- ja varallisuusverolaissa ehdotettavat muutokset

1. Uuden tulo- ja varallisuusverolain tarve

Vaikka nykyinen tulo- ja varallisuusverolaki on verraten uusi, se on lakisystematiikaltaan ja rakenteeltaan osoittautunut vanhentuneeksi ja osittain myös epäjohdonmukaiseksi. Tulo- ja varallisuusverolain johdonmukaisuus on vuosien mittaan jatkuvasti heikentynyt niiden lukuisten muutosten vuoksi, joita lakiin on sen voimassaoloaikana tehty. Lisäksi kokonaisverouudistukseen sisältyy jo sen ensi vaiheessa lukuisia sellaisia verojärjestelmän muutoksia,

joista tulisi säätää tulo- ja varallisuusverotusta koskevassa yleislaissa.

Edellä mainituista syistä päädyttiin verouudistuksen valmistelutyössä kokonaan uuden tulo- ja varallisuusverolain säätämiseen. Lain uusiutuneesta rakenteesta huolimatta monet nykyiseen tulo- ja varallisuusverolakiin sisältyvät säännökset on sellaisinaan siirretty uuteen lakiin. Lisäksi siihen on otettu eräissä erityislaeissa tähän asti olleita säännöksiä.

2. Verovelvollisuutta koskevat muutokset

Verovelvollisuutta koskevat muutosehdotukset ovat käsiteltävänä olevassa verouudistuksen ensimmäisessä vaiheessa verrattain vähäisiä. Merkittävimmät hallituksen esitykseen sisältyvät verovelvollisuuteen liittyvät muutosehdotukset ovat toisaalta kaupparekisteriin merkittyjen liiketoimintaa harjoittavien avoimien ja kommandiittiyhtiöiden ja jakamattomien kuolinpesien verovelvollisuuden muutos ja toisaalta niin sanottuja yritysjärjestelyjä eli muun muassa toimintamuodon tai yritysmuodon muutoksista aiheutuvia veroseuraamuksia koskevan sääntelyn ottaminen lakiin.

Tulo- ja varallisuusverolain mukaan yhtymä ei ole erillinen verovelvollinen, vaan ainoastaan laskentayksikkö, jonka tulo ja varallisuus vahvistetaan erikseen, mutta jaetaan sen jälkeen verotettavaksi osakkaiden tulona ja varallisuutena. Tärkeä poikkeus tästä pääsäännöstä on kaupparekisteriin merkityn liiketoimintaa harjoittavan avoimen yhtiön ja kommandiittiyhtiön erillinen verovelvollisuus.

Hallitus ehdottaa, että kaupparekisteriin merkityn liiketoimintaa harjoittavan avoimen yhtiön ja kommandiittiyhtiön tulosta uuden tulo- ja varallisuusverolain mukaan puolet jaettaisiin verotettavaksi yhtiön tulona ja puolet yhtiömiesten tulona niiden osuuksien mukaan, joita heillä on yhtiön tuloon. Varallisuus sitä vastoin jaettaisiin kokonaan verotettavaksi yhtiömiesten varallisuutena. Muut kuin edellä mainitut yhtymät olisivat nykyiseen tapaan vain laskentayksiköjä, joiden sekä tulosta että varallisuudesta verotettaisiin osakkaita.

Verovelvollisuutta koskevia säännöksiä ehdotetaan myös muutettavaksi siten, ettei kalastuskuntaa, jakokuntaa ja muita niihin verrattavia yhteisetyksia enää pidettäisi yhtyminä. Ne olisivat erillisiä verovelvollisia, joihin sovellettaisiin progressiivista veroasteikkoa. Yhteis-

etuuksista ainoastaan yhteismetsä jäisi edelleen yhtymäksi.

Nykyisin verovelvollisuudesta valtionverotuksessa vapautetut lainajyvästöt ehdotetaan säädettäväksi verovelvollisiksi. Nykyisen lain mukaan liiketoimintaa harjoittavaa kuolinpesää verotetaan erillisenä verovelvollisena viideltä vainajan kuolinvuotta seuraavalta verovuodelta. Hallitus ehdottaa, että kaikkia kuolinpesiä, myös muita kuin liiketoimintaa harjoittavia, verotettaisiin erillisinä verovelvollisina kolmelta vainajan kuolinvuotta seuraavalta vuodelta. Tämän jälkeen niitä verotettaisiin yhtyminä.

Tuloverolainsäädäntöön ei nykyisin sisälly yksittäisiä säännöksiä lukuun ottamatta yritysmuodon muutoksia tai muita toimintamuodon muutoksia koskevia nimenomaisia säännöksiä. Tulo- ja varallisuusverolaissa ei ole lainkaan tulolähdesiirtoja, yksityiskäyttöönottoa eikä yhteisön tai yhtymän purkamista koskevia säännöksiä. Tulo- ja varallisuusverolaista puuttuvat lisäksi sulautumista koskevat säännökset.

Hallitus ehdottaa, että tulo- ja varallisuusverolakiin sisällytettäisiin lain II osan 5. lukuna toimintamuodon muutoksia, tulolähdesiirtoja ja yksityiskäyttöönottoa koskevat säännökset. Esityksessä ehdotetut säännökset vastaavat pääpiirteittäin nykyistä oikeuskäytäntöä. Muutosta nykyiseen oikeustilaan merkitsee ehdotukseen sisältyvä säännös, jonka mukaan yksityisliikkeen tai ammatin harjoittamista voitaisiin varauksia purkamatta jatkaa osakeyhtiön muodossa.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan lakiin sisällytettäväksi tulolähdesiirtoja, yksityiskäyttöönottoa, purkamista ja sulautumista koskevat säännökset, jotka pääpiirteittäin vastaisivat elinkeinotulon verotusta koskevia vastaavia säännöksiä. Sulautumisessa syntyvän voiton tai tappion verokohtelun osalta tässä laissa ehdotetut säännökset poikkeaisivat kuitenkin elinkeinotulon verottamisesta annettuun lakiin ehdotetuista muutoksista.

3. Tulon veronalaisuutta koskevat muutokset

Ehdotettava uusi tulo- ja varallisuusverolaki eroaa systemaattikaltaan nykyisestä laista erityisesti tulon veronalaisuutta koskevalta osaltaan. Lähtökohtana olisi, kuten nykyisinkin, laajan tulokäsitteen ilmaiseva yleissäännöstö. Laaja

tulokäsite kuitenkin korostuisi nykyistä selvemmin sen vuoksi, ettei lakiin enää sisältyisi esimerkkiluetteloa veronalaisista tuloista, vaan rahana tai rahanarvoisena etuutena saatu tulo olisi aina veronalaista, ellei laissa ole nimenomaisesti toisin säädetty.

Luontoisedut on nykyisinkin lain mukaan periaatteessa arvostettava käypään arvoonsa. Verotusarvojen määäämisperusteiden vahvistaminen on annettu verohallituksen tehtäväksi. Luontoisetujen verotuksessa noudatetut kaavamaiset arvostusperusteet ovat kuitenkin käytännössä johtaneet käypä arvoa huomattavasti alhaisempiin luontoisetujen raha-arvoihin.

Kokonaisverouudistuksen valmistelussa on lähdetty siitä, että luontoisetujen verotus tulisi saattaa lähemmäksi rahapalkan verotusta ja tavoitteeksi on tällöin asetettu noin 90 prosentin arvostustaso. Luontoisetujen verotusarvojen saattaminen lähemmäksi käypä arvoa ei edellytä lain tasoisia muutoksia. Arvojen määääminen jäisi edelleen verohallituksen tehtäväksi.

Kokonaisverouudistuksen valmistelun yhteydessä on luonnosteltu uutta vuodelta 1989 toimitettavassa verotuksessa noudatettavaa luontoisetupäätöstä. Suunnitelmien mukaan asuntoedun arvon määäämisessä otettaisiin asunnon koko huomioon nykyistä paremmin samoin kuin paikkakuntien väliset erot. Ravintoedun arvon määäämisessä pääasiallisena arvostusperusteena pidettäisiin edelleen ateriasta työnantajalle aiheutuvia välittömiä kustannuksia. Lounassetelin ja vastaavan muun ruokaliipukkeen arvo määräytyisi nimellisarvon perusteella arvioidun keskimääääraisten välittömien kustannusten määrän perusteella. Autoedun arvoon vaikuttaisi nykyistä enemmän auton hinta, mutta nykyiseen tapaan myös moottorin kuutiotilavuus ja auton ikä. Merkittävin rakenteellinen muutos autoedun verotukseen olisi se, että arvoltaan tietyn hintarajan ylittävä auto siirtyisi aina seuraavaan autoluokkaan.

Henkilöetuja koskevassa nykyisen tulo- ja varallisuusverolain 22 a §:ssä on lueteltu ne edut, joita ei nykyisin pidetä veronalaisina tuloina. Uuteen tulo- ja varallisuusverolakiin sisältyvien säännösehdoitusten mukaisesti veronalaiseksi tuloksi säädettäisiin etu työnantajalta saadusta tavanomaista alempikorkoisesta lainasta samoin kuin etu yleistä merkintähintaa alhaisempaan hintaan merkityistä työnantajaosakeyhtiön osakkeista siltä osin kuin alennus on enemmän kuin 15 prosenttia. Lisäksi

ehdotetaan, ettei terveydenhuoltoedun verovapaus koskisi tilanteita, joissa työnantaja on suoraan maksanut työntekijän omia sairauskuluja. Muilta osin henkilökuntaetuja koskeva säännös säilyisi nykyisenä.

Työn tekemiseen liittyvistä matkoista maksettavat matkakustannusten korvaukset on voimassa olevassa tulo- ja varallisuusverolaissa säädetty eräin edellytyksin verovapaiksi tuloiksi. Niiden määrästä päättää verohallitus, mutta päätöstä tehtäessä on otettava huomioon valtion maksamat sekä edustavimpien työ- ja virkaehtosopimusten mukaiset korvausperusteet. Käytännössä nämä ovat johtaneet tuntuvaan ylikompensatioon. Tämän vuoksi hallitus ehdottaa, että vastaisuudessa tulisi voida maksaa verovapaasti ainoastaan sellaisia matkakustannusten korvauksia, jotka mahdollisimman tarkoin vastaavat työmatkoista keskimäärin aiheutuvaa todellista elantokustannusten lisäystä. Muutokset tehtäisiin tietyn siirtymäkauden aikana. Verohallitus vahvistaisi edelleen yksityiskohtaiset perusteet ja määrät, mutta verohallitus ei olisi sidottu enää valtion maksamiin korvauksiin eikä työmarkkinaratkaisuihin.

Verovapaiden korvausten nimikkeistöä uudistettaisiin siten, ettei ateriakorvausta enää mainittaisi erikseen. Siten nykyisin verovapaan aterikorvauksen maksamismahdollisuus ei sisälly enää uuteen lakiin. Verotuksen tasapuolisuuden lisäämiseksi ehdotetaan, että työnantajan määräystä ei enää mainittaisi laissa työmatkana pidettävän matkan edellytyksenä. Lisäksi ehdotetaan, etteivät päivittäiset matkat asunnon ja erityisen työntekemispaikan välillä enää oikeuttaisi verovapaaseen korvaukseen, vaan ne olisivat samassa asemassa kuin asunnon ja varsinaisen työpaikan väliset matkat. Niin ikään viikonloppumatkoja ei voitaisi pitää verovapaasti korvattavina työmatkoina.

Uutta talletusten ja obligaatioiden veronhuojennuslakia sovelletaan ensimmäisen kerran vuonna 1989 tehtäviin talletuksiin ja liikkeesen laskettaviin obligaatioihin. Nämä uudetkin veronhuojennukset mahdollistavat edelleen melko korkean verovapaan koron maksamisen määräaikaistalletuksille ja obligaatioille, mutta supistavat verovapautta kuitenkin nykyiseen verrattuna. Hallitus ehdottaa, että muiden korkotulojen osalta nimellisen korkotulon verotusta lievennettäisiin nykyisen kaltaisen omaisuustulovähennyksen avulla. Vähäisten korkotulojen perusteella saisi edelleenkin tehdä koko

tulon suuruisen vähennyksen. Täksi määräksi ehdotetaan 2 000 markkaa. Tämän jälkeen vähennys olisi puolet siitä osasta korkotuloa, joka ylittää mainitun määrän. Vähennyksen enimmäismäärä olisi 10 000 markkaa veronalaisen korkotulon ollessa 18 000 markkaa tai sitä enemmän. Paitsi korkoja, vähennys koskisi myös asunnon vuokraamisesta saatuja vuokratuloja, sijoitusrahaston voitto-osuuksia samoin kuin sellaisia osinkoja, joita ei veroteta yhtiöveron hyvitysjärjestelmän mukaisesti. Luonnollisia vähennyksiä ei edelleenkaan otettaisi huomioon vähennyksen määrää laskettaessa, mikä korostaisi omaisuustulovähennyksen merkitystä erityisesti vuokratulojen osalta.

Voimassa olevassa tulo- ja varallisuusverolaissa veronalaiset luovutusvoitot on jaettu kahteen ryhmään eli satunnaisiin myyntivoittoihiin ja omaisuuden luovutusvoittoihiin. Luovutusvoitot otetaan omaisuuden luovutusvoittona huomioon siltä osin, kuin niiden määrä käytännössä ylittää kaksi miljoonaa markkaa. Tällä tavalla lasketusta luovutusvoitosta on 20 prosenttia omaisuuden luovutusvoittona veronalaista tuloa.

Kokonaisverouudistuksen tavoitteiden mukaisesti hallitus ehdottaa, että myyntivoittojen verotusta laajennettaisiin nykyisestä. Satunnaisen myyntivoiton ja omaisuuden luovutusvoiton käsitteet säilytettäisiin edelleenkin, mutta molempien verotukseen tulisi lähinnä veropohjaa vahvistavia muutoksia. Satunnaisen myyntivoiton verotusta lievennettäisiin tosiasiaassa kuitenkin siten, että myös satunnaisen myyntivoiton verotuksessa sovellettaisiin voimassa olevaa luovutushinnan puolikkaan tai ehdotettua neljäsosan vähentämissääntöä.

Satunnaisen myyntivoiton verotusta porrastettaisiin siten, että alle neljä vuotta omistetun omaisuuden luovutuksesta saatu voitto olisi kokonaan veronalaista tuloa. Tämän jälkeen veronalainen osuus pienisi 20 prosentin portain kahta vuotta kohden siten, että kahdeksan vuoden omistuksen jälkeen veronalaista olisi 40 prosenttia luovutusvoitosta.

Omaisuuden luovutusvoiton verotusta laajennettaisiin kahdella tavalla. Tällaisen voiton veronalaisuuden alaraja ehdotetaan alennettavaksi miljoonasta markasta 200 000 markkaan. Veronalaiseksi tuloksi katsottavaa suhteellista osuutta voitosta korotettaisiin lisäksi 40 prosenttiin nykyisestä 20 prosentista. Luovutushinnan puolikkaan vähentämissääntö säilyisi lukuun ottamatta alle kahden vuoden ajan

omistettua omaisuutta, jonka luovutuksissa voitaisiin vähentää vain 25 prosenttia luovutushinnasta ja enimmäisvoitto olisi 75 prosenttia luovutushinnasta.

Lähiomaisten välisiä sukupolvenvaihdoilanteita koskevaa säännöstä tarkistettaisiin ehdotuksen mukaan siten, että niissä tarkoitettu huojennus koskisi vain luovuttajan ja hänen lapsensa tai tämän rintaperillisen kesken tehtyjä luovutuksia. Oman asunnon luovutusvoiton verovapaus säilyisi, mutta verovapauden taakaava omistusaika pidennettäisiin yhdestä vuodesta kahteen vuoteen.

Kokonaisverouudistuksen tavoitteiden mukaisesti vakuutussäästämisen ja muun säästämisen verokohtelua ehdotetaan yhdenmukaistettavaksi. Siten hallituksen esityksessä ehdotetaan, että henkivakuutusmaksun vähennyskelpoisuus poistettaisiin. Vakuutuksenottajan itselleen tai lähiomaisilleen ottaman säästöhenkivakuutuksen tuotto olisi veronalaista tuloa. Inflaation kaavamaiseksi huomioon ottamiseksi pitkäaikaisen eli kymmenen vuotta voimassa olleen säästöhenkivakuutuksen tuotosta vain puolet olisi veronalaista tuloa. Progressiivisuuden vaikutusta lieventäisi mahdollisuus käyttää tulontasausta valtion tuloveroa määrättäessä. Niin sanottujen toimihenkilövakuutusten verotusta tiukennettaisiin siten, että työnantajan maksamista vakuutusmaksuista 10 prosenttia katsottaisiin vuosittain työntekijän veronalaiseksi tuloksi. Vakuutus suoritus olisi nykyiseen tapaan työntekijän veronalaista tuloa hänen nostaessaan säästösumman omaan käyttöönsä.

Kokonaisverouudistuksessa omaisuustulojen verotus laajenee ja veropohja vahvistuu tältä osin. Tämän vuoksi hallitus ehdottaa, että puolisoiden muiden kuin ansiotulojen yhteisverotuksesta luovutaan vuodelta 1990 toimitettavasta verotuksesta alkaen. Sitä vastoin varallisuuden yhteisverotuksen poistamista ei ehdoteta. Myös lasten ja vanhempien yhteisverotus säilyisi niin tuloverotuksessa kuin varallisuusverotuksessa.

4. Vähennysjärjestelmän muutokset

Kokonaisverouudistuksen keskeisenä tavoitteena on vähennysjärjestelmän selkeyttäminen. Henkilöverotuksen nykyiset vähennykset voidaan jakaa tarkoituksensa perusteella eri ryhmiin. Ensimmäisenä ryhmänä ovat luonnolliset vähennykset eli nettotulon verotuksen toteutta-

miseen pyrkivät vähennykset. Toisena ryhmänä ovat sosiaaliset ja perhepoliittiset vähennykset. Kolmantena vähennysryhmänä ovat ne vähennykset, joiden tarkoituksena on asettaa eri tulolajit verotuksessa keskenään eri asemaan. Lisäksi on vähennyksiä, joiden tarkoituksena on verovelvollisen käyttäytymisen ohjaaminen.

Kokonaisverouudistuksen tavoitteiden mukaisesti ehdotetaan vähennysjärjestelmää tuntuvasti karsittavaksi ja kaavamaisettavaksi.

Nettotulon verottamisen periaatteista ei ehdoteta luovuttavaksi. Tämä merkitsee sitä, että verovelvollisella olisi edelleen oikeus vähentää tulostaan ne menot, jotka hänen on ollut sen hankkimiseksi ja säilyttämiseksi suoritettava.

Koska tulonhankkimismenoja on yleensä kaikilla verovelvollisilla ja koska luonnollisten vähennysten selvittäminen on työlästä, tarve niiden kaavamaisamiseen on suuri. Keinoina voidaan käyttää lähinnä joko nykyisen tyyppistä tulonhankkimisvähennystä tai tulonhankkimismenojen omavastuuosuutta. Kokonaisverouudistuksen valmistelussa on päädytty tulonhankkimisvähennysvaihtoehtoon paitsi asunnon ja työpaikan välisten matkakulujen osalta, joihin sovellettaisiin omavastuuosuutta. Myös työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksut ja työttömyyskassamaksut vähennettäisiin nykyiseen tapaan.

Tulonhankkimisvähennys, joka on nykyisin 500 markkaa lisätynä viidellä prosentilla palkkatulon määrästä ja enintään 1 800 markkaa, ehdotetaan määriteltäväksi siten, että se olisi kaksi prosenttia palkkatulosta ja enintään 1 000 markkaa. Tulonhankkimisvähennystä muutettaisiin kuitenkin siten, että matkakuluvähennys ei enää sisältyisi sen piiriin. Matkakuluvähennykseen ehdotetaan sovellettavaksi 2 000 markan omavastuuta ja nykyiseen tapaan 16 000 markan enimmäismäärää. Ennallaan ehdotetaan säilytettäväksi erityisiä palkansaajaryhmiä koskevat merityötulo-, metsuri-, moottorisaha- ja ajoneuvovälinevähennykset.

Huoltovelvollisuuden perusteella myönnettäviä niin sanottuja perhepoliittisia vähennyksiä ei enää voida pitää joka suhteessa verotuksen oikeudenmukaisuuden kannalta yhtä keskeisinä kuin aikaisemmin. Hallitus ehdottaa, että sekä kunnallisverotuksessa että valtionverotuksessa olisi kummassakin yleinen lapsen elatuksen perusteella myönnettävä vähennys. Kunnallisverotuksen lapsivähennys olisi nykyisen kaltainen eli se myönnettäisiin erikseen jokai-

sesta alaikäisestä lapsesta ja vähennys olisi määrältään 9 500 markkaa lasta kohden. Kunnallisverotuksessa myönnettäisiin edelleen yksinhuoltajavähennys, jollaista valtionverotuksessa ei kuitenkaan enää olisi. Kunnallisveron yksinhuoltajavähennyksen suuruudeksi ehdotetaan 9 000 markkaa.

Valtionverotuksessa myönnettäisiin ehdotuksen mukaan uudentyypinen lapsenhoitovähennys. Tämä vähennys kohdistuisi perheisiin, joilla on päivähoitoikäisiä lapsia. Vähennyksen suuruus olisi 12 000 markkaa. Vähennys myönnettäisiin vuonna 1989 perheille, joissa on 2—7-vuotiaita lapsia ja seuraavasta vuodesta alkaen niille perheille, joissa on 3—7-vuotiaita lapsia.

Huoltovelvollisuuden perusteella myönnettävistä vähennyksistä poistuisivat erillinen puoliso-vähennys, valtionverotuksessa yksinhuoltajavähennys, koulutusvähennys ja toistuvaisavustuksen vähennyskelpoisuus. Myös verosta tehtävä elatusvelvollisuusvähennys ehdotetaan poistettavaksi. Niin ikään ehdotetaan luovuttavaksi verosta tehtävistä huoltajavähennyksestä ja lastenhoitajan palkan sosiaalikulunnustusten perusteella myönnettävästä vähennyksestä.

Sairauskuluvähennyksen muutosta mahdollisesti koskevat ratkaisut on hallituksen esityksen perusteluiden mukaan tarkoitus tehdä vuoden 1990 verotusta silmällä pitäen. Vähennysjärjestelmässä säilyisivät vielä myös sekä valtion- että kunnallisverotuksen invalidivähennykset samoin kuin veronmaksukyvyyn alentumisvähennys.

Koron vähennyskelpoisuutta henkilöverotuksessa koskeva pääasiallinen sääntely sisältyy nykyisin erilliseen velkojen korkojen vähennys-oikeuden rajoittamisesta verotuksessa annettuun lakiin. Voimassa olevien säännösten mukaan ansiotoimintaan liittyvät korot ovat rajoituksitta vähennyskelpoisia. Luonnollisella henkilöllä ja erillisenä verovelvollisena verotettavalla kotimaisella kuolinpesällä on oikeus vähentää muita korkoja 600 markan omavastuun ylittävältä osalta enintään 24 400 markkaa. Tähän määrään saa sisältyä muita kuin verovelvollisen oman tai perheen vakituiseen asunon hankkimisesta tai perusparannuksesta aiheutuneiden velkojen korkoja enintään 9 400 markkaa.

Koron vähennyskelpoisuutta koskevat säännökset ehdotetaan sisällytettäväksi tulo- ja varallisuusverolain 87—91 §:ään ja samalla ku-

mottavaksi velkojen korkojen vähennys-oikeuden rajoittamisesta verotuksessa annettu laki.

Tulo- ja varallisuusverolain 87 § sisältäisi koron vähennyskelpoisuutta koskevan yleissäännöksen. Tulo- ja varallisuusverolain 88 §:n 1 momentissa säädettäisiin korkovähennyksen omavastuusta. Markkamääräinen omavastuu olisi 900 markkaa sekä yksinään verotettavilla että puolisoilla. Se koskisi kaikkia luonnollisten henkilöiden ja erillisinä verovelvollisina verotettavien kuolinpesien velkojen korkoja eli myös niitä, jotka liittyvät elinkeinotoimintaan, maatilatalouden harjoittamiseen tai muuhun ansiotoimintaan. Tulo- ja varallisuusverolain 88 §:n 2 momenttiin ehdotetaan sisällytettäväksi nykyistä vastaava säännös erityislain nojalla verovapaan tulon hankkimiseksi otetun velan koron vähennyskeltvottomuudesta.

Tulo- ja varallisuusverolain 89 §:ssä ehdotetaan otettavaksi käyttöön markkamääräisen omavastuun lisäksi muiden kuin ansiotoimintaan liittyvien velkojen korkojen osalta korkomenon suhteellinen vähennyskeltvoton osuus, joksi ehdotetaan 10 prosenttia. Verovelvollisen markkamääräisen omavastuun ylittävistä koroista vähennyskelpoista olisi siten 90 prosenttia. Vähennyksen enimmäismäärä olisi yksinäisellä verovelvollisella ja lapsettomilla puolisoilla 22 000 markkaa. Alaikäistä lasta elättävien puolisoiden korkovähennyksen enimmäismäärä olisi ehdotuksen mukaan 25 000 markkaa. Muiden kuin omaan vakituiseen asuntoon kohdistuvien korkojen vähennyksen enimmäisraja olisi 10 000 markkaa. Puolisoiden korkovähennys olisi nykyiseen tapaan perhekohtainen. Lisäksi lakiin ehdotetaan otettavaksi säännös etukäteen maksetun koron vähennyskelpoisuuden rajoittamisesta koskemaan vain sellaista korkoa, joka kohdistuu verovuoteen ja sitä seuraavaan vuoteen.

Hallitus ehdottaa luovuttavaksi niistä vähennyksistä, joiden ainoana tarkoituksena on asettaa eri tulolajit keskenään eri asemaan. Siten työtulovähennys ja palkkatulovähennys poistuisivat. Korko- ja vuokratulojen sekä muiden pääomatulojen verotukseen vaikuttavaa omaisuustulovähennystä on käsitelty edellä käsitellessä korkotulojen verotusta. Vähimmäiseläketurvan verottomuuden turvaavat eläketulovähennykset säilyisivät ja lisäksi niiden alennamisen aiheuttamaa progressiovaikutusta lievennettäisiin. Kunnallisverotuksen perusvähennystä ehdotetaan korotettavaksi ja samalla vähennyksen supistumisaluetta laennettavaksi.

Opiskelijavähennyksestä ehdotetaan samalla luovuttavaksi. Eläkevakuutusmaksujen vähennyskelpoisuus ehdotetaan säilytettäväksi ja lisäksi myöntämisperusteita väljennettäväksi siten, että pakollisten maksujen lisäksi saisi vähentää eläkevakuutusmaksuja enintään 15 prosenttia ansiotulon määrästä. Lahjoitusvähennys ehdotetaan poistettavaksi lukuun ottamatta yhteisöjen mahdollisuutta tehdä vähennys tieteen, taiteen tai kulttuuriperinteen tukemiseksi annetun lahjoituksen perusteella.

5. Jaksotussäännökset

Nykyisessä tulo- ja varallisuusverolaissa ei ole yleisiä jaksottamissäännöksiä. Verotusta toimitettaessa tulojen ja menojen jaksottamisessa on noudatettu yleisesti käteis- eli kassaperiaatetta. Hallitus ehdottaa, että uuteen tulo- ja varallisuusverolakiin otettaisiin erityinen jaksotusta koskeva osa, johon kirjattaisiin oikeus- ja verotuskäytännössä vakiintuneet tulojen ja menojen jaksottamista koskevat pääsäännöt ja niistä nykyisin tehtävät pääasialliset poikkeukset. Uudet säännökset eivät olisi tyhjentäviä, joten aikaisemman oikeuskäytännön ja verotuskäytännön ratkaisuilla olisi merkitystä myös siltä osin kuin lakiin ei sisältyisi säännöstä, jonka mukaan jokin yksittäinen jaksotusongelma ratkaistaisiin.

6. Varallisuusverotusta koskevat muutokset

Kokonaisverouudistus koskee ensisijaisesti tuloverotusta, joten muita veromuotoja koskevia muutosehdotuksia sisältyy hallituksen esitykseen vain sikäli kuin ne liittyvät tuloverotuksen uudistamiseen.

Hallitus ehdottaa, että rakennusten ikäalennusprosentit puolitettaisiin ja alin verotusarvo korotettaisiin 10 prosentista 20 prosenttiin jälleenhankinta-arvosta. Nämä muutokset perustuvat uusimpiin tutkimustuloksiin rakennusten teknistaloudellisesta käyttöiästä. Toinen kiinteistöjen verotusarvojen määräämistä koskeva muutosehdotus on valtiovarainministeriön päätökseen nykyisin sisältyvien tonttien verotusarvojen määräämisperusteiden sisällyttäminen tulo- ja varallisuusverolakiin. Samalla verohallitukselle annettaisiin valtuus sitovasti määrätä tarkemmat verotusperusteet.

Varallisuusverotukseen liittyy myös verotuksen niin sanotun kattosäännön muutos. Hallitus ehdottaa kattosääntöä lievennettäväksi nykyisestä siten, että valtionvero voidaan jättää maksuunpanematta verojen yhteismäärän ylitäessä 70 prosenttia verovelvollisen tuloista.

7. Muut muutokset

Apurahojen, stipendien ja tunnustuspalkintojen verotuskohtelu säilyisi nykyisenä, vaikka säännöksen sanamuotoa ehdotetaan tarkistettavaksi. Myöskään porotalouden tulon vero-kohteluun ei ehdoteta muutoksia eräitä sanonnallisia korjauksia lukuun ottamatta. Samoin perhe- ja perintöoikeudellisten saantojen vero-kohtelu säilyisi nykyisellään. Ehdotuksen mukaan myös ulkomailla työskentelystä saatujen tulojen verotus säilyisi ennallaan. Samoin siirrettäisiin sellaisinaan nykyisin erillislaissa olevat merityötulovähennyksestä koskevat säännökset uuteen tulo- ja varallisuusverolakiin.

Hallituksen esitykseen sisältyy ns. tulontasaussäännöksen tarkistamishdotus. Tulontasaussäännöksen tarkoituksena on lieventää verotuksen progressiivisuuden vaikutusta tapauksissa, joissa verovelvollinen on saanut kerralla suurehkon useammalta vuodelta kertyneen tuloerän. Säännöstä voidaan soveltaa, jos tuloerä on vähintään 6 000 markkaa ja samalla vähintään neljännes verovelvollisen verovuonna saamista tuloista. Tulontasaus voitiin alun perin ulottaa viidelle vuodelle, mutta vuonna 1980 säännöstä eräiden tuolloin ajankohtaisten erityistapausten vuoksi uudistettiin siten, että kertatulo voidaan jakaa jopa kahdeksallekymmenelle vuodelle. Hallitus ehdottaa, että tästä luovutaisiin ja tulo voitaisiin jakaa uuden tulo- ja varallisuusverolain mukaan enintään viidelle vuodelle.

Lisäksi hallitus ehdottaa ns. yhteisöjen verokantahuojennusta koskevaa säännöstä muutettavaksi. Yhteisöjen suhteellinen valtionverotuksen tuloveroprosentti on nykyisin 33 prosenttia. Tulo- ja varallisuusverolakiin on kuitenkin sisällytynyt niin sanottu verokantahuojennus, joka koskee alle 250 000 markan verotettavaa tuloa. Hallitus ehdottaa, että verokantahuojennusta supistettaisiin siten, että se koskisi vain alle 100 000 markan verotettavaa tuloa.

Uutta tulo- ja varallisuusverolakia sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuodelta 1989 toimitettavassa verotuksessa. Niiden säännösten

osalta, joita sovellettaisiin vasta vuodelta 1990 toimitettavassa verotuksessa, sisältyvät lakiehdotuksen siirtymäsäännöksiin vuodelta 1989 toimitettavassa verotuksessa sovellettavat säännökset.

8. Tulo- ja varallisuusverolain ohella muihin lakeihin tehtävät muutokset

Ehdotetun uuden tulo- ja varallisuusverolain 159 §:n mukaan voimassa oleva tulo- ja varallisuusverolaki, velkojen korkojen vähennysoikeuden rajoittamisesta verotuksessa annettu laki, laki merityötulosta verotuksessa tehtävästä vähennyksestä ja laki Oy Yleisradio Ab -nimisen yhtiön verovapaudesta kumottaisiin. Mainittujen lakien sisältämät säännökset on tarvittavin osin sisällytetty tulo- ja varallisuusverolakiehdotukseen.

Samassa yhteydessä ehdotetaan myös useita muutoksia ennakkoperintälakiin, lakiin rajoitetusti verovelvollisen tulon ja varallisuuden verottamisesta sekä verotuslakiin. Nämä muutosehdotukset ovat luonteeltaan lähinnä teknisiä ja johtuvat pääosin verolainsäädäntöön ehdotettavista muista muutoksista. Verotuslakiin ehdotetaan lisäksi tehtäväksi eräitä muitakin lähinnä teknisluonteisia muutoksia.

Käsiteltyt aloitteet

Käsiteltyjen lakialoitteiden mukaiset lakiehdotukset sisältävät hallituksen esitykseen sisältyvään tulo- ja varallisuusverolakiin ehdotettuihin säännöksiin liittyviä säännösehdotuksia sekä eräitä sellaisia säännösehdotuksia, jotka olisivat lähinnä sijoitettavissa tulo- ja varallisuusverolakiin. Käsitellyissä toivomusalitteissa ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi edellä mainittuihin säännösehdotuksiin ja niihin läheisesti liittyviin muihin seikkoihin liittyviä toivomuksia.

Valiokunnan kannanotot

Valiokunta on käsitellyt asian ja todennut hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset tarkoituksenmukaisiksi. Hallituksen esityksen perusteluihin yhtyen valiokunta on päättänyt asettua puoltamaan hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä. Valio-

kunta on kuitenkin tehnyt ensimmäiseen lakiehdotukseen seuraavat osin asiallisia ja osin lähinnä teknisluonteisia tarkennuksia sisältävät muutokset.

7 §. Lainkohdassa säännellään niistä tapauksista, joissa avioliitossa oleviin henkilöihin ei sovelleta puolisoita koskevia säännöksiä. Tavallisimmin on kysymys avioeroa edeltävistä erilläänasumistilanteista. Nykysäännökseen verrattuna uuden säännöksen sanamuotoa on uudistettu avioliittolakiin tehtyjen muutosten huomioon ottamiseksi. Hallituksen esityksen sanamuoto on kuitenkin nykyisiä vastaavia säännöksiä rajoittavampi, koska erillään verottaminen edellyttäisi kaikissa tapauksissa koko verovuoden kestänyttä erillään asumista. Tämä ei olisi kuitenkaan tarkoituksenmukaista esimerkiksi niissä tapauksissa, joissa verotuksen toimittamisen yhteydessä puolisoiden todetaan eronneen. Tämän vuoksi lain sanamuotoa on väljennetty siten, että veroviranomaisille annetaan mahdollisuus ratkaista erillään asumisen luonne riittävän joustavasti.

16 §. Kokonaan verovapaiden subjektien luettelosta on erehdyksessä jäänyt pois Pohjoismaiden Investointipankki, jonka verovapaudesta ei ole kuitenkaan tarkoitus luopua. Se on siten lisätty luetteloon. Lisäksi saman momentin 2 kohtaan on tehty työttömyyskassoja koskevan terminologian muuttumisesta johtuva tarkistus.

38 §. Säännöksessä on lueteltu eräitä tyyppillisiä tilanteita, joissa toimintamuodon muutos voitaisiin toteuttaa ilman välittömiä veroseuraamuksia. Perusteluissa mainitaan, että luettelo ei ole tarkoitettu tyhjentäväksi, vaan myös muissa siinä esitettyihin tapauksiin rinnastettavissa tilanteissa voitaisiin soveltaa säännöksessä ilmaistuja periaatteita. Tulkintaongelmien välttämiseksi olisi perusteltua, että tämä ilmenisi myös lain sanamuodosta. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa, että säännökseen lisättäisiin tätä koskeva uusi 6 kohta.

48 §. Ensimmäisen momentin säännös koskee henkilökuntaosakeannin verotusta. Hallituksen esityksen mukaisen säännöksen tulkinnaassa on herättänyt epätietoisuutta se, voiko vastaava 15 prosentin alennuksen salliva säännös koskea myös tapauksia, joissa merkintäoikeus ei koske suoraan työnantajaosakeyhtiön, vaan muun samaan intressipiiriin kuuluvan yhtiön osakkeita. Koska verokohtelun tulisi molemmissa tapauksissa olla sama, säännöstä on väljennetty siten, että siinä puhutaan vain

työsuhteeseen perustuvasta oikeudesta merkitä osakeyhtiön osakkeita.

Samaan momenttiin sisältyvää säännöstä siitä, minkä ajankohdan mukaan osakeantiedun arvo määräytyisi, on myös selvennetty. Osakeantiedun veronalaisuus ja veronalaisen tulon määrä laskettaisiin joko osakeantipäättösajan kohdan perusteella lasketusta arvosta tai annin jälkeisen ensimmäisen täyden kalenterikuukauden keskiarvosta sen mukaan, kumpi näistä arvoista olisi alempi. Hallituksen esitykseen sisältyvän säännöksen sanamuoto olisi johtanut siihen, että edun arvo määräytyisi aina osakeantipäättösajankohdan mukaan, mikäli merkintähinta olisi vähänkin alempi kuin annin jälkeisen ensimmäisen kuukauden keskiarvo. Jos osakkeiden hinnat alenevat tuntuvasti annin jälkeen, hallituksen esityksen mukainen säännös voisi johtaa kohtuuttomaan lopputulokseen.

49 §. Koska 48 §:ssä mainitut työsuhteen perusteella saadut edut saattavat sisältyä myös 49 §:n yleisempien säännösten soveltamispiiriin, 48 §:n ensisijaisuus on selvyyden vuoksi syytä todeta 49 §:n johtolauseessa. Valiokunta on tehnyt tätä tarkoitavan sanonnallisen täsmennyksen lakitekstiin.

Etu työnantajan järjestämästä terveydenhuollosta on voimassa olevan lain mukaan verosta vapaa tavanomainen ja kohtuullinen etu. Tältä osin hallitus ehdottaa säännöstä täydennettäväksi siten, että työnantajan työntekijälle suorittama korvaus työntekijän itse maksamista terveydenhuollon tai sairaanhoitokustannuksista ei olisi lainkohdassa tarkoitettu tavanomainen etuus. Tällainen korvaus olisi siten työntekijän veronalaista tuloa. Sitä vastoin niissä tapauksissa, joissa työnantaja on sopinut terveyspalvelujen tarjoamisesta tietyn yksityisen terveysaseman tai vastaavan välityksellä ja suorittaa maksut suoraan ao. laitokselle, ei valiokunnan käsityksen mukaan työntekijälle synny veronalaista tuloa edellyttäen, että saatua etua voidaan pitää tavanomaisena ja kohtuullisena.

52 §. Hallitus ehdottaa kansanedustajan toimen hoitamiseen liittyvän kustannuskorvausta koskevan säännöksen sanamuotoa siten muutettavaksi, että kohtuullinen korvaus erityisten kustannusten ja elantokustannusten lisäyksestä olisi verosta vapaata. Verohallitus antaisi ehdotuksen mukaan tarkemmat määräykset siitä, minkä suuruista korvausta voitaisiin pitää kohtuullisena. Valiokunta pitää ehdotettua menet-

telytapaa tarkoituksenmukaisempana sitä, että laissa suoraan määritellään kulukorvauksen verovapaa osuus. Siten valiokunta ehdottaa 52 §:n 2 momentissa säädettäväksi, että puhe- miehen kulujen korvaukseksi saama määräraha olisi kokonaan verovapaa ja että kansanedustajan kulukorvauksesta olisi 80 prosenttia verovapaata.

55 §. Selvyyden vuoksi verovapaiden sosiaalietuuksien luetteloon on lisätty ylimääräinen rintamalisä.

59 §. Henkilövakuutusasuoritusten veronalaisuutta koskevassa lainkohdassa ehdotetaan yli 10 vuotta voimassa olleen vakuutuksen tuotosta veronalaiseksi tuloksi puolet. Sanamuodon mukaan tasan kymmenen vuotta voimassa olleen vakuutuksen tuotto olisi kokonaan veronalaista tuloa. Huomattava osa säästöhenkivakuutuskannasta on sellaista, jossa vakuutuskausi on päivälleen kymmenen vuotta. Suuri joukko vakuutussopimuksia olisi tarpeen uudistaa pelkästään tämän yhden päivän eron huomioon ottamiseksi. Koska verotukselliselta kannalta asialla ei ole merkitystä, säännöstä on muutettu siten, että lievempi verokohtelu koskee vähintään 10 vuotta voimassa olleita vakuutuksia.

60 §. Maatalousyrittäjät on tarkoitus saattaa pakollisen ryhmähenkivakuutuksen piiriin vuoden 1989 alusta. Vakuutus koskisi maatilatalouden harjoittajia, kalastajia, porotalouden harjoittajia ja heidän perheenjäseniään. Tarkoitus on, että ryhmähenkivakuutukseen perustuvat vakuutusasuoritukset olisivat muiden omaisille tulevien kuolemantapauskorvausten tavoin verovapaata tuloa. Tämä ehdotetaan toteutettavaksi väljentämällä 60 §:n sanamuotoa siten, että verovapaus kattaisi kaikki kuolemantapauskorvaukset riippumatta siitä, perustuvatko ne vapaaehtoiisiin vai pakollisiin järjestelyihin.

73 §. Pykälään sisältyvä sukupolvenvaihdosta koskeva säännösehdoitus poikkeaa voimassa olevasta laista muun ohella kysymyksen tulevan sukulaispiiriin osalta. Valiokunta ehdottaa, että edellä mainitusta poiketen lähiomaisten välisten luovutusvoittojen verovapaus ulotetaan koskemaan myös sisarusten välisiä luovutuksia samoin edellytyksin kuin luovutettaessa omaisuutta lapselle tai tämän rintaperilliselle.

76 §. Porotalouden tulon verotukseen hallitus ei ehdota muutoksia, vaan säännösehdoitus vastaa eräin sanonnallisin korjauksin voimassa olevan tulo- ja varallisuusverolain 24 §:ää. Va-

liokunta edellyttää hallituksen selvittävän, onko syytä ja voidaanko porotalouden tulon verotuksessa siirtyä todellisen puhtaan tulon verotukseen.

82 §. Maatalousyrittäjien uuden pakollisen ryhmähenkivakuutuksen vakuutusmaksut ehdotetaan säädettäväksi vähennyskelpoisiksi luonnollisina vähennyksinä yhdenmukaisesti työnantajien suorittamien ryhmähenkivakuutuksen maksujen kanssa, jotka ovat työnantajalle vähennyskelpoisia. Vaikka muut henkilövakuutuksen vakuutusmaksut ovat vähennyskelvottomia, ryhmähenkivakuutuksen maksujen vähennyskelpoisuutta ja tulonhankkimiskululuonnetta puoltaa niiden pakollisuus. Tulo- ja varallisuusverolain mukaan vähennettäväksi tulisivat käytännössä vain porotalouteen kohdistuvat maksut, sillä maatilatalouteen ja kalastuselinkeinoon liittyvät vastaavat maksut vähennettäisiin MVL:n ja EVL:n mukaan.

Säännöksen pohjana on nykyisen tulo- ja varallisuusverolain 26 §. Ehdotuksen 1 momentin 4 kohdan mukaan tulon hankkimisesta johtuneita menoja olisivat ammattikirjallisuuden sekä tutkimusvälineiden ja tieteellisen kirjallisuuden hankkimisesta sekä tieteellisestä työstä aiheutuneet kustannukset, ja taiteen harjoittamisesta muutoin johtuneet menot kokonaisuudessaan, jos niitä ei ole suoritettu verovapaalla stipendillä tai apurahalla. Muutoksen johdosta poistuisi voimassa olevan lain 26 §:n 6 kohtaa sovellettaessa esiintynyt epätie-toisuus siitä, miten sanaa kohtuullinen tulisi nykyisessä säännöksessä soveltaa ja mihin se viittaa. Muutos ei sitä vastoin vaikuttaisi tulonhankkimistoiminnan ja harrastustoiminnan väliseen rajanvetoon, jolla olisi edelleen ratkaiseva merkitys menon vähennyskelpoisuutta arvosteltaessa. Valiokunta edellyttää, että hallitus vielä erikseen selvittää taiteilijoiden verotuksen uudistamistarpeen taiteellisen toiminnan erityispiirteiden huomioon ottamiseksi myös silloin, kun toimintaa ei voida harjoittaa päätoimisesti, vaikka verovelvollinen on määrittäen kriteerien perusteella katsottava ammattitaiteilijaksi.

84 §. Hallituksen esityksen tarkoituksena on ollut säilyttää moottorisahavähennys nykyisen suuruisena. Tämän vuoksi valiokunta on muuttanut kahden henkilön työryhmän vähennyksen 20 prosentiksi ja kolmen henkilön työryhmän vähennyksen 15 prosentiksi kunkin henkilön osalta.

87 §. Muun verovelvollisen kuin luonnollisen

henkilön ja erillisenä verovelvollisena verotettavan kuolinpesän korkovähennystä koskevaa 87 §:n 2 momenttia on tarkistettu siten, että vähennyskelpoisuus koskee kiinteistöön kohdistuvia korkoja siinäkin tapauksessa, että niiden ei katsota kohdistuvan ansiotoiminnan harjoittamiseen. Nykyisin asuntoyhteisöjen korot ovat täysimääräisesti vähennyskelpoisia asiaa koskevan, korkorajoituslakiin sisältyvän erillisen säännöksen nojalla.

89 §. Korkovähennystä koskevia säännöksiä valiokunta ehdottaa muutettaviksi hallituksen ehdottamista. Tämä säännösehdotus sisältää korkovähennyksen omavastuut ja enimmäismäärät vuodelta 1990 toimitettavassa verotuksessa, jossa omavastuu olisi valiokunnan ehdotuksen mukaan 15 prosenttia ja enimmäismäärä 19 000 markkaa. Puolisoiden enimmäismäärä olisi 22 000 markkaa. Enimmäismäärää korotettaisiin sekä yksinhuoltajan että puolisoiden osalta yhdestä alaikäisestä lapsesta 3 000 markalla sekä kahdesta tai useammasta lapsesta 6 000 markalla. Vuodelta 1989 toimitettavassa verotuksessa sovellettava vastaava säännös sisältyy siirtymäsäännöksenä lain 170 §:ään.

Valiokunta edellyttää, että hallitus selvittää korkovähennyksen kehittämistä koskevien selvitysten yhteydessä esille tulleiden näkökohtien valossa korkovähennyksen kehittämistä vuonna 1991.

101 §. Lapsenhoitovähennyksen myöntämistä puolisoille koskevasta erillisestä säännöksestä ehdotetaan luovuttavaksi, koska lapsenhoitovähennyksen merkityksen ja kohdentumisen sekä myös selkeyden vuoksi on johdonmukaista, että myös tämä valintasäännös sisältyy kaikkia perhekohtaisia vähennyksiä koskevaan 112 §:n yleissäännökseen. Säännökseen on samalla selvyiden vuoksi lisätty maininta puolisoista, jotta olisi selvää, että vähennys voi samaan perheeseen tulla vain kertaalleen.

105 §. Kunnallisverotuksen lapsivähennyksen merkityksen korostamiseksi valiokunta ehdottaa, että puoliset voisivat valita, kumpi heistä tekee lapsivähennyksen verotuksessaan. Koska asiasta ehdotetaan sisällytettäväksi säännös 112 §:ään, asiaa koskeva maininta on poistettu tästä pykälästä. Samalla on lainkohdan alkuun lisätty sama maininta puolisoista kuin 101 §:ään.

106 §. Valiokunta on korottanut kunnallisverotuksessa tehtävän yksinhuoltajavähennyksen 9 000 markasta 10 000 markaksi.

111 §. Erillisenä verovelvollisena verotettavalle kuolinpesälle myönnettäviä sosiaalisia ja perhepoliittisia vähennyksiä koskevan säännöksen sanamuotoa on tarkistettu ja samalla säännöstä muutoinkin selkeytetty.

112 §. Edellä 101 §:n perusteluissa selostetusta syystä lainkohtaan on lisätty lapsenhoito-vähennys, jota siis muutoksen johdosta koskee sama valinnaisuus puolisoiden kesken kuin korkovähennystä, sairauskuluvähennystä ja eläkevakuutusmaksuvähennystä.

Edellä 105 §:n kohdalla lausuttuun viitaten pykälään on valinnanvaraisten vähennysten joukkoon lisätty kunnallisverotuksen lapsivähennys.

120 §. Verovapaita varoja koskevasta luettelosta puuttuu maininta Pohjoismaiden Investointipankin varoihin olevan oikeuden verovapaudesta. Kun lakia ei ole tarkoitus tältä osin muuttaa, olisi asiaa koskeva säännös sisällytettävä lakiin nykyisessä muodossaan. Valiokunta ehdottaa, että se lisättäisiin 120 §:n 13 kohdaksi.

141 §. Velkojen määritelmään on tehty terminologian muuttumisesta johtuva tarkistus; käsitteen ”korvaus- ja vakuutusmaksurahasto” sijasta käytetään nykyisin termiä ”korvaus- ja vakuutusmaksuvastuu”.

148 §. Hyväksyessään hallituksen esitykseen sisältyvän yhteisöverokannan huojennusta koskevan ehdotuksen valiokunta samalla edellyttää, että hallitus seuraa pienten yritysten verotuksellisen aseman kehitystä.

161 §. Kuolinpesien erillisen verovelvollisuuden päättymisajankohtaa koskeva siirtymäsäännös on hallituksen esityksessä kirjoitettu muotoon, joka antaisi liiketoimintaa harjoittavien kuolinpesien erilliselle verovelvollisuudelle kolmen vuoden pidennyksen niissäkin tapauksissa, joissa nykyisen lain mukainen viiden vuoden määräaika kuluisi umpeen ennen vuotta 1992. Koska tämä ei ole ollut tarkoituksena, lainkohtaa on tarkistettu siten, että liiketoimintaa harjoittavia kuolinpesiä verotetaan siirtymäsäännöksestä huolimatta erillisinä verovelvollisina, kuten nykyisinkin, enintään viideltä vuodelta.

163 §. Ehdotuksen mukainen 38 § korvaisi elinkeinotulon verottamisesta annettuun lakiin sisältyvän säännöksen, jonka nojalla avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö on voitu muuttaa osakeyhtiöksi veroseuraamuksitta. Säännöstä sovellettaisiin verovuodesta 1989 alkaen, jolloin se voisi tilikauden poiketessa kalenterivuodesta koskea myös niitä muodonmuutoksia,

jotka ovat tapahtuneet ennen 1.1.1989. Näihin säännös ei kuitenkaan soveltuisi, koska uusi avoimia yhtiöitä ja kommandiittiyhtiöitä koskeva laki, johon 38 §:ssä viitataan, tulee voimaan vasta vuoden 1989 alusta. Tämän vuoksi ehdotetaan, että edellä mainituissa tapauksissa voitaisiin vielä soveltaa nykyisin voimassa olevia säännöksiä.

164 §. Työnantajalta työmatkasta saadun matkustamiskustannusten korvauksen, päivärahan ja majoittumiskorvauksen verotuskohtelusta säännellään lakiehdotuksen 50 §:ssä. Lisäksi lakiehdotuksen 164 §:ään sisältyy asiaa koskeva siirtymäsäännös. Keskeisten työmarkkinaosapuolten 23 päivänä syyskuuta 1988 talous- ja tulopoliittisen yhdistelmäratkaisun hyväksymisestä allekirjoittamaan sopimukseen liittyen on valiokunta valtiovarainministeriön ehdotuksen mukaisesti muuttanut 164 §:n mukaisen vuonna 1989 verovapaan puolipäivärahan määrän 62 markaksi. Pykälän sanamuotoa on lisäksi muutettu siten, että kotimaan päivärahojen vähimmäismääriä koskevan siirtymäsäännöksen soveltaminen voi jatkua myös vuoden 1989 jälkeen. Kilometrikorvausten pennimäärien vahvistamista koskevaa säännöstä on siten muutettu, ettei sen mukaan verovapaiden korvausten pennimääriä ole pysyvästi sidottu vuoden 1988 tasoon. Samalla valiokunta on lisännyt pykälään säännöksen, jonka mukaan ulkomaille tehdystä työmatkasta suoritettavien päivärahojen perusteet ja määrät vahvistetaan vuodelle 1989 nykyisten säännösten mukaisesti. Lisäksi on 164 §:ää ilmaisullisesti täsmennetty ja selvennetty.

Matkakustannusten korvauksia koskevia säännöksiä on hallituksen esityksessä ehdotettu muutettaviksi muun muassa siten, ettei työntekijälle voitaisi enää maksaa erillistä verovapaata ateriakorvausta sekä siten, ettei päivittäisiä asunnon ja erityisen työtekemispaikan välisiä matkoja enää pidettäisi verovapaisiin kilometrikorvauksiin oikeuttavina työmatkoina aloilla, joille on ominaista erityisen työtekemispaikan vaihtuminen usein alalle tunnusomaisen työn lyhytaikaisuuden vuoksi. Koska edellä mainituilla muutoksilla on heijastusvaikutuksia eräiden alojen työehdoista sovittaessa, muutoksiin sopeutumiselle tulisi antaa riittävän pitkä aika. Tämän vuoksi valiokunta valtiovarainministeriön esityksestä ehdottaa, että vielä vuodelta 1989 toimitettavassa verotuksessa ateriakorvaukset ja kilometrikorvaukset olisivat verovapaita samoin edellytyksin kuin nykyisin.

Valiokunta ehdottaa säännökseen lisäksi uutta 5 momenttia, jonka mukaan tänä vuonna tehdyistä matkoista saadut matkakustannusten korvaukset olisivat verovapaita nyky-säännösten mukaisin edellytyksin, vaikka ne maksettaisiin lain voimaantulon jälkeen.

167 §. Vapaaehtoisen henkilövakuutuksen nojalla työkyvyttömyyden johdosta saaduista nykyisin verovapaista kertakorvauksista puolet ehdotetaan säädettäväksi veronalaiseksi tuloksi vuoden 1989 alusta. Kokonaan veronalaisiksi tulisivat sellaiset sairaudesta tai vammasta saadut kertakorvaukset, joita ei ole suoritettu sairaanhoitokustannusten ja niihin verrattavien menojen korvaukseksi. Jotta verokohtelun muuttuminen ei riippuisi korvaushakemusten käsittelyaikataulusta vakuutusyhtiöissä, valiokunta ehdottaa, että uusi säännös koskisi vasta niitä korvauksia, joihin oikeuttanut vakuutus-tapahtuma on sattunut lain voimaantulon jäl-keen.

Samaa periaatetta olisi noudatettava myös jatkuvien korvausten osalta siltä osin kuin vapaaehtoiseen henkilövakuutukseen perustuva vakuutus-suoritus maksetaan tammikuun 1 päi-vää 1989 edeltäneeltä ajalta. Kertakorvausta koskevaa säännöstä sovellettaessa vakuutus-suorituksiin rinnastettaisiin myös vastaavin pe-rustein maksetut vahingonkorvaukset. Ensimmäistä momenttia ehdotetaan lisäksi tarkistet-tavaksi siten, että säännös koskisi vähintään eikä yli 10 vuotta voimassa olleita vakuutuksia.

168 §. Toistuvaisavustusten veronalaisuudesta saajalleen ja vähennyskelpoisuudesta maksa-jalleen ehdotetaan luovuttavaksi. Koska nykyi-sin maksettavia toistuvaisavustuksia koskevat tuomiot ja sopimukset perustuvat voimassa olevaan verolainsäädäntöön, uuteen järjestel-mään siirtyminen merkitsee toistuvaisavustus-ten saajien ja maksajien keskinäisen taloudelli-sen aseman tuntuva muuttumista. Tämän vuoksi sellaisia toistuvaisavustuksia varten, jotka perustuvat ennen lain voimaantuloa an-nettuihin tuomioihin tai sitoumuksiin, olisi taattava riittävä siirtymäaika, jonka kuluessa sopimuksia ja tuomioita olisi mahdollista tar-

peen vaatiessa muuttaa. Täksi siirtymäajaksi valiokunta ehdottaa 10 vuotta.

170 §. Lainkohtaan sisältyvät eräitä vähen-nyksiä koskevat siirtymäsäännökset. Hallituk-sen esityksessä säännös käsittää vain lapsenhoi-tovähennyksen myöntämistä vuodelta 1989 toi-mitettavassa verotuksessa koskevan säännök-sen. Se ehdotetaan myös valiokunnan mietin-nössä säilytettäväksi ennallaan samoin puoli-soita koskein täsmennyksin, joita on edellä ehdotettu 101 ja 105 §:ään.

Valiokunnan ehdottamaan toiseen moment-tiin sisältyy edellä 89 §:n yhteydessä mainittu korkovähennyksen vuotta 1989 koskeva siirty-mäsäännös. Se poikkeaa hallituksen esityksen 89 §:ssä ehdotetusta ainoastaan sikäli, että myös yksinhuoltajat saisivat 3 000 markan lap-sikorotuksen.

Kolmanteen momenttiin valiokunta ehdottaa otettavaksi elatusvelvollisille annettavaa kah-den vuoden siirtymäkautta koskevan säänte-lyn. Vähennys myönnettäisiin vain valtionve-rosta ja se supistuisi puoleen nykyisestä.

Valiokunta edellyttää, että hallitus selvityt-tää perhepoliittisten verosäännösten ja tulon-siirtojen yhteisvaikutuksen ja valmisteluttaa esitykset lapsiperheiden tuen ja verotuksen ke-hittämiseksi kiinnittäen erityistä huomiota per-hepoliittisen tuen tarkoituksenmukaiseen koh-dentumiseen ja verojärjestelmän selkeyteen.

Valtiovarainvaliokunta on valtiopäiväjärjes-tyksen 45 §:n 3 momentin nojalla valinnut valiokunnan verojaoston puheenjohtajan esit-telijäksi antamaan tarpeellisia tietoja asiaa eduskunnan täysistunnossa käsiteltäessä.

Käsittelemiensä aloitteiden suhteen valiokun-ta on asettunut kielteiselle kannalle.

Valiokunta kunnioittaen ehdottaa,

että Eduskunta päättäisi hyväksyä hallituksen esitykseen sisältyvät 2.—4. lakiehdotukset muuttamattomina ja 1. lakiehdotuksen näin kuuluvana:

1.

Tulo- ja varallisuusverolaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

I OSA**Yleiset säännökset****1 luku****Lain soveltamisala****1—3 §**

(Kuten hallituksen esityksessä)

2 luku**Määritelmät****4—6 §**

(Kuten hallituksen esityksessä)

7 §

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Aviopuolisoihin, jotka ovat yhteiselämänsä lopettaakseen joko asuneet koko verovuoden erillään tai muuttaneet verovuoden aikana pysyvästi erilleen taikka aviopuolisoihin, jotka molemmat eivät ole yleisesti verovelvollisia, ei kuitenkaan sovelleta tämän lain puolisoihin koskevia säännöksiä.

(3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

8 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

II OSA**Verovelvollisuus****1 luku****Yleinen ja rajoitettu verovelvollisuus****9—15 §**

(Kuten hallituksen esityksessä)

2 luku**Kokonaan tai osittain verovapaat yhteisöt****16 §**

Sekä tulon että varallisuuden perusteella suoritettavasta verosta ovat vapaat:

1) Suomen Pankki, Helsingin yliopisto, Oy Yleisradio Ab, Pohjoismaiden Investointipank-

ki, Pohjoismaiden projektivientirahasto, Kehitysaluerahasto Oy, Teollisen Kehitysyhteistyön rahasto Oy, Suomen Vientiluotto Oy ja Ekokem Oy Ab;

2) kansaneläkelaitos, kunnallinen eläkelaitos, sairaus- ja hautausavustuskassa, sijoitusrahasto, *erorahasto*, valtakunnallinen työttömyyskassa, työttömyyskassojen keskuskassa, *työttömyyskassojen tukikassa ja työttömyyskassojen tukisäätiö*;

(3 kohta kuten hallituksen esityksessä)

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

17—23 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

3 luku**Perheverotus****24—31 §**

(Kuten hallituksen esityksessä)

4 luku**Kuolinpesän, yhtymän, yhteisetuuden ja konkurssipesän verovelvollisuus****32—37 §**

(Kuten hallituksen esityksessä)

5 luku**Toimintamuodon muutokset, tulolähdesiirrot ja yksityiskäyttönotto****38 §**

Yhtymän ei katsota verotuksessa purkautuvan eikä liikkeen, ammatin tai maatilatalouden harjoittajan lopettavan toimintaansa siltä osin kuin toimintamuodon muutoksessa aikaisemmin harjoitettuun toimintaan liittyvät varat ja velat siirtyvät samoista arvoista seuraavissa tapauksissa:

(1—4 kohta kuten hallituksen esityksessä)

5) avoin yhtiö muutetaan *kommandiittiyhtiöksi tai osakeyhtiöksi taikka kommandiittiyhtiö avoimeksi yhtiöksi tai osakeyhtiöksi avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä annettussa laissa (389/88) tarkoitetulla tavalla*;

6) muissa edellä mainittuihin tilanteisiin rinnastettavissa tapauksissa. (Uusi 6 kohta)
(2—4 mom. kuten hallituksen esityksessä)

39—42 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

III OSA

Tulon veronalaisuus

Määritelmät

43—46 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Eräät työsuhteeseen liittyvät tulot

47 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

48 §

Veronalaista palkka- tai eläketuloa on etu työsuhteeseen perustuvasta oikeudesta merkitä osakeyhtiön osakkeita käypää alempaan hintaan siltä osin kuin alennus on enemmän kuin 15 prosenttia osakkeen osakeantipäättösajan kohtaa edeltäneen kalenterikuukauden keskimääräisen käyvän arvon perusteella lasketusta arvosta. Jos osakkeet noteerataan arvopaperipörssissä tai muutoin julkisesti ja jos samojen osakkeiden ensimmäistä julkista noteerausta seuraavan kalenterikuukauden keskihinta on edellä mainitulla tavalla laskettua käypää arvoa alempi, edun veronalaisuus määräytyy ja veronalaisen tulon määrä lasketaan mainitun alemman arvon perusteella.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

49 §

Veronalaiseksi palkka- tai eläketuloksi ei katsota, ellei 47 tai 48 §:stä muuta johdu, henkilökunnan tai työnantajan palveluksesta eläkkeellä olevien työnantajalta saamaa tavanomaista ja kohtuullista

(1—5 kohta kuten hallituksen esityksessä)

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

50 ja 51 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

52 §

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Edellä 1 momentissa tarkoitettuna kohtuullisena korvauksena pidetään edustajanpalkkios-
ta annetussa laissa (328/47) tarkoitettua puhe-

miehen määrärahaa ja muun selvityksen puuttuessa 80 prosenttia edustajan kulukorvauksesta.

Ulkomailla työskentelystä saadut tulot

53 ja 54 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Eräät eläkkeet, sosiaalietuudet ja korvaukset

55 §

Veronalaista tuloa eivät ole:

(1—5 kohta kuten hallituksen esityksessä)

6) rintamasotilaseläke, rintamalisä, ylimääräinen rintamalisä ja ylimääräinen sotaeläke.

56 ja 57 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Yksityisvakuutusetuudet

58 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

59 §

Jos henkilövakuutuksen nojalla saatu vakuutussuoritus vakuutus sopimuksen mukaan maksetaan kertasuorituksena tai useampana eränä lyhyempänä kuin kahden vuoden aikana vakuutetun saavutettua määräin (säästösumma) vakuutuksenottajalle itselleen, kun hän on vakuutettuna, vakuutuksenottajan puolisolalle tai puolison lapselle, vakuutuksenottajan suoraan ylenevässä tai alenevassa polvessa olevalle perilliselle, ottolapselle tai kasvattilapselle, veronalaista tuloa on vakuutussuorituksen se osa, joka ylittää maksettujen vakuutusmaksujen yhteismäärän (vakuutuksen tuotto). Vähintään 10 vuotta voimassa olleen edellä mainitun vakuutuksen tuotosta on veronalaista tuloa 50 prosenttia.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

60 §

Veronalaista tuloa ei ole (poist.):

1) vakuutussuoritus, joka (poist.) maksetaan vakuutetun kuoleman johdosta kertakorvauksena hänen puolisolleen tai puolison lapselle, hänen suoraan ylenevässä tai alenevassa polvessa olevalle perilliselleen, ottolapselleen tai kasvattilapselleen tai hänen kuolinpesälleen;

(2 kohta kuten hallituksen esityksessä)

3) *henkilövakuutuksen nojalla saatu sairaudesta tai tapaturmasta aiheutuneiden kustannusten korvaus ja muu niihin verrattava korvaus.*

61—63 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Apurahat ja palkinnot

64—66 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Luovutusvoitot

67—72 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

73 §

Omaisuu- den luovutuksesta saatu voitto ei ole veronalaista tuloa, jos

(1 kohta kuten hallituksen esityksessä)

2) verovelvollinen luovuttaa kiinteää omaisuutta, arvopaperin, avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön osuuden taikka laivaosuuden ja saajana on *joko yksin tai yhdessä puolisonsa kanssa hänen lapsensa tai tämän rintaperillinen taikka hänen sisarensa, veljensä, sisarpuolensa tai velipuolensa* ja jos omaisuus on ollut yhteensä yli 10 vuotta verovelvollisen tai hänen ja sellaisen henkilön omistuksessa, jolta hän on saanut sen vastikkeettomasti.

(2 ja 3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Perhe- ja perintöoikeudelliset saannot

74 ja 75 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Porotaloudesta saatu tulo

76 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Muut tulon veronalaisuutta koskevat säännökset

77—80 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

IV OSA

Tulosta tehtävät vähennykset

1 luku

Luonnolliset vähennykset

81 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

82 §

Tulon hankkimisesta johtuneita menoja ovat muun ohessa:

(1—5 kohta kuten hallituksen esityksessä)

6) työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksut ja työttömyyskassamaksut (*poist.*);

7) *maatalousyrittäjien eläkelaisissa tarkoitetut ryhmähenkivakuutuksen maksut siltä osin kuin ne kohdistuvat muuhun ansiotoimintaan kuin elinkeinotoimintaan tai maatilatalouteen. (Uusi 7 kohta)*

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

83 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

84 §

Verovelvollisen, joka on käyttänyt moottorisahaa tai raivaussahaa puun kaadossa, puutavar- an valmistamisessa, metsänraivaustyössä tai muussa metsänraivaustyöhön verrattavassa työssä, tällaisesta työstä saaman palkkatulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneeksi menoksi katsotaan sahan käytöstä aiheutuneina kustannuksina 30 prosenttia tai verovelvollisen vaatimuksesta 40 prosenttia edellä tarkoite- tun palkkatulon määrästä (*moottorisahavähennys*). Kahden henkilön työryhmän käyttäessä samaa sahaa mainittuina kustannuksina pide- tään 20 prosenttia kummankin kyseisestä työs- tä saaman palkkatulon määrästä ja, jos työ- ryhmään on kuulunut kolme henkilöä, 15 pro- senttia kunkin kyseessä olevasta palkkatulosta. Verovelvollisen esittämän selvityksen perusteel- la palkkatulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneiksi menoiksi katsotaan edellä mai- nittuja suuremmat sahan käytöstä aiheutuneet todelliset menot.

(2—4 mom. kuten hallituksen esityksessä)

85 ja 86 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

2 luku

**Kokonaistulosta valtion- ja kunnallis-
verotuksessa tehtävät vähennykset***Korot*

87 §

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Muulla verovelvollisella kuin luonnollisella henkilöllä ja erillisenä verovelvollisena verotettavalla kotimaisella kuolinpesällä on oikeus vähentää vain elinkeinotoimintaan, maatilatalouteen, muuhun ansiotoimintaan ja kiinteistöön liittyvien velkojen korkoja.

(3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

88 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

89 §

Luonnollisella henkilöllä tai puolisoilla yhdessä sekä erillisenä verovelvollisena verotettavalla kotimaisella kuolinpesällä on oikeus vähentää 85 prosenttia muiden kuin ansiotoimintaan liittyvien velkojensa korkojen omavastuusuuden ylittävistä määristä. Vähennyksen enimmäismäärä on 19 000 markkaa. Puolisoilla (poist.) vähennyksen enimmäismäärä on kuitenkin 22 000 markkaa. Edellä mainittuja enimmäismääriä on korotettava 3 000 markalla, jos verovelvollisella luonnollisella henkilöllä, johon ei sovelleta tämän lain puolisoita koskevia säännöksiä, tai puolisoilla on ollut verovuonna elätettävänään yksi alaikäinen lapsi, ja 6 000 markalla, jos tällaisia lapsia on kaksi tai useampia.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

90 ja 91 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Merityötulovähennys

92—96 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Muut vähennykset

97—100 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

3 luku

**Kokonaistulosta valtionverotuksessa tehtävät
vähennykset**

101 §

Valtionverotuksessa verovelvollisella tai puolisoilla yhdessä on oikeus vähentää kokonaistulostaan 12 000 markkaa, jos verovelvollisella tai puolisoilla on ollut verovuonna elätettävänään vähintään 3 vuotta mutta enintään 7 vuotta täyttänyt lapsi (lapsenhoitovähennys).

102—104 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

4 luku

**Kokonaistulosta kunnallisverotuksessa
tehtävät vähennykset**

105 §

Verovelvollisella tai puolisoilla yhdessä on oikeus kokonaistulostaan vähentää 9 500 markkaa jokaisesta (poist.) verovuonna elättämästään alaikäisestä lapsesta (lapsivähennys). (Poist.)

106 §

Verovelvollisen luonnollisen henkilön kokonaistulosta kunnallisverotuksessa vähennetään 10 000 markkaa, jos hän on verovuonna elättänyt alaikäistä lasta, eikä häneen sovelleta tämän lain puolisoita koskevia säännöksiä (yksinhuoltajavähennys).

107—109 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

5 luku

**Kokonaistulosta tehtäviä vähennyksiä
koskevat erityiset säännökset**

110 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

111 §

Jos erillisenä verovelvollisena verotettavan kotimaisen kuolinpesän osakkaana on vainajan lapsi tai kasvattilapsi, joka on verovuonna saanut elatuksensa pesän varoista, pesälle myönnetään vainajan kuolinvuotta seuraavilta vuosilta lapsen osalta (poist.) sairauskuluvä-

hennys, lapsenhoitovähennys, (*poist.*) lapsivähennys ja (*poist.*) yksinhuoltajavähennys.

Jos leski on erillisenä verovelvollisena verotettavan kuolinpesän osakas, pesälle myönnetään myös lesken osalta *sairauskulu*vähennys, *eläkevakuutusmaksu*vähennys, *kunnallisverotuksen invalidivähennys* ja *valtionverotuksen invalidivähennys*. Edellä mainitut vähennykset tehdään pesän tulosta tai tuloverosta vain, jos leski ei ole vaatinut niitä vähennettäväksi ensi sijassa omasta tulostaan tai tuloverostaan. Säännöksiä, jotka koskevat vähennyksen tekemistä lesken osalta, sovelletaan myös muuhun kuolinpesän osakkaaseen, jonka metsätalouden hyväksi tekemän työn arvo on luettu pesän tuloksi.

112 §

Eläkevakuutusmaksuvähennys, muusta kuin ansiotoimintaan liittyvästä verovelvollisen omasta tai puolison velasta johtuva korkovähennys, (*poist.*) *sairauskulu*vähennys, *lapsenhoitovähennys* ja *lapsivähennys* tehdään sen puolison tuloista, joka vähennystä on vaatinut. Jollei vähennystä voida tehdä sen mukaan kuin puoliset ovat sitä vaatineet, vähennys tehdään ensisijaisesti sen puolison tuloista, jonka valtionverotuksen kokonaistulon määrä on suurempi.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

113 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

V OSA

Tulon ja menon jaksottaminen

1 luku

Tulon jaksottaminen

114 ja 115 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

2 luku

Menon jaksottaminen

116 ja 117 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

VI OSA

Varallisuus

1 luku

Varojen veronalaisuus

118 ja 119 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

120 §

Veronalaisia varoja eivät ole:

(1—11 kohta kuten hallituksen esityksessä)

12) oikeus vesivoimaan sellaisessa koskessa, joka ei ole rakennettu tai rakenteilla;

13) *osuus Pohjoismaiden Investointipankin varoihin.* (*Uusi 13 kohta*)

121 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

2 luku

Varojen arvostaminen

122—140 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

3 luku

Vähennykset varoista

141 §

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Velkoja ovat muun ohessa:

1) vakuutuslaitoksen *korvaus- ja vakuutusmaksuvastuu* sekä eläkesäätiön ja muun eläkelaitoksen eläkesitoumuksista johtuva vakuutusteknisten perusteiden mukaan laskettu eläkevastuu;

(2 kohta kuten hallituksen esityksessä)

(3 ja 4 mom. kuten hallituksen esityksessä)

142 ja 143 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

VII OSA

Vero

1 luku

Valtionvero

144—153 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

2 luku

Kunnallisvero

154 ja 155 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

VIII OSA

Erityisiä säännöksiä

1 luku

Verotuksen kattosääntö

156 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

2 luku

Verosopimukset

157 ja 158 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

IX OSA

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

159 ja 160 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

161 §

Ennen tämän lain voimaantuloa kuolleen henkilön kuolinpesän osalta 33 §:ssä tarkoitettu kolmen vuoden määräaika lasketaan vuoden 1989 alusta. *Liiketoimintaa harjoittavaa kuolinpesää ei kuitenkaan veroteta erillisenä verovelvollisena kauemmin kuin viideltä vainajan kuolinvuotta seuraavalta verovuodelta.*

162 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

163 §

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Jos avoin yhtiö tai kommandiittiyhtiö on purettu ja sen omaisuus on siirretty toimintaa jatkamaan perustetulle osakeyhtiölle elinkeinotulon verottamisesta annetun lain ennen vuotta 1989 voimassa olleessa 52 a §:ssä säädetyllä tavalla ennen tammikuun 1 päivää, toimintamuodon muutokseen sovelletaan ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleita säännöksiä. (Uusi 2 mom.)

164 §

Vahvistaessaan 50 ja 51 §:ssä tarkoitettujen työnantajalta työmatkasta saatujen matkakustannusten korvausten perusteita ja määriä verohallituksen ei ole vahvistettava

1) kotimaan päivärahaa yli 10 tuntia kestävästä työmatkasta 100 markkaa eikä yli 6 tuntia kestävästä työmatkasta 62 markkaa pienemmäksi;

2) verovelvollisen omistamallaan tai hallitsemallaan kulkuneuvolla tekemästä työmatkasta suoritettavien matkustamiskustannusten korvausten enimmäismääriä pienemmäksi kuin ne ovat työn suorittamisesta aiheutuneiden kustannusten arvioimisesta ennakonpidätystä toimitettaessa 31 päivänä maaliskuuta 1988 annetun verohallituksen päätöksen (316/88) 8 §:ssä. (Hallituksen esityksessä 1 ja 2 mom.)

Vahvistaessaan ulkomaille tehdystä työmatkasta suoritettavien 50 §:ssä tarkoitettujen päivärahojen perusteet ja määrät vuodeksi 1989 verohallituksen on noudatettava ennen tätä lakia voimassa olleita säännöksiä. (Uusi 2 mom.)

Vuodelta 1989 toimitettavassa verotuksessa veronalaista tuloa ei ole työmatkasta saatu, ennen tätä lakia voimassa olleiden säännösten ja 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua verohallituksen päätöksen 13 §:n mukainen ateriakorvaus. (Uusi 3 mom.)

Vuodelta 1989 toimitettavassa verotuksessa veronalaista tuloa ei ole työnantajalta päivittäisestä asunnon ja erityisen työntekeispaikan välisistä matkoista saatu, enintään 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua verohallituksen päätöksessä vahvistetun suuruinen matkustamiskustannusten korvaus toimialoilla, joilla erityistä työntekeispaikkaa alalle tunnusomaisen työn lyhytaikaisuuden vuoksi joudutaan usein vaihtamaan. (Uusi 4 mom.)

Ennen tämän lain voimaantuloa tehdystä työmatkasta saatuihin matkakustannusten korvauksiin sovelletaan ennen tätä lakia voimassa olleita säännöksiä. (Uusi 5 mom.)

165 ja 166 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

167 §

Ennen tämän lain voimaantuloa otetusta 59 §:n 1 momentissa tarkoitettua henkilövaikutuksesta on verovelvollisen veronalaista tuloa määrä, joka saadaan, kun vakuutusmaksuudesta vähennetään vakuutuksella 31 päivänä

joulukuuta 1988 ollut muutosarvo 10 prosentilla korotettuna ja lain voimaantulopäivänä tai sen jälkeen maksetut vakuutusmaksut. *Vähintään 10 vuotta voimassa olleen edellä mainituin tavoin lasketun vakuutuksen tuotosta on veronalaista tuloa 50 prosenttia.*

Sairaudesta tai vammasta pelkästään kerta-korvauksena saatuun vahingonkorvaukseen tai vakuutusasuoritukseseen sovelletaan ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleita säännöksiä, jos vahinko tai vakuutustapahtuma on sattunut ennen 1 päivää tammikuuta 1989. Vapaaehtoisen henkilövakuutuksen nojalla sairaudesta tai vammasta jatkuvana korvauksena saatuun vakuutusasuoritukseseen sovelletaan ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleita säännöksiä siltä osin, kuin vakuutusasuoritus maksetaan 1 päivää tammikuuta 1989 edeltäneeltä ajalta. (Uusi 2 mom.)

(3 mom. kuten 2 mom. hallituksen esityksessä)

Jos 3 momentissa tarkoitettu vakuutus on otettu vuosina 1982—1985, vakuutuksen nojalla saadusta pääomasta on veronalaista tuloa seuraava, vakuutuksen ottamisvuoden mukaan määräytyvä suhteellinen osuus:

Vakuutuksen ottamisvuosi	veronalainen osuus pääomasta
1982	20 prosenttia
1983	40 prosenttia
1984	60 prosenttia
1985	80 prosenttia

(Hallituksen esityksessä 3 mom.)

Jos ennen 3 momentissa mainitun lain voimaantuloa otetusta vakuutuksesta saatu pääoma on verovelvollisen veronalaista tuloa siinä mainitun 20 §:n 11 kohdan nojalla, saa verovelvollinen vähentää tuloksi luetusta määrästä mainitussa lainkohdassa tarkoitettua vakuutuksesta maksetut vakuutusmaksut siltä osin kuin ne on luettu aikaisemmin toimitetuissa verotuksissa verovelvollisen tuloksi, enintään

kuitenkin tuloksi luetun pääoman määrän. (Hallituksen esityksessä 4 mom.)

168 §

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Sellainen 75 §:n 2 momentissa tarkoitettu avustus, joka perustuu ennen vuotta 1989 annettuun tuomioon tai sitoumukseen, on vuosilta 1989—1998 toimitettavissa verotuksissa saajalleen veronalaista tuloa ja maksajalleen vähennyskelpoinen meno. (Uusi 2 mom.)

169 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

170 §

Vuodelta 1989 toimitettavassa verotuksessa verovelvollisella tai puolisoilla on oikeus 101 §:ssä tarkoitettuun lapsenhoitovähennykseen verovuonna vähintään 2 mutta enintään 7 vuotta täyttäneen lapsen elättämisen perusteella.

Vuodelta 1989 toimitettavassa verotuksessa luonnollisella henkilöllä tai puolisoilla sekä erillisenä verovelvollisena verotettavalla kotimaisella kuolinpesällä on oikeus vähentää 90 prosenttia muiden kuin ansiotoimintaan liittyvien velkojensa korkojen omavastuuosuuden ylittävistä määrästä. Vähennyksen enimmäismäärä on 22 000 markkaa. Jos verovelvollisella luonnollisella henkilöllä, johon ei sovelleta tämän lain puolisoita koskevia säännöksiä, tai puolisoilla on ollut verovuonna elätettävänä alaikäinen lapsi, vähennyksen enimmäismäärä on kuitenkin 25 000 markkaa. (Uusi 2 mom.)

Vuosilta 1989 ja 1990 toimitettavissa valtionverotuksissa verovelvollisen, joka on verovuonna suorittanut lapsen elatusta koskevan lainsäädännön mukaisella sopimuksella tai tuomiolla vahvistettua elatusapua, tuloverosta vähennetään kahdeksasosa hänen verovuonna maksamansa elatusavun määrästä, kuitenkin enintään 450 markkaa alaikäistä lasta kohden. (Uusi 3 mom.)

171—174 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Samalla valiokunta, jonka käsittelyn pohjana on ollut hallituksen esitys, ehdottaa,

että vuoden 1987 valtiopäiviltä oleviin lakialoitteisiin n:o 5, 23, 61, 63, 79, 86, 94, 103, 108 ja 144 sekä vuoden

1988 valtiopäiviltä oleviin lakialoitteisiin n:o 10, 47, 63, 76, 79, 92, 98, 104 ja 106 sisältyvät lakiehdotukset hylättäisiin.

Vielä valiokunta ehdottaa,

että vuoden 1987 valtiopäiviltä olevat toivomusaloitteet n:o 71, 73, 80, 93, 96, 107, 114, 121, 127, 128, 131, 140, 141, 145, 166, 197, 198, 204, 219, 229, 235

ja 251 sekä vuoden 1988 valtiopäiviltä olevat toivomusaloitteet n:o 45, 57, 60, 64, 67, 69, 73, 74, 99, 101, 102, 103, 116, 117 ja 136 hylättäisiin.

Helsingissä 23 päivänä marraskuuta 1988

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Mäki-Hakola, jäsenet E. Aho (osittain), Ajo (osittain), Hokkanen, Järvenpää (osittain), Laaksonen, Lahti-Nuuttila, Maijala, Malm (osittain), Pekkarinen (osittain), Ranta, Rusanen, Sasi,

Savolainen, Tenhiälä ja Viljanen (osittain) sekä varajäsenet Ahonen, Hämäläinen (osittain), Ikkala, Jaakonsaari (osittain), Kietäväinen (osittain), Paakkinen (osittain), Riihijärvi (osittain), Seppänen, Valli (osittain) ja Vihriälä.

Vastalauseita

I

SKDL:n ehdotukset lyhyesti

Ehdotamme osakeyhtiöt, osuuskunnat ja muut yhteisöt verolle pantavaksi varallisuuden perusteella. Tällainen vero oli viimeksi voimassa vuonna 1976, eikä ole teknisiä esteitä veron käyttöönotolle myös nykyaikana samantapaisiin tarkoituksiin kuin sitä silloinkin käytettiin: työllisyyden parantamistarkoituksiin.

Mitä taas luonnollisten henkilöiden verotukseen tulee, ehdotamme säilytettäväksi ennallaan ravintoedun ja päivärahan verotuskäytännön. Tällä tavalla voitaisiin ratkaista se ongelma, jonka ns. komennusmiehet ovat osoittaneet syntyvän, kun suomalaisten työläisten verotus tällä tavalla kiristyy. Samoin ehdotamme, että asunnon ja työpaikan välisiin matkakustannuksiin ei sisältyisi ns. omavastuuta kuten ei myöskään sairauskulujen vähennykseen (jota esitämme korotettavaksi).

Valtionverotuksen lapsenhoitovähennyksen ehdotamme tehtäväksi verosta eikä tulosta. Sen osalta samoin kuin kunnallisverotuksen lapsivähennyksen osalta toteamme oman lakiesityksemme perusteluissa, että vähennysten käytön sijasta pitäisi korottaa lapsilisiä. Se

olisi paras tapa suunnata tuki pienituloisimmille lapsiperheille. Koska lapsilisälaki ei ole käsittelyssä samanaikaisesti tämän lain kanssa, sellainen ehdotus ei sisälly esityksiimme.

Myös korkovähennys pitäisi tehdä verosta eikä tulosta, jotta vähennyksen tekninen toteuttamistapa ei perusteettomasti suosisi suurtuloisia. Tässäkin yhteydessä ehdotamme omavastuun poistamista.

Koska saajansa omaan työhön perustumatomat pääomatulot jäävät hallituksen esityksen mukaan edelleenkin etuoikeutettuun asemaan verotuksessa, esitämme myyntivoittojen verotusta kiristettäväksi. Vain sillä tavalla saadaan verotuksessa kaikki tulot veronalaisiksi samalla tavalla ja yhtäläisten perusteiden mukaan. Vaikka myyntivoittoverotus kiristyy, palkkatuloja verotetaan edelleenkin jopa viisi kertaa ankarammin kuin myyntivoittoja.

Omaisuuksien vähennyksestä esitämme pienennettäväksi siitä mitä hallitus esittää, samoin kuin Suomen superrikkaita hyödyttävän verotuksen kattosäännön alentamisen sijasta ehdotamme sen korottamista.

Ehdotamme, että kansalaiset voisivat vähentää valtionverotuksessa kehitysyhteistyöhön

sekä luonnon- ja ympäristönsuojeluun tehdyt lahjoitukset. Sillä tavalla voitaisiin jatkaa käytäntöä, jonka mukaan ihmiset voivat itse valita sen avustuskohteen, joka heidän mielestään eniten tarvitsee tukea ja apua.

Hallitus esittää, että määrättäessä pörssi-osakkeiden verotusarvoa niitä ei arvostettaisi verotuksessa käypään arvoon. Siihen ei ole varallisuudenjakopoliittisia perusteita, sillä nimenomaan rikkailla ihmisillä, joita pörssiosakkeiden tukkuomistajat ovat, on Suomessa paras veronmaksukyky. Siksi haluamme, että myös pörssiosakkeille määrätään verotusarvo käyvän arvon mukaan niin kuin muullekin omaisuudelle. Hallituksen pitäisi sitä paitsi ryhtyä erityist toimiin kaikenlaisen omaisuuden aliarvostuksen lopettamiseksi verotusarvoja määrättäessä.

Ehdotamme kirkollisveron poistamista yhteisöiltä.

Ja lisäksi ehdotamme Suomen kaikkein suurituloisimmille ihmisille, niille joilla on kaikkein paras veronmaksukyky, erityisveroa vuosiksi 1989 ja 1990. Se voitaisiin toteuttaa niin, että tuloille säädettäisiin ed. Seppäsen laki-aloitteen n:o 92 mukaan enimmäismäärä eli maassa otettaisiin käyttöön enimmäistuloverolaki. Samassa yhteydessä ehdotetaan myös ministerikansanedustajien kaksoispalkkauksen poistamista sen perusteella, että ministerit eivät hoida käytännössä kansanedustajan tehtäviä, sekä eduskunnan puhemiehen (verottoman) kulukorvauksen poistamista ja hänelle aiheutuviin erityiskulujen korvausta eduskunnan varoista kuittia vastaan.

YLEISPERUSTELUT

Hallitus ei uudista verotusta

Hallituksen verouudistuksen tärkeimpiä osia on vähennysten kirjoittaminen tuloveroasteikkoon. Uutta tuloveropohjaa ei ole löydetty nettomääräisesti kuin runsas kolme miljardia markkaa. Sitä, että tulo- ja varallisuusverolakesityksen mukaan on pääasiassa vain karsittu vähennyksiä ja lisätty palkansaaajille maksuun tulevaa veropohjaa, ei hallituksella ole riidatonta oikeutta kutsua verouudistukseksi.

Me riitautamme mainitun oikeuden ja kutsumme hallituksen esityksiä pienituloisia kansalaisia vähän ja suurituloisia kansalaisia paljon suosivien taulukkomuutosten rahoitusohjelmaksi, joka tulee maksuun keski suurituloiselle aktiiviväestölle (eli palkansaaajien enemmistölle).

Suurituloisia ei saisi suosia.

Hallitus ei siis tahdo käyttää verouudistusta:

- tuloerojen tasoittamiseen
- periytyvien varallisuuserojen tasoittamiseen
- ympäristöongelmien lievittämiseen
- vähäisen yritysverotuksen ja raskaan henkilöverotuksen epäsuhtaan korjaamiseen.

Hallitus ei tasoita tuloeroja

Tuloerojen tasoittamisen sijasta hallitus alentaa suurituloisimpien kansalaisten verotusta vuonna 1989 ja aikoo (mm. lakiesityksen

n:o 108 perustelujen mukaan) tulevaisuudessa alentaa heidän verojaan vielä enemmän.

Suurituloisten suosiminen on hinta, jonka sosialidemokraattinen puolue joutuu maksamaan nykyisestä hallitusyhteistyöstä: oikeudesta hoitaa valtiota yhdessä kokoomuksen kanssa. Valtionhoitajapuolue hoitaa täten valtiota suurituloisia suosivalla tavalla.

Jos vuoden 1989 taulukoihin olisi tehty inflaatiotarkistus aiempien vuosien tapaan, verotus olisi tuloluokissa 60 000 mk—150 000 mk keventynyt eikä säilynyt ennallaan tai koventunut niin kuin hallituksen esityksen mukaan nyt tapahtuu.

Tämän tiedon perustamme niihin valtiovarainministeriön vero-osastossa suoritettuihin laskelmiin, jotka on tehty SKDL:n toimeksiantona ja joita esittelemme vastalauseessamme hallituksen esitykseen n:o 108 (vuoden 1989 veroasteikot ja -prosentit).

Samantapaisiin tuloksiin on päädytty myös muiden eduskuntaryhmien pyytämien selvitysten pohjalta.

Vaikka SKDL:n taulukkomuutosehdotukset eivät näissä tuloluokissa johda olennaisesti kevyempään verotukseen kuin hallituksen esitys, esittämämme muutokset tulo- ja varallisuusverolakiin johtavat kuitenkin verotuksen selvään kevenemiseen myös näissä tuloluokissa.

SKDL ehdottaa suurituloisten verotuksen koventamista eikä keventämistä niin kuin hallitus ehdottaa.

Hallitus ei tasoita varallisuuseroja

Rikkaiden verotusta hallitus keventää alentamalla varallisuusveroa ja alentamalla superrikkaiden verotuksen kattosääntöä. Kun tähän lisätään myyntivoittojen erityisasema verotuksessa sekä se, että myyntivoittoja ei kansantulon uusjakoneuvottelujen eli ns. vakautusneuvottelujen yhteydessä pidetty lainkaan pääomatuloina, varallisuuserot kasvavat entisestäänkin.

Kasinotaloutta pyritetään ulkomailta tuodulla velkarahalla, ja siinä murennetaan suomalaisen työn ja pääoman välinen historiallinen hintasuhde pääoman eduksi. Se on mahdollista, kun arvonnousut saadaan vapaasti — ja veroetuoikeuksin — realisoida myyntivoitoiksi ilman, että valtiovalta veropoliittisin toimenpitein edes yrittää torjua näitä yhteiskunnan sairaita ilmiöitä ja poistaa pörssiromahduksen uhkaa. Sen perusteella, mitä valtio ei verolainsäädäntöön tässä tilanteessa ehdota, punamustahallituksesta tulee, kun romahtaa, pulasyylinen.

Hallitus ei verota yrityksiä

Hallitus ei myöskään aio panna suuryrityksiä oikeudenmukaisella tavalla verolle, vaikka Suomessa yritysverotus on OECD-maiden alhaisimpia. Yhtiöveron hyvitysjärjestelmän muodossa osa yritysten veroeduista ohjataan niiden omistajille.

Todelliseen voittoon perustuva verotus edellyttäisi varastojen aliarvostuksen, investointivarausten ja tutkimusvähennyksen poistamista sekä poisto-oikeuksien rajoittamista vastaamaan teknistaloudellista kulumista. Kun hallitus ei myöskään suunnittele kasinotaloustoimintojen verottamista leimaveroin, julkinen valta antaa epäsuorasti tukensa arvopapereiden edestakaisin kierrättämiselle ja sitä kautta edellä mainitulle kasinotaloudelle.

Verotuksen ei pidä olla tässä mielessä neutraalia vaan yhteiskunnan kehitystä ohjaavaa ja suuntaavaa politiikkaa.

Varastovarausten avulla esimerkiksi suuret rakennusyhtiöt ovat voineet piilottaa voittojaan maaomaisuuteen eli sitä kautta hankkia markkinaosuutta, mikä on auttanut niitä luomaan monopolinomaisen tilanteen mm. pääkaupunkiseudulla. Yhdessä kasinotalouden vaatiman löysän rahan politiikan kanssa tämä

verotuseduin saavutettu monopolinomaisen tilanne on selvästi nostanut asumisen hintaa.

Yhteisöjen (mm. osakeyhtiöt) varallisuutta ei ole verotettu ollenkaan eikä hallitus esitä sen verottamista. Pääomien hyötykäytön tehostamiseksi on yrityksille säädettävä varallisuusvero, jota pitää periä niiden omaisuuden käyvän arvon perusteella.

Hallitus ei käytä veroja ympäristöpolitiikan aseena

Mikäli verotusta olisi todella uudistettu, verolle olisi pantu koko kertakäyttöelämänmuoto: turhakkeet, haitakkeet ja saasteet. Myös rajallisten luonnonvarojen eli yhteisten resursien käyttöä pitäisi — ja voisi — verottaa kaikenlaisen tuhlauksen rankaisemiseksi taloudellisin menetelmin: panemalla tuhlaus verolle. Se ei saa olla taloudellisesti kannattavaa.

SKDL on tehnyt omat ehdotuksensa elinkeinoverolakiin eräistä tähän liittyvistä veroista. Samalla tavoin ehdotimme raskaiden ajoneuvojen moottoriajoneuvoveron korottamista enemmän kuin mihin hallitus oli valmis.

Hallituksen linjana ympäristöasioissa näyttää olevan päästönormien hidas ja varovainen tiukentaminen mutta kieltäytyminen käyttämästä verotusta täydentävänä ohjauskeinona. Meidän vaatimuksemme on, että normeja tiukennetaan kulloisenkin tekniikan tarjoamien mahdollisuuksien mukaan ja että sen lisäksi verotusta käytetään monipuolisesti ohjausvälineenä. Myös kieltojen käyttö on välttämätöntä siihen tapaan kuin niitä on esitetty esimerkiksi ed. Männistön ym. lakialoitteessa freonien käytön rajoittamisesta.

Näitä asioita hallitus haluaa

Hallitus ehdottaa tulo- ja varallisuusverolain uudistaessaan seuraavia muutoksia:

— TVL:n vähennyksiä karsitaan ja vastaavasti progressiivista tuloveroasteikkoa alennetaan. Asteikkojen muutos suurituloisia suosi vaan suuntaan toteutetaan ns. marginaaliveroudistuksen nimellä ja varjolla. Tällaisiin asteikkomuutoksiin tuloverotuksessa palataan suunnilleen siihen tasoon, joka oli verotuksessa vuonna 1987 (vuodeksi 1988 verotusta kiristettiin), paitsi että suurituloisimmat kansalaiset saavat huomattavan suuren erityishyödyn.

Suurituloisten saama hyöty selviää SKDL:n pyytämästä laskelmasta, jonka on tehnyt valtiovarainministeriön vero-osasto. Kun on käytetty samoja perusteita kuin hallituksen valheellisessa kirjasessa "Verotus kevenee", havaitaan, että 60 000 markkaa kuukaudessa ansaitsevan yritysjohtajan veroaste alenee kuluvaan vuoteen verrattuna 4,6 % eli markkoissa 32 902 mk vuodessa (lähes 3 000 mk/kk).

— Tulojen verollisuutta lisätään verottamalla päivärahoja vuonna 1989. Jatkossa päivärahaa verotettaneen vielä enemmän, ja on mahdollista, että se menee kokonaan verolle. Samoin oman auton käytön veroton kilometrikorvaus jäädytetään nykyiselleen, niin että veroton kilometrikorvaus alenee inflaation vaikutuksesta. Lounassteleidenkin verotusarvoa nostetaan.

— Verotuksen enimmäismäärää eli verotuksen kattosääntöä alennetaan. Kun vuonna 1988 veroa jätetään maksuunpanematta siltä osin kuin se on yli 80 % tuloista, hallitus ehdottaa täksi luvuksi nyt 70 %. Superrikkaiden verotus kevenee.

— Vaikka omaisuuden myynnistä saatujen tulojen verotusta kiristetään, myyntivoitot ovat edelleen etuoikeutettua tuloa eikä Suomessa — toisin kuin hallitus luulottelee — kaikkia tuloja veroteta samalla tavalla.

— Myönteinen asia on, että pienituloisten valtion (vaan ei kunnan) verotusta kevennetään ja että suurituloiset eivät voi enää entiseen tapaan käyttää maatilatalouden "tappioita" tuloverotuksensa pienentämiseen.

Hallitus ehdottaa myös muita muutoksia verolakeihin.

Teoreettisesti tarkasteltuna on ollut voimas-

sa osinkotulojen eräänlainen kahdenkertainen verotus. Käytännössä osinkotulot eivät ole olleet yleisesti ottaen edes täysin yhteen kertaan verotettuja. Kun hallitus nyt ehdottaa (HE n:o 112) yhtiöveron hyvitysjärjestelmää, se saattaisi lisätä valtion verotuloja yrityksiltä, mutta se myös väistämättömästi johtaa epätydyttäviin tulonjakovaikutuksiin, joita hallitus ei näytä olevan valmis korjaamaan muuttamalla varallisuusveroa tai perintö- ja lahjaveroa.

Elvytyskautena käyttöön otettuja teollisuusrakennusten ja laiteinvestointien liikevaihtoveroujoennuksia on lisätty ja niitä on jatkettu tähän päivään: teollisuusrakennukset ovat olleet kokonaan liikevaihtoverottomia samalla kun kone- ja laiteinvestoinneille on myönnetty 80 %:n veronalennus. Suunta on väärä, kun hallituksen esityksestä (HE n:o 116) eduskunnan enemmistö päätti jälkimmäisen alennuksen lisäämistä 90 %:ksi, mikä vähentää liikevaihtoveron tuottoa 300 milj. mk vuodessa.

Hallitushan aikoo vielä poistaa pysyvästi myös kone- ja laiteinvestointien liikevaihtoveron v. 1991. Ennen pitkää se varmaankin muuttaa liikevaihtoverojärjestelmän arvonlisäverojärjestelmäksi! Niin ikään näyttää varmalta palvelujen liikevaihtoverollepano lähivuosi-

na. Maidon korotettua alkutuotevähennystä (vuoden 1988 puoliväliin 1,9-kertainen, sen jälkeen 1,7-kertainen) hallitus ehdotti alennettavaksi 1,6-kertaiseksi ja kahvin säädettäväksi pysyvästi liikevaihtoverolle (HE n:o 115). Näillekin — pienituloisten näkökulmasta — veronkiristyksille hallitus sai tulonjakokysymyksistä piittaamattomien hallituspuolueiden kansanedustajien tuen.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Tulo- ja varallisuusverolaki

Seuraavassa verrataan ehdotustamme valtion enemmistön kantaan. Perustelu esitetään yleensä vain siltä osin kuin niissä on eroa.

23 §. Kuten aikaisempinakin vuosina ehdotamme säästöpankkien sekä säästöpankkien, liikepankkien ja osuuspankkien vakuusrahaston samoin kuin hypoteekkiyhdistyksen, kotimaisen osakeyhtiön, osuuskunnan ja muun yhteisön, jonka osakkaan tai jäsenen veron-

alaisia varoja ovat hänen osuutensa yhteisössä, panemista varallisuuden perusteella verolle.

Tämäkaltainen erillislaki oli voimassa vuonna 1976: laki eräiden yhteisöjen velvollisuudesta suorittaa varallisuusveroa vuodelta 1976 (1001/75). Siinä varallisuuden perusteella suoritettavasta verosta oli vapaaksi jätetty asumiseen liittyvien yhteisöjen lisäksi osuuspankit ja säästöpankit. Ehdotamme, ettei osuus- ja säästöpankkien suhteen nyt tehtäisi poikkeus-

Asunto-osakeyhtiöitä ja -osuuskuntia tai vastaavia kiinteistöyhtiöitä emme kuitenkaan ehdota varallisuutensa perusteella verotettaviksi. Samaten asumista palvelevat kiinteistöhuoltotyhtiöt olisivat edelleen varallisuusveron ulkopuolella.

Esityksellä pyritään suosimaan työvoiman käyttöä pääoman kustannuksella. Se tehostaa myös yritysvarallisuuden ja koko kansantalouden varallisuuden käyttöä. Tähän asti yritysverotusta on kaikin tavoin lievennetty, osin aluksi suhdannesyistä, mutta suhdannehelpotukset ovat sittemmin muuttuneet pysyviksi; me pyrimme nyt samalla tehostamistavoitteiden lisäksi oikeudenmukaisuussyistä siirtämään verotusta takaisin yrityksille.

3 luku. Perheverotus

33 §. Koska verojaostossa kuultujen verohallinnon asiantuntijoiden mukaan vanha TVL:n säännös on uutta parempi, ehdotamme vanhaa.

34 § 2 mom. Koska verojaostossa kuultujen asiantuntijoiden mukaan uusi momentti on näille yhteisömuotoisille elinkeinonharjoittajille liian edullinen, ehdotamme sen poistamista.

47 §. Tarkoitus on, ettei ravintoedun ja lounassetelin verotuskäytäntöä nykyisestä muutetaisi.

50 §. Päivärahan verotuskäytäntö ehdotetaan säilytettäväksi nykyisellään, mistä syystä voimaantulo- ja siirtymäsäännöksen 164 § on jouduttu vastaavasti muuttamaan; siirtymäsääntööhän ei meidän ehdotuksemme mukaan tarvita.

55 §. Tällä tavalla halutaan ajaa niiden työnteekijöiden etua, jotka omatoimisuudellaan ja omilla varoillaankin ylläpitävät omaehtoista toimintaa: sairaus- ja avustuskassoja.

69 §. Hallitus on kiristämässä luovutusvoittojen verotusta, mitä on pidettävä myönteisenä edistysaskelena. Hallituksen esitys ei kuitenkaan ole riittävän pitkälle menevä. Me pyrimme siihen, että luovutusvoitoista perittävä vero mahdollisimman hyvin vastaisi sitä veroa, jota peritään esim. palkkatuloista.

Hallituksen esityksen mukaan tuloa on 40 % siitä määrästä, jolla omaisuuden luovutusten verovuonna tuottama sellainen voitto, jota ei oteta huomioon satunnaista myyntivoittoa määrättäessä, ylittää 200 000 markkaa. Ehdotamme, että prosenttiluku olisi 80 %.

70 §. Ehdotamme, että voittoa laskettaessa luovutushinnasta vähennettäisiin 25 % eikä 50 % niin kuin hallitus esittää. Alle kaksi vuotta omistetun omaisuuden kohdalla ehdotamme 10 prosentin vähennystä luovutushinnasta hallituksen esittämän 25 prosentin asemasta.

80 §. Katsomme, että tasavallan presidentin vuotuinen palkkio (450 000 markkaa) ja eläke tulee panna verolle. Sen sijaan valtiolta saatu etu asumisesta, mihin sisältyy varsinaisen asunnon ohella myös kesäasunto, matkustamisesta, avustavasta henkilökunnasta tai muu etu ei olisi veronalaista. Muutos tulisi voimaan 1.3.1994 uuden tasavallan presidentin palkkiosta annettavan lain myötä.

83 §. Asunnon ja työpaikan väliset matkakustannukset ehdotamme vähennettäväksi ilman omavastuusuutta. Valiokunnan enemmistö on pitänyt kiinni hallituksen esittämästä 2 000 markan omavastuusuudesta. Vähennyksen enimmäismäärä 16 000 markkaa olisi sama kuin hallituksen esityksessä, mihin myös valiokunta on yhtynyt.

88 §. Hallituksen esityksestä poiketen me emme ehdota omavastuusuutta luonnollisten henkilöiden ja kuolinpesien korkovähennykseen. Hallituksen esityksen 1 momentti on ehdotuksessamme poistettu ja 2 momentti siirretty 1 momentiksi. Valiokunnan enemmistö on hyväksynyt 900 markan omavastuusuuden.

89 §. Ehdotamme korkovähennyksen tehtäväksi valtionverotuksessa verosta ja kunnallisverotuksessa tulosta. Ehdotamme omavastuun poistamista korkokuluilta, kun taas hallitus ja valiokunnan enemmistö haluavat säilyttää omavastuun. Korkovähennyksiä koskevat säännökset on siirretty valtionverotuksen osalta 146 §:ään 3 momentiksi (vähennys verosta) ja kunnallisverotuksen osalta 106 §:ään (vähennys tulosta). Niihin ei sisälly omavastuuta, minkä vuoksi 91 §:ää on jouduttu muuttamaan hallituksen esityksestä.

91 §. Muutettu korkovähennyksen omavastuun poistamisen johdosta.

97 §. Kaikkien tulojen saattamiseksi paremmin samalla lähtöviivalle on omaisuustulovähennyksen enimmäismäärää laskettu hallituksen esittämästä, tosin vain lievästi.

99 §. Valiokunnan enemmistö on tyytynyt hallituksen esitykseen, ettei sairauskulujen enimmäismäärää nostettaisi ja että vähennykseen sisältyisi omavastuu. Ehdotamme, että

sairauskulujen omavastuu poistetaan ja vähennyksen enimmäismääriin tehdään inflaatiotarkistus. Enimmäismääräthän ovat useita vuosia pysyneet samana. Vaikka merkittävä osa sairauteen liittyvistä palveluista on ilmaista tai valtion tuen turvin alihintaista tai sairausvakuutuksen osaksi korvaamaa, pidämme vähennyksen ylärajan korottamista tarpeellisenä.

101 §. Valtionverotuksen lapsenhoitovähennyksen osalta esitämme vähennyksen tehtäväksi verosta (ks. 146 §:n 4 momentti). Silti katsoimme, että lapsista myönnettävät vähennykset on korvattava lapsilisien korotuksella. Koska tässä yhteydessä samanaikaisesti ei ole käsiteltävänä lapsilisälaki, emme esitä lapsenhoitovähennyksen korvaamista lapsilisällä; saattaisi näet käydä niin, että vähennys poistuisi ilman, että lapsilisää vastaavasti korotettaisiin.

Hallituksen lapsenhoitovähennyksen ikärajat ovat täysin mielivaltaiset:

1) alle 3-vuotiaista (alle 2-vuotiaista vuonna 1989) ei vähennystä myönnettäisi, koska verovelvollinen saisi joko äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa taikka lapsi olisi oikeutettu kunnalliseen perhepäivähoitoon tai kotihoidontukeen;

2) 3—7-vuotiaista vähennys myönnettäisiin, vaikka lapsi olisi kunnallisessa päivähoidossa.

3) 7—17-vuotiaista vähennystä ei suoritettaisi, vaikka lapsesta aiheutuvat kustannukset tuskin siitä laskevat, että lapsi on koulussa.

Ikäryhmäporrastuksessa ei näytä olevan mitään sellaista perustetta, joka liittyisi järkevällä tavalla lapsesta aiheutuvien kustannusten huomioon ottamiseen verotuksessa. Järkevintä olisi korvata tällaiset lapsiperusteiset vähennykset niin kunnan- kuin valtionverotuksessa lapsilisällä. Valtionverotuksessa tehtävä vähennys suosii suurituloisia, kun taas lapsilisä olisi tuloista riippumattomana tasapuolisempi (vrt. 105 §:n perustelut).

Mikäli hallituksen esittämä järjestelmä toteutuu, lapsista aiheutuvia kustannuksia tuetaan kolmella eri tavalla:

1) lapsilisällä

2) valtionverotuksessa tulosta tehtävänä vähennyksenä ja

3) kunnallisverotuksesta tulosta tehtävänä vähennyksenä.

Järjestelmä on liian monimutkainen, ja kun ehdotamme siihen parannusta esittämällä vähennyksen tehtäväksi verosta, jää pykälän numero käytettäväksi parempaan tarkoitukseen.

Tällainen hyvä tarkoitus on se, että ehdotamme tavallisille ihmisille oikeutta vähennyk-

seen kokonaistulosta (valtionverotuksessa voimassa olevan lain tapaan) lahjoituksista, jotka on tehty humanitaariseen toimintaan ja kehitysyhteistyöhön.

Lisäksi ehdotamme, että vähennys voitaisiin tehdä myös luonnon- ja ympäristönsuojelua edistävään työhön tehdyistä lahjoituksista.

Valiokunnan enemmistö on valitettavasti hylännyt nämäkin ehdotuksemme.

Tieteen, taiteen ja suomalaisen kulttuurin (103 §) lisäksi on välttämätöntä suojella myös sitä elinympäristöä, jossa ihmisen hengentointaa fyysisesti harjoitetaan.

104 §. SKDL:n eduskuntaryhmä on toistuvasti vaatinut, että maatalouden käyttö suurituloisten veronkierron apuna on lopetettava. Kun miljardin markan osakepotin omistaja on tähän asti voinut vähentää lehmän hankintahinnan miljoonan markan palkkatuloistaan ja välttynyt niin kokonaan valtion tuloverolta, verotuksessa ei ole ollut vain porsaanreikiä vaan suorastaan lehmän mentäviä aukkoja.

Nyt hallitus esittää tähän muutosta niin, että maatilatalouden tappio ei olisi vähennyskelpoinen kokonaistulosta siltä osin kuin sen määrä ylittää 10 000 markkaa. Maatilatalouden tätä suurempi tappio voitaisiin vähentää enää vain tappion tuottaneen verolähteen tulosta seuraavien viiden vuoden aikana. — Tähän emme esitä muutosta.

105 §. Hallituksen esityksen 105 §:n lapsivähennys on sijoitettu 1 momentiksi hallituksen esityksen mukaisena. Sinänsä pidämme parempana, että lapsista aiheutuvia kustannuksia hyvitetään lapsilisinä eikä niin, että kustannuksia otetaan huomioon verotuksessa vähennyksinä. Vaikka kunnallisveron jakoveroluonteen vuoksi kunnallisverotuksessa tulosta tehtävä vähennys on järkevämpi kuin progressiivisessa valtionverotuksessa tulosta tehtävä vähennys, olisi parempi, että vähennysten asemesta tuki tulisi yksinomaan lapsilisinä. Äyrinhintojen eroavuuksien vuoksi kunnallisverotuksessa tulosta tehtävän vähennyksen antama hyöty vaihtelee jonkin verran kunnasta toiseen (vrt. aloitteen 101 §:n perustelut).

Hallituksen esityksen 106 § on sijoitettu 2 momentiksi. Näin on luotu tilaa 106 §:n numeron käyttämiseen muulla tavalla.

Kolmanneksi momentiksi olemme sijoittaneet elatusvelvollisuusvähennyksen, jonka säilyttämistä pidämme tärkeänä maksuvelvollisuuden täyttämisen kannustamiseksi. Vähennys-

nyksen markkamäärään on tehty inflaatiotarkistus.

106 §. Verovelvollisella luonnollisella henkilöllä on kunnallisverotuksessa oikeus koonautuloistaan vähentää 89 §:ssä tarkoitettujen velkojen korkoja yhteensä enintään 25 000 markkaa, milloin kyseessä ovat puoliset tai milloin verovelvollinen on verovuonna elättänyt alaikäistä lastaan tai kasvattilastaan, muussa tapauksessa yhteensä enintään 22 000 markkaa, jolloin sanottuihin vähennyksen määriin saa sisältyä muita kuin asuntolainakorkoja enintään 7 000 markkaa (kunnallisverotuksen ansiotoimintaan liittymätön korkovähennys).

108 ja 109 §. Kunnallisverotuksen eläketulovähennykseen ja perusvähennykseen emme esitä — tässä vaiheessa — muutoksia.

Verovähennysten asemesta toimeentuloa on parannettava siten, että perustoimeentuloturvaa parannetaan nostamalla ensi vuoden budjetissa sairausvakuutuslain vähimmäispäiväraha, äitiys- ja vanhempainraha, työttömyysturvan peruspäiväraha ja opintotuki täyden kansaneläkkeen tasolle. Sen jälkeen kaikki vähimmäisetuudet on nostettava 3 000 markaksi kuukaudessa. Tämä on rahoitettava pääomatuloja, suuryrityksiä ja suurituloisia verottamalla.

122 §. Tähän asti, ilmeisesti siksi että varallisuusveroasteikkoa on pidetty liian tiukkana, verotuksessa varat on arvostettu selvästi käypää arvoa alhaisemmaksi. Emme ehdota hallituksen säännösehdotuksen sanamuotoon muutosta, mutta katsomme, että eduskunnan tulee edellyttää, että tähänastisesta varojen tosiasiallisesta aliarvostuksesta luovutaan ja että varat todella arvostetaan käypään arvoon. Kysymys veron suuruudesta tulee ratkaista varallisuusveroasteikkoa säädettäessä.

Ehdotamme 122 §:n perusteluissa lausuttavaksi, että valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että säännöksen sanamuodosta huolimatta voimassa olevan tulo- ja varallisuusverolain aikana varallisuus on arvostettu selvästi käypää arvoa alhaisemmaksi, ja edellyttää, että vastedes tätä säännöstä sovellettaessa noudetaan kirjoitettua sanamuotoa käyvästä arvosta.

134 §. Hallitus ehdottaa, että arvopaperipörssissä noteerattujen osakkeiden verotusarvoksi vahvistetaan 70 % sen käyvästä arvosta. Valiokunnan enemmistö on yhtynyt tähän pörssipösojen alennukseen. Emme pidä oikeana, että tällä tavoin suuromistajia suositaan varsinkin, kun hallitus ehdottaa alennettavaksi varallisuusveroa tuntuvasti ja suojaa suuromis-

tajia verotuksen kattosäännön muutoksella. Ehdotamme, että verotusarvoksi määritellään 100 % käyvästä arvosta.

146 §. Hallituksen esityksen 1 ja 2 momentti on säilytetty sellaisinaan.

Uudeksi 3 momentiksi ehdotamme säännöstä korkokulujen vähentämiseksi verosta valtionverotuksessa. Vähennykseen ei sisälly omavastuuosuutta. Kun vähennys tehdään verosta eikä tulosta, vähennetään verosta 30 % korkosummasta, jolloin päästään samaan kuin hallituksen ehdotuksessa kuitenkin siten, että suurituloisimmat eivät hyötyisi progression alentumisesta kuten tähän asti. Vähennyksen enimmäismäärät on vastaavasti muutettu vastaamaan verosta tehtävää vähennystä. Hallitus on porrastanut vähennysoikeuden kahteen ryhmään:

— puoliset, joilla on alaikäinen lapsi: suurempi vähennys

— puoliset, joilla ei ole alaikäistä lasta, ja yksinäiset: pienempi vähennys.

Me olemme porrastaneet tämän hieman toisin:

— yksinäinen, jolla on alaikäinen lapsi, tai puoliset: suurempi vähennys

— yksinäinen, jolla ei ole alaikäistä lasta: pienempi vähennys.

Uudeksi 4 momentiksi ehdotamme lapsenhoitovähennystä, joka korvaisi hallituksen esittämän valtionverotuksessa tulosta tehtävän lapsenhoitovähennyksen. Vähennyksen markkamäärä on tarkoitettu vastaamaan hallituksen vähennystä. Koska vähennys tehdään verosta, se on näennäisesti pienempi kuin tulosta tehtävä vähennys, mutta vaikutus on tarkoitettu samaksi. Koska vähennys tehdään verosta, on sinänsä yhdentekevää, kumpi puolisoista vähennyksen tekee, niin kauan kuin asianomaiselle tulisi veroa niin paljon, että siitä vähennys voidaan tehdä. Puolisoiden välisen tasa-arvon lisäämiseksi ehdotamme, että vähennyksen tekisi puolisoista se, jolle ilman vähennystä tulisi maksettavaksi vähemmän veroa (so. käytännössä pienituloisempi). Jos hän ei voisi veron vähäisen määrän vuoksi käyttää koko vähennystä hyväkseen, vähennys tehtäisiin toisen puolison veroista.

156 §. Hallitus haluaa lieventää verotuksen kattosääntöä nykyisestä 80 %:sta 70 %:iin. Lieventäessään näin rikkaiden verotusta hallitus ei ole ainakaan köyhän asialla. Aloitteessa ehdotetaan tämän asemesta, että verotuksen

enimmäissääntöä kuvaava luku nostetaan 85 %:ksi rikkaiden verotuksen lisäämiseksi.

159 §. Olemme lisänneet hallituksen esittämän säännöksen kumottavien lakien luetteloon myös eräiden yhtymäin verovelvollisuudesta kreikkalaiskatolisille seurakunnille 10 päivänä toukokuuta 1935 annetun lain. Samalla kun viidentenä lakiehdotuksena ehdotamme yhteisöjen kirkollisveron poistamista, ehdotamme vastaavasti enemmistöomistukseltaan ortodoksisen yhtiöiden ja muiden yhteisöjen ortodoksiselle kirkolle menevän kirkollisveron lakkauttamista.

161 §. Muutos on tekninen pykälien juoksevan numeroinnin säilyttämiseksi.

164 §. Myös tässä yhteydessä vapautuu pykälä esitykseemme sisältyvän päivärahojen verottomuuden jatkumisen johdosta käyttöön, ja uuteen pykälään olemme sisällyttäneet määräyksen, jonka mukaan myös seuraavan tasavallan presidentin tulot saatetaan verotuksessa samaan asemaan muiden kansalaisten tulojen kanssa.

169 §. Viittaamme siihen, mitä edellä on 101 §:n perusteluissa sanottu vähennyksistä ja lapsilisistä.

2. Laki ennakkoperintälain muuttamisesta

Emme ehdota muutoksia hallituksen esitykseen nähden.

3. Laki rajoitetusti verovelvollisen tulon ja varallisuuden verottamisesta annetun lain muuttamisesta

Emme ehdota muutoksia hallituksen esitykseen nähden.

4. Laki verotuslain muuttamisesta

Emme ehdota muutoksia hallituksen esitykseen nähden.

5. Laki evankelisluterilaisten seurakuntien virkataloista ja rahastoista annetun lain 13 §:n muuttamisesta

Ehdotamme, että osakeyhtiöiltä ja muilta yhteisöiltä, jotka on määritelty tulo- ja varallisuusverolain 4 §:ssä, poistetaan kirkollisvero. Ks. myös 1. lakiehdotuksen 159 §.

6. Ehdotukset verouudistusta täydentäviksi toimenpiteiksi

Vuokra-asuntomarkkinoilla vallitsee asuminen hätätila: vuokra-asuntoja ei — varsinkaan pääkaupunkiseudulla — ole. Kun asuntopula ei poistu muuten kuin uusia asuntoja rakentamalla, valtion varoja pitää ohjata niiden rahoittamiseen ja asumisen hätätilan poistamiseen.

Tässä esitetään vuokra-asuntojen rahoittamiseen kerättäväksi varoja säätämällä eräänlainen erityislaki enimmäispalkasta ja enimmäisansioista. Tämä toteutetaan tulo- ja varallisuusverolakia täydentävän verolain avulla.

Tuloista, jotka ylittävät nimellisesti sen määrän, joka saadaan kertomalla yksinäisen henkilön vuoden aikana saama täysi kansaneläke (perusosa + lisäosa) luvulla 20, leikattaisiin veroina kaikki tulot, jotka ylittävät tämän rajan. Sen jälkeen jäljelle jäävään tulonosaan sovellettaisiin normaalia tuloverotusta.

Menettelyä ehdotetaan sovellettavaksi aluksi kahden seuraavan vuoden aikana. Kun on saatu kokemuksia järjestelmän toimivuudesta, laki voidaan säätää pysyväksi.

Lisäksi aloitteessa ehdotetaan, että valtioneuvoston jäsenenä toimivalle kansanedustajalle ei enää maksettaisi osaa kansanedustajan palkkiosta.

6.1. Tuloveron avulla enimmäispalkkaan

Ei voida pitää oikeana, että yksinäisen eläkeläisen täysi kansaneläke on rajoitettu vuonna 1988 vajaaksi kahdeksituhanneksi markaksi kuukaudelta ja työttömyysturvan perusturva tätäkin pienemmäksi, kun sen sijaan suurimmille palkkoille tai ansioille ei ole asetettu äärtä eikä rajaa. Samaan aikaan vallitsee raju asuntopula.

Enimmäistulon säätämiseksi ehdotetaan, että tietyn rajan ylittävästä tulosta verotettaisiin kaikki sen rajan ylittävä tulo. Jäljelle jääneeseen tulon osaan sovellettaisiin sitten tulo- ja varallisuusverolakia, niin että siitä maksettaisiin normaali tulovero siten kuin tulo- ja varallisuusverolaki ja kulloinkin voimassa oleva veroasteikko edellyttää.

On mahdollista keskustella siitä, tulisiko enimmäistulorajan olla 15 tai 20 kertaa yksinäisen ihmisen täysi kansaneläke (perusosa + lisäosa) vuodessa vai jotenkin muutoin määritelty. Kun nyt esitetään, että enimmäistuloraja

on 20 kertaa täysi kansaneläke, nettotuloerot supistuisivat sitä enemmän; tuloveron jälkeen suurituloiselle jäisi alle 10 kertaa se määrä, minkä täyden kansaneläkkeen saaja saa.

Näin valtio vuonna 1989 perisi luonnollisista vähennyksistä riippuen kaiken sen tulonosan, joka vuodessa ylittäisi arviolta 480 000 markkaa, mikä vastaa noin 40 000 markan kuukausiansiota. Tästä summasta perittäisiin normaali tulovero.

Kun suurituloisen ei näin voisi kahmia itselleen isompia tuloja ilman, että ensin korotetaan kansaneläkettä, kävisi niin, että suurituloiset saataisiin vaatimaan myös pienituloisten aseman parantamista.

6.2. Ministerien kaksoispalkkaus pois

Esitys sisältää muutosehdotuksen lakiin edustajanpalkkioista (328/47), jonka 1 pykälän 3 momentissa säädetään valtioneuvoston jäsenelle maksettavaksi puolet kansanedustajalle samassa laissa säädetystä edustajanpalkkiosta ja kulukorvauksesta. Muutosesityksessä ehdotetaan samanaikaisesti kansanedustajana olevan valtioneuvoston jäsenen kansanedustajapalkan osittaissuorituksenkin poistamista.

Esityksen tarkoituksena on tukea hallituksen pyrkimyksiä valtion menotalouden kasvun hidastamiseksi, ja esitys liittyy johdonmukaisesti hallituksen esitykseen kansanedustajien kulukorvausten saattamisesta verotettavaksi tuloksi (52 § HE:ssä n:o 109).

Muutoksen puolesta voidaan esittää myös se seikka, ettei valtioneuvoston jäsenten nykyinen työmäärä mahdollista samanaikaisesti riittävän täysipainoista osallistumista eduskunnan työskentelyyn, ja kun saman säännöksen mukaan myöskään varusmiehinä ja siviilipalvelusmiehi-

nä oleville kansanedustajille ei makseta asianomaiselta palvelusajalta edustajanpalkkiota ja kulukorvausta, on johdonmukaista ja sosiaalisen yhdenvertaisuuden periaatteenkin edellyttämää, ettei edustajanpalkkiota makseta myöskään ministerikansanedustajille.

Toinen muutosesitys kohdistuu lain 6 §:ään, jonka mukaan eduskunta päättää kunkin valtiopäivien osalta valtiovarainvaliokunnan ehdotuksesta puhemiehelle myönnettävästä määrärahasta niiden kulujen korvaukseksi, joita hänelle aiheutuu sanottuna aikana. Esitämme lain 6 §:n kumottavaksi tarpeettomana, sillä puhemiehen kulut ovat eduskunnan edustuskuluja, jotka taas ovat osa eduskunnan normaaleja hallintokuluja. Niiden käsittely tapahtunee luontevimmin edustusmäärärahoina valtion tulo- ja menoarvion momentilta 22.02.29, millä katetaan eduskunnan kanslian muut menot. Kyseiseen alamomenttiin voidaan valtion vuotuisesta tulo- ja menoarviosta päätettäessä lisätä nykyisen lain terminologian mukaisia puhemiehen kuluja vastaava markkasumma tai edustusmenojen lisääntyessä sitä suurempi summa.

Ehdotamme,

että valiokunnan mietintöön sisältyvät 2.—4. lakiehdotukset hyväksytään sellaisinaan,

ja että mietintöön sisältyvän 1. lakiehdotuksen asemesta hyväksyttäisiin lakialoitteen n:o 79 pohjalta seuraava 1. lakiehdotus sekä

että sen lisäksi hyväksyttäisiin sanottu lakialoitteen pohjalta seuraava 5. lakiehdotus ja lakialoitteen n:o 92 pohjalta seuraavat 6. ja 7. lakiehdotukset:

1.

Tulo- ja varallisuusverolaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

I OSA**Yleiset säännökset****1 luku****Lain soveltamisala****1—3 §**

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

2 luku**Määritelmät****4—8 §**

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

II OSA**Verovelvollisuus****1 luku****Yleinen ja rajoitettu verovelvollisuus****9—15 §**

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

2 luku**Kokonaan tai osittain verovapaat yhteisöt****16—22 §**

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

23 §

Varallisuuden perusteella suoritettavasta verosta ovat vapaat:

(1 kohta kuten valiokunnan mietinnössä)

2) asunto-osakeyhtiö, asunto-osuuskunta, asunto-osakeyhtiöistä annetun lain 25 §:ssä tarkoitettu osakeyhtiö ja kiinteistöyhtiö, jonka kokonaisvaroista vähintään 75 prosenttia muodostuu pääasiallisesti asumiskäytössä verovuoden lopussa olleista rakennuksista sekä niiden tonteista tai rakennuspaikoista, sekä sellainen osakeyhtiö tai osuuskunta, jonka toiminnasta suurin osa muodostuu lämmön tai muun kiinteistöhuollon toimittamisesta omakustannus-

hintaan pääasiallisesti asuntotarkoituksiin käytettävälle rakennuksille.

(3 kohta poist.)

3 luku**Perheverotus****24—31 §**

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

4 luku**Kuolinpesän, yhtymän, yhteisetuuden ja konkurssipesän verovelvollisuus****32 §**

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

33 §

Kotimaista kuolinpesää verotetaan erillisenä verovelvollisena kuitenkin niin, että liiketoimintaa harjoittavaa kuolinpesää verotetaan erillisenä verovelvollisena vain viideltä perittävän kuolinvuotta seuraavalta verovuodelta ja sen jälkeen yhtymänä.

Kuolinpesä on kotimainen, jos perittävää kuolinhetkellään oli 9 §:n mukaan pidettävä Suomessa asuvana. Edellä 14 (poist.) §:ssä tarkoitettun henkilön kuolinpesä ei kuitenkaan ole kotimainen.

Mitä tässä pykälässä sekä edellä 9 ja 11 §:ssä on säädetty muun kotimaisen kuolinpesän kuin liiketoimintaa harjoittavan kuolinpesän verovelvollisuudesta ja sen verottamisesta erillisenä verovelvollisena, koskee myös kaupparekisteriin merkittyä liiketoimintaa harjoittavaa avointa yhtiötä tai kommandiittiyhtiötä sekä kalastuskuntaa, vesi- ja jakokuntaa ynnä muuta niihin verrattavaa yhteisetuutta, ei kuitenkaan yhteismetsää. Näitä yhtiöitä ja yhteisetuuksia verotettaessa noudatetaan soveltuville osin tämän lain erillisenä verovelvollisena verotettavaa kotimaista kuolinpesää koskevia säännöksiä, ei kuitenkaan 97 ja 156 §:n säännöksiä.

34 §

(1 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

(2 mom. poist.)

35—37 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

5 luku

Toimintamuodon muutokset, tulolähdesiirrot ja yksityiskäyttöönotto

38—42 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

III OSA

Tulon veronalaisuus*Määritelmät*

43—45 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

46 §

Ansiotuloa on

(1 ja 2 kohta kuten valiokunnan mietinnössä)

3) päiväraha, äitiys-, isyys- ja vanhempainraha, huoltoeläkkeenä maksettavaksi määrätty vahingonkorvaus sekä muu eläke tai korvaus tulojen ja elatuksen vähentämisestä, joka on saatu sairausvakuutuslain (364/63), (poist.) potilasvahinkolain (585/86) tai pakollisen tapaturma- tai liikennevahinkoturvan nojalla taikka muutoin veronalaisen ansiotulon sijaan;

(4—10 kohta kuten valiokunnan mietinnössä)

Eräät työsuhteeseen liittyvät tulot

47 §

Työnantajalta saatu luontoisetu arvioidaan käypään arvoon *siten kuin* verohallitus vuosittain tarkemmin määrää.

48 ja 49 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

50 §

Veronalaista tuloa ei ole, *sen mukaan kuin* verohallitus vuosittain tarkemmin määrää, työnantajan määräyksestä kotimaassa tai ulkomaille tehdystä virka- tai työmatkasta saatu matkustamiskustannusten korvaus, päiväraha, ateriakorvaus, (poist.) majoittumiskorvaus, (poist.) yömatkaraha ja muun nimisenä hyvityksenä suoritettu matkakustannusten korvaus; työnantajan määräyksestä riippumatta katsotaan kuitenkin aloilla, joilla erityistä työnteke- mispaikkaa alalle tunnusomaisen työn lyhyt-

aikaisuuden vuoksi joudutaan usein vaihtamaan, päivittäisestä asunnon ja erityisen työnteke mispaikan välisistä matkoista saaduista matkakustannusten korvauksista verovapaaksi tuloksi vain matkustamiskustannuksista saatu korvaus; kuitenkin jos työ- tai virkamatka viimeksi mainituilla aloilla on tehty työnantajan määräyksestä ja jos tilaisuutta varsinaiseen työnantajan järjestämään työpaikkaruokailuun erityisellä työnteke mispaikalla tai sen välittömässä läheisyydessä ei ole, katsotaan sen mukaan kuin verohallitus vuosittain tarkemmin määrää, päivittäisistä asunnon ja erityisen työnteke mispaikan välisistä matkoista saaduista matkakustannusten korvauksista verovapaaksi lisäksi myös ateriakorvaus.

Verohallituksen tulee vahvistaa edellä 1 momentissa tarkoitettujen matkakustannusten korvausten perusteet ja määrät valtion kulloinkin suorittamia matkakustannusten korvauksia vastaaviksi, kuitenkin niin, että mikäli edustavimmiksi katsottavien valtakunnallisten työ- tai virkaehtosopimusten mukaan suoritetaan matkakustannusten korvausta olennaisesti muulla perusteella kuin valtio kulloinkin matkakustannusten korvausta suorittaa, verohallituksen tulee edellä tarkoitettujen matkakustannusten perusteita ja määriä vahvistaessaan ottaa huomioon tällaisissa työ- tai virkaehtosopimuksissa olevat työ- tai virkamatkasta suoritettava matkakustannusten korvausta koskevat määräykset.

(3 momentti poist.)

51 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

52 §

(Kuten hallituksen esityksessä n:o 109)

Ulkomailla työskentelystä saadut tulot

53 ja 54 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Eräät eläkkeet, sosiaalietuudet ja korvaukset

55 §

Veronalaista tuloa eivät ole:

(1—3 kohta kuten valiokunnan mietinnössä)

4) (poist.) huoltoapulain 5 §:n mukaiset eläkkeet (poist.);

5) huoltoeläkkeenä (poist.) maksettavaksi määrätty vahingonkorvaukset;

(6 kohta kuten valiokunnan mietinnössä)

7) sairaus- ja avustuskassojen maksamat lisä- ja täydennyspäivärahat sekä eroavustukset. (Uusi 7 kohta)

56 ja 57 §
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Yksityisvakuutusetuudet

58—63 §
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Apurahat ja palkinnot

64—66 §
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Luovutusvoitot

67 ja 68 §
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

69 §

Veronalaista tuloa on myös 80 prosenttia siitä määrästä, jolla omaisuuden luovutusten verovuonna tuottama sellainen voitto, jota ei ole otettu huomioon satunnaista myyntivoittoa määrättäessä, ylittää 200 000 markkaa (omaisuuden luovutusvoitto).

70 §

Satunnaisen myyntivoiton ja omaisuuden luovutusvoiton määrää laskettaessa luovutushinnasta vähennetään 25 prosenttia siitä tai luovutushinnan puolta määrää suurempi omaisuuden hankintamenon poistamatta olevan osan ja voiton hankkimisesta olleiden menojen yhteismäärä. Alle kaksi vuotta omistetun omaisuuden luovutuksesta saadun satunnaisen myyntivoiton tai omaisuuden luovutusvoiton määrää laskettaessa luovutushinnasta vähennetään kuitenkin vain 10 prosenttia siitä tai tätä määrää suurempi omaisuuden hankintamenon poistamatta olevan osan ja voiton hankkimisesta olleiden menojen yhteismäärä. Vastikkeetta saadun omaisuuden hankintamenoksi katsotaan perintö- ja lahjaverotuksessa käytetty verotusarvo. Hankintameno on luetaan myös omaisuuden perusparannusmenot verovelvollisen omistusaikana.

(2 ja 3 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

71—73 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Perhe- ja perintöoikeudelliset saannot

74 ja 75 §
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Porotaloudesta saatu tulo

76 §
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Muut tulon veronalaaisuutta koskevat säännökset

77—79 §
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

80 §

Veronalaista tuloa ei ole:

1) tasavallan presidentin toimen hoitamisesta (poist.) valtiolta (poist.) saatu (poist.) etu asumisesta, maksuttomasta matkustamisesta ja avustavasta henkilökunnasta eikä muu etu;
(2—7 kohta kuten valiokunnan mietinnössä)

IV OSA

Tulosta tehtävät vähennykset

1 luku

Luonnolliset vähennykset

81 ja 82 §
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

83 §

Tulon hankkimisesta johtuneina menoina pidetään myös matkakustannuksia asunnosta työpaikkaan ja takaisin halvimman kulkuneuvon käytöstä aiheutuvien kustannusten mukaan laskettuna. Näitä matkakustannuksia voidaan kuitenkin vähentää enintään 16 000 markkaa (poist.).

(2 ja 3 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

84—86 §
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

2 luku

Kokonaistulosta valtion- ja kunnallisverotuksessa tehtävät vähennykset*Korot*

87 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

88 §

(Kuten valiokunnan mietinnön 2 mom. eli 1 mom. *poist.*)

89 §

Luonnollisen henkilön tai puolisoiden sekä erillisenä verovelvollisena verotettavan kotimaisen kuolinpesän muiden kuin ansiotoimintaan liittyvien velkojensa korot vähennetään siten kuin jäljempänä 146 §:n 3 momentissa valtionverotuksen osalta ja 106 §:ssä kunnallisverotuksen osalta on säädetty.

(2 mom. *poist.*)

90 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

91 §

Kun korkoja on vaadittu vähennettäväksi enemmän kuin mihin verovelvollisella tai puolisoilla yhdessä on lain mukaan oikeus, korot jäävät vähentämättä seuraavassa järjestyksessä:

(1—3 kohta kuten valiokunnan mietinnössä)
(2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Merityötulovähennys

92—96 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Muut vähennykset

97 §

Luonnollinen henkilö tai erillisenä verovelvollisena verotettava kotimainen kuolinpesä saa vähentää kokonaistulostaan *omaisuustulovähennyksenä* saamiensa muiden kuin yhtiöveron hyvitykseen oikeuttavien korkojen, sijoitusrahastosta saamiensa voitto-osuuksien ja muuna asuntona kuin vapaa-ajan asuntona käytettäväksi vuokratusta asunnosta saamiensa vuokratulojen perusteella 2 000 markkaa lisätynä 50 prosentilla siitä määrästä, jolla nämä tulot ylittävät 2 000 markkaa. Omaisuuksien

vähennyksen määrä voi kuitenkin olla enintään sen perusteena olevien tulojen yhteismäärän suuruinen ja enintään 8 000 markkaa.

(2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

98 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

99 §

Verovelvollisella on oikeus vähentää omia ja perheenjäsenensä sairauskuluja (*poist.*) enintään 2 000 markkaa tai, jos kysymyksessä ovat puolisot, yhteensä enintään 4 000 markkaa. Enimmäismääriä on korotettava 700 markalla jokaisesta alaikäisestä lapsesta, jota verovelvollinen on verovuonna elättänyt (*sairauskulu-*
vähennys).

100 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

3 luku

Kokonaistulosta valtionverotuksessa tehtävät vähennykset101 § (*Uusi 101 §*)

Verovelvollinen saa siten kuin asetuksella säädetään osittain tai kokonaan vähentää valtionverotuksessa tulostaan valtiovarainministeriön nimeämälle yhdistykselle, laitokselle tai säätiölle tehdyn vähintään 300 markan ja enintään 15 000 markan suuruisen rahalahjoituksen, joka on tarkoitettu käytettäväksi kehitysyhteistyöhön tai humanitaariseen avustustoimintaan kotimaassa tai ulkomailla (solidarisuusvähennys) taikka luonnon- ja ympäristönsuojelua edistävään työhön (luontojä ympäristövähennys).

102—104 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

4 luku

Kokonaistulosta kunnallisverotuksessa tehtävät vähennykset

105 §

(1 mom. kuten 105 § valiokunnan mietinnössä)

(2 mom. kuten 106 § valiokunnan mietinnössä)

Verovelvollinen, joka on verovuonna suorittanut lapsen elatusta koskevan lainsäädännön mukaisella sopimuksella tai tuomiolla vahvistettua elatusapua, saa vähentää verovuonna

suorittamansa sanotun elatusavun määrän, kuitenkin enintään 3 900 markkaa alaikäistä lasta kohden (elatusvelvollisuusvähennys).

106 § (Uusi 106 §)

Verovelvollisella luonnollisella henkilöllä on kunnallisverotuksessa oikeus kokonaistulostaan vähentää 89 §:ssä tarkoitettujen velkojen korkoja yhteensä enintään 25 000 markkaa, milloin kyseessä ovat puoliset tai milloin verovelvollinen on verovuonna elättänyt alaikäistä lastaan tai kasvattilastaan, muussa tapauksessa yhteensä enintään 22 000 markkaa, jolloin sanottuihin vähennyksen määräin saa sisältyä muita kuin asuntolainakorkoja enintään 10 000 markkaa (kunnallisverotuksen ansiotoimintaan liittymätön korkovähennys). Erillisenä verovelvollisena verotettava kuolinpesä voi kokonaistulostaan vähentää 89 §:ssä tarkoitettujen velkojen korkoja enintään 22 000 markkaa.

107—109 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

5 luku

Kokonaistulosta tehtäviä vähennyksiä koskevat erityiset säännökset

110—113 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

V OSA

Tulon ja menon jaksottaminen

1 luku

Tulon jaksottaminen

114 ja 115 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

2 luku

Menon jaksottaminen

116 ja 117 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

VI OSA

Varallisuus

1 luku

Varojen veronalaisuus

118—121 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

2 luku

Varojen arvostaminen

122—133 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

134 §

Arvopaperipörssissä noteeratun osakkeen verotusarvoksi vahvistetaan 100 prosenttia sen käyvästä arvosta. Näiden osakkeiden, arvopaperipörssissä noteerattujen obligaatioiden sekä vakioitujen optioiden ja termiinien arvo vahvistetaan 133 §:ssä mainittua ehdotusta tekevä.

135—140 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

3 luku

Vähennykset varoista

141—143 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

VII OSA

Vero

1 luku

Valtionvero

144 ja 145 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

146 §

(1 ja 2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Luonnollisella henkilöllä on valtionverotuksessa oikeus tuloverosta vähentää 89 §:ssä tarkoitettujen velkojen koroista 30 prosenttia, enintään kuitenkin 7 500 markkaa, milloin kyseessä ovat puoliset, tai milloin verovelvollinen on verovuonna elättänyt alaikäistä lastaan tai kasvattilastaan, muussa tapauksessa enintään kuitenkin 6 600 markkaa, jolloin vähennykseen saa sisältyä oman tai perheen vakituisen asunnon hankkimisesta ja perusparannuksesta

aiheutuneiden velkojen korkojen lisäksi muista koroista tehtävää vähennystä enintään 3 000 markkaa (valtionverotuksen ansio-toimintaan liittymätön korkovähennys). (Uusi 3 mom.)

Valtionverotuksessa verovelvollisen verosta vähennetään 3 600 markkaa, jos hän verovuonna on elättänyt vähintään 2 vuotta ja enintään 7 vuotta täyttynyttä lastaan (lapsenhoitovähennys). Vähennys tehdään sen puolison tuloista, joka vähennystä on vaatinut. Jollei vähennystä voida tehdä sen mukaan kuin puoliset ovat sitä vaatineet, vähennys tehdään ensisijaisesti sen puolison tuloista, jonka valtionverotuksen kokonaistulon määrä on suurempi. (Uusi 4 mom.)

147—153 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

2 luku

Kunnallisvero

154 ja 155 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

VIII OSA

Erityisiä säännöksiä

1 luku

Verotuksen enimmäissääntö

156 §

Jos verovuonna Suomessa asuneen luonnollisen henkilön tai erillisenä verovelvollisena verotettavan kotimaisen kuolinpesän verovuoden tulosta ja varallisuudesta menevän valtionveron, kirkollisveron, kansaneläkevakuutusmaksun ja sairausvakuutusmaksun yhteismäärä on suurempi kuin 85 prosenttia verovelvollisen valtionverotuksessa vahvistetusta verotettavasta tulosta, verovelvollisen maksettavaksi ei panna tämän määrän yli menevää valtionveron osaa. Verovelvollisen maksettavaksi verotuslain 77 §:n nojalla määrätty veronkorotus maksuunpannaan kuitenkin kokonaan.

(2 ja 3 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

2 luku

Verosopimukset

157 ja 158 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

IX OSA

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

159 §

(1 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Tällä lailla kumotaan 31 päivänä joulukuuta 1974 annettu tulo- ja varallisuusverolaki (1043/74), velkojen korkojen vähennysoikeuden rajoittamisesta verotuksessa 20 päivänä joulukuuta 1974 annettu laki (953/74), merityötu-
lost verotuksessa tehtävästä vähennyksestä 14 päivänä kesäkuuta 1985 annettu laki (455/85) Oy Yleisradio Ab -nimisen yhtiön verovapau-
desta annettu laki (381/51) ja eräiden yhtymäin verovelvollisuudesta kreikkalaiskatolisille seurakunnille 10 päivänä toukokuuta 1935 annettu laki (191/35).

160 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

161 §

Kuolinpesien verotukseen ei tämän lain mukaan säädetä erityisiä siirtymäaikoja.

162 ja 163 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

164 § (Uusi 164 §)

Henkilöön, joka on ryhtynyt hoitamaan tasavallan presidentin tehtäviä ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan 80 §:n 1 kohdan asemesta säännöksiä, jotka olivat voimassa ennen tämän lain voimaantuloa.

(2 mom. poist.)

165 ja 166 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

167 §

(1 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Sairaudesta tai vammasta pelkästään kerta-
korvauksena saatu vakuutussuoritus ei ole veronalaista tuloa, jos vakuutustapahtuma on sattunut ennen 1 päivää tammikuuta 1989.

(3—5 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

168—174 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

5.

Laki*evangelisluterilaisten seurakuntien virkataloista ja rahastoista annetun lain muuttamisesta**Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 25 päivänä helmikuuta 1966 evangelisluterilaisten seurakuntien virkataloista ja rahastoista annetun lain (106/66) 13 § näin kuuluvaksi:***13 §**

Varojen hankkimiseksi seurakunnan talousarvioon otettujen menojen suorittamiseen on, jolleivät seurakunnan varsinaiset tulot ja käytettäväksi otetut pääomat riitä, määrättävä kannettavaksi kirkollisvero, jonka suorittamiseen ottavat osaa kunnallisverotuksessa taksoitettujen tulojen mukaan kaikki, joiden maksettavaksi on pantu kunnallisveroa, ei kuitenkaan

henkilö, joka ei ole evangelisluterilaisen seurakunnan jäsen, eikä tulo- ja varallisuusverolain 4 §:ssä tarkoitettu yhteisö.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1989 ja sitä sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 1989 toimitettavassa verotuksessa.

6.

Laki*enimmäistulosta vuosina 1989 ja 1990**Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:***1 §**

Tällä lailla säädetään siitä, miten vuosilta 1989 ja 1990 toimitettavassa verotuksessa poiketen tulo- ja varallisuusverolaista (/) verotetaan niitä suurituloisia, joiden kokonaistulot ylittävät jäljempänä määritellyn rajan.

2 §

Jos verovelvollisen yhteenlasketut tulot, sen jälkeen kun niistä on vähennetty tulo- ja varallisuusverolain 81—86 §:n mukaiset vähennykset, ylittää määrän, joka on kansaneläkelain (347/56) yksinäisen henkilön I kuntakalleusluokassa vuodessa saaman sanotun lain mukaisen perusosan ja täyden lisäosan summan kerrottuna luvulla 20, veroa peritään 100 prosent-

tia tästä ylittävästä osasta (enimmäistulovero).

Kun tulosta on vähennetty enimmäistulovero ja 1 momentissa tarkoitettut vähennykset, peritään näin jäljelle jääneestä tulon osasta tuloveroa tulo- ja varallisuusverolain mukaan kuitenkin siten, ettei verovelvollinen voi tehdä 1 momentissa mainittuja luonnollisia vähennyksiä. Tulo- ja varallisuusverolain 156 §:ää sovelletaan vain siihen tulonosaan, josta enimmäistulovero on vähennetty, ja muuhun veroon kuin enimmäistuloveroon.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1989 ja sitä sovelletaan vuosilta 1989 ja 1990 toimitettavassa verotuksessa.

7.

Laki

edustajanpalkkiosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti kumotaan edustajanpalkkiosta 30 päivänä huhtikuuta 1947 annetun lain (328/47) 6 § ja muutetaan lain 1 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on 31 päivänä joulukuuta 1985 annetussa laissa (1110/85), seuraavasti:

1 §

Edustajalle, joka on kutsuttu valtioneuvoston jäseneksi, ei makseta valtioneuvoston jäsenyyden ajalta tämän lain mukaan tulevaa palkkiota ja kulukorvausta. Edustajalta, joka on asevelvollisena astunut palvelukseen vakinaisessa väessä tai siviilipalvelukseen, pidätetään

hänelle sanotun palveluksen ajalta tämän lain mukaan tulevaa palkkiota ja kulukorvausta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivästä tammi-kuuta 1989 lukien ja sitä sovelletaan sanotusta päivästä lukien.

Lisäksi ehdotamme,

että 1. lakiehdotuksen 46 §:n perusteluissa lausuttaisiin:

”Valiokunta edellyttää, että hallitus selvittää tarkasti ansiotulo-käsitteen sisällön ja tuo eduskunnan päätettäväksi ne muutosesitykset tähän lakiin, jotka ovat välttämättömiä ansiotulon loogisen ja yksiselitteisen määrittelyn pohjalta.”

että 52 §:n perusteluissa lausuttaisiin:

”Valiokunta edellyttää, että hallitus tuo eduskunnalle kiireellisesti lakiesityksen, jonka mukaan kansanedustajia verotetaan samalla tavalla kuin muitakin kansalaisia.”

että 82 §:n perusteluissa lausuttaisiin:

”Valiokunta kiinnittää huomion siihen, että 82 §:n 4 kohtaa sovellettaessa on otettava huomioon, että vapaa taiteellinen toiminta ei yleensä tähtää ensisijaisesti tulojen hankkimiseen vaan mahdollisimman korkeatasoisen taiteen luomiseen. Toiminnan taloudellisesta tuloksesta huolimatta sitä ei ole verotuksessa pidettävä harrastustoimintana, mikäli verovelvollista voidaan esimerkiksi koulutuksensa, saamiensa apurahojen tai palkintojen, asianomaisen alan ammattiliiton jäsenyyden tai toimintansa laajuuden perusteella pitää vakavasti otettavana taiteilijana.”

Helsingissä 23 päivänä marraskuuta 1988

Esko Seppänen

että 89 §:n perusteluissa lausuttaisiin:

”Valiokunta edellyttää, että hallitus selvittää avio- ja avoparien verotuksen erilaisuuden ja tuo kiireellisesti eduskunnan päätettäväksi lakiesityksen, jolla kaikki kansalaiset ovat verotuksessa tasa-arvoisessa asemassa riippumatta siitä, millaisessa parisuhteessa he elävät.”

että 122 §:n perusteluissa lausuttaisiin:

”Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että vastaavan voimassa olevan säännöksen sanamuodosta huolimatta voimassa olevan tulo- ja varallisuusverolain aikana varallisuus on arvioitu selvästi käypää arvoa alhaisemmaksi ja edellyttää, että vastedes tätä säännöstä sovellettaessa noudatetaan kirjoitettua sanamuotoa käyvästä arvosta.”

Vielä ehdotamme,

että hyväksyttäisiin vuoden 1987 valtiopäivillä valiokuntaan lähetetyt lakialoitteet n:ot 23 ja 63 sekä vuoden 1988 valtiopäiviltä lakialoitteet n:ot 79 ja 82.

Niin ikään ehdotamme,

että hyväksyttäisiin vuoden 1987 valtiopäivillä valiokuntaan lähetetyt toivomusaloitteet n:ot 80, 140, 197 ja 219.

Timo Laaksonen

II

I YLEISTÄ

Käsittävänä olevien hallituksen verouudistusesitysten suurimmat puutteet juontavat juurensa niihin virheisiin, joita hallitus teki jo tavoiteenasetteluvaiheessa ja uudistusehdotusten valmistelua organisoidessaan. Lisäksi uudistusehdotukseen sisältyy monia sellaisia linjavalintoja ja yksityiskohtia, joihin keskustan eduskuntaryhmä ei voi yhtyä. Keskustan eduskuntaryhmän mielestä kauaskantoisin ja vaikutuksiltaan syvällisin virhearvio tapahtui uudistusprosessin lähtövaiheessa, kun uudistuksen yhteiskuntapoliittinen tavoiteenasettelu laiminlyötiin. Keskustan eduskuntaryhmän mielestä verojärjestelmällä on ollut ja tulee jatkosakin olemaan merkittävä rooli yhteiskuntapoliittisena keinona. Merkittäviä järjestelmämuutoksia ei voida tehdä ilman oleellisia heijastusvaikutuksia yhteiskuntapolitiikan kokonaisuuteen. Keskustan eduskuntaryhmän mielestä neutraalisuus voi kyllä olla ohjenuorana hyvän verojärjestelmän tavoitteita määriteltäessä. Verojärjestelmän poistamista yhteiskuntapolitiikan keinoarsenaalista ei voida kuitenkaan pitää tavoitteena silloin, kun verotus on edelleen keskeinen ja tarkoituksenmukainen keino päättäjien yhteiskuntapoliittisten päämäärien saattamiseksi.

Kun yhteiskuntapolitiikan yleisen tavoiteenasattelun osalta ei ole päätetty uusista painotuksista, ei verotusjärjestelmän neutraalisuutta voida toteuttaa ilman vastaavia muutoksia ja kompensatioita muiden yhteiskuntapolitiikan toimenpiteiden osalta. Keskustan eduskuntaryhmän mielestä hyvään ja oikeudenmukaiseen lopputulokseen pääseminen olisi välttämättä edellyttänyt, että myös nämä kysymykset olisi otettu selkeästi osaksi verouudistusprosessin suunnittelua ja toteuttamista. Kun näin ei ole tapahtunut eikä hallitus ole kyennyt pitämään kiinni myöskään asettamistaan veropoliittisista tavoitteista, on nähtävissä, ettei hallituksen uudistusehdotus todellisuudessa lisää verotuksen ja koko yhteiskuntapolitiikan oikeudenmukaisuutta.

Toinen keskeinen ja läpi koko uudistusprosessin ongelmia aiheuttanut virhe verouudistuksen valmistelussa tapahtui valmistelun käytännön menettelytapojen valinnassa. Keskustan eduskuntaryhmän mielestä näin laajakan-

toisen uudistuksen valmisteleminen mahdollisimman laajapohjaisesti ja avoimesti sekä muutosehdotusten valmistelulle ja niiden lausuntokäsittelylle riittävän ajan varaaminen olisi ollut välttämätöntä. Hallituksen valitsema, aikaisemmasta valmistelukäytännöstä poikkeava menettely on nyt johtanut siihen, että uudistusesityksiin on jäänyt liian kapea-alaisesta valmistelusta ja riittämättömästä tietopohjasta aiheutuneita aivan ilmeisiä virheitä. Toiseksi muutosehdotusten valmistelutapa on aiheuttanut sen, että eri tahojen mahdollisuudet vaikuttaa muutosehdotusten sisältöön ovat olleet hyvin sattumanvaraisia ja yhteiskuntapoliittisen oikeudenmukaisuuden kannalta kyseenalaisia. Tämä on vaikuttanut uudistusehdotusten sisältöön ja myös siihen, miten eri väestöryhmät ovat uudistukseen suhtautuneet. Uudistusprosessin tällainen toteuttamistapa on aiheellisesti aikaansaanut paljon epävarmuutta ja pelkoja, jotka olisivat toisenlaisella valmistelumennettelyllä olleet vältettävissä.

Hallitus on ohjelmassaan asettanut verouudistuksen tavoitteeksi kaikkien tulojen yhtäläisen verottamisen, vähennysjärjestelmän selkeyttämisen ja marginaaliveroprosentin alentamisen. Näissä tavoitteissaan hallitus ei ole onnistunut. Hallitus on päinvastoin lisännyt tulojen erilaista ja sattumanvaraista verotusta. Vähennysjärjestelmä ei ole suinkaan selkeytymässä, vaan hallituksen luomat uudet vähennykset ovat pääsääntöisesti moniportaisia ja vaikeaselkoisia. Veronmaksaja-lehden numerossa 7/1988 todetaan, että verotus monimutkaistuu enemmän kuin kertaakaan 20—25 vuoteen. Myöskin Verovirkailija-lehdessä n:o 7/88 kerrotaan verohallituksen pääjohtaja Lauri Honkavaaran näkemyksenä, ettei verotuksessa mikään yksinkertaistu. Lisäksi ministeri Puolanne on 20. syyskuuta 1988 eduskunnan täysistunnossa käyttämässään puheenvuorossa todennut: ”Se on selvää, ettei tämä verotus kyllä yksinkertaistu.” Ministeri Puolanne on samassa yhteydessä korostanut, että kysymys on lähinnä teknisestä uudistuksesta. Näin ollen keskustan näkemys siitä, että verotus monimutkaistuu sekä verovelvollisen että veroviranomaisen kannalta, saa tukea muilta asiantunteilta tahoilta.

Myöskään marginaaliveroprosentin alentaminen kaikissa tuloluokissa ei ole onnistunut, sillä suurelle joukolle tulonsaajia marginaalivero tulee nousemaan ja lisäksi huomattavalla osalla pysymään lähes entisellä tasolla, samalla kun kokonaisverorasitus suurella osalla ihmisiä kiristyy. Tavallinen keskituloinen palkansaaja ei juurikaan uudistuksista hyödy, vaan monissa tapauksissa selvästi häviää. Yksinhuoltajien ja elatusvelvollisten asema heikkenee. Lapsiperheitä verouudistus kohtelee hallituksen esittämässä muodossa sattumanvaraisesti ja jopa epäsosiaalisesti eräiden vähennysten osalta.

Verojärjestelmän avulla on aina tasattu yhteiskunnan tuloeroja. Tämä on toteutettu asteittain nousevan progressiivisen tuloveroasteikon avulla. Kun verouudistuksen yhteydessä puhutaan marginaaliveroprosenttien alentamisesta, tarkoittaa se käytännössä sitä, että progressiivinen tuloveroasteikko ja sen rakenne on muutettu. Puhuminen pelkästään marginaaliveroprosenttien alentamisesta on jopa harhaanjohtavaa, vaikka marginaaliveron alentamisella on tärkeä työmotivaatioon ulottuva vaikutus. Ketään ei veroteta erikseen ylitöistä tai palkankorotuksista. Kaikki vuoden aikana saadut tulot lasketaan yhteen ja verot määräytyvät yhden asteikon mukaan. Pienituloisilla ihmisillä valtion tuloveroasteikkoa on alennettu siten, että verotettavan tulon alaraja nousee 36 000 markan vuosituloon saakka. Asteikon alarajan nostaminen on kyllä tärkeä ja oikea toimenpide, mutta käteen jäävään summaan ei tule suurtakaan parannusta. 36 000 markan vuositulon kohdalla käteen jäävä summa kasvaa parhaimmillaan 55 markkaa kuukaudessa. Tässä suhteessa olisi tullut pystyä suurempaan pienituloisten aseman parantamiseen.

Verotuksen yhteiskunnallisen tehtävän hoitamisessa tärkeä osa on ollut myös verovähennysjärjestelmällä. Nykyisen vähennysjärjestelmän avulla on pyritty ihmisten keskinäiseen sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen ja eriarvoisuuden poistamiseen. Vaikka ihmisten tulot olisivatkin samansuuruiset, voi heidän veronmaksukykynsä vaihdella sairauden, perheen huoltamisen, velkaantumisen ja monien muiden syiden vuoksi suurestikin. Nykyisellä verovähennysjärjestelmällä on ohjattu tulonsiirtoja mm. perhepoliittisilla, sosiaalisilla, veronmaksukykyä tasoittavilla, perustoimeentuloturvaan parantavilla ja muilla vastaavilla perusteilla eri veronmaksajaryhmille. Kun vähennysjärjestelmästä ehdotetaan nyt osittain luovuttavaksi ja

tästä aiheutuva verotuksen kiristyminen ohjataan yksinomaan verotaulukoihin, johtaa se nykyisestä sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen ja eriarvoisuuden tasoittamiseen pyrkivästä verotuksesta luopumiseen. Tämä tulee aiheuttamaan monille veronmaksajille ja veronmaksajaryhmille suuria ongelmia. Tästä syystä mm. yksinhuoltajat, elatusvelvolliset ja lapsiperheet ovat tämän verouudistuksen keskeisiä maksumiehiä. Vähennysten poistamisesta aiheutuvat epäoikeudenmukaisuudet olisi tullut korvata samanaikaisesti suorilla tulonsiirroilla ja samalla olisi tullut varmistaa, ettei verouudistus ei synnyttä väliinputoajia. Koska näin ei ole tapahtunut, keskusta ehdottaa monien vähennysten säilyttämistä ja inflaatiotarkistuksen tekemistä niihin täysimääräisinä kahdelta vuodelta. Nykyinen hallitus ei ole lainkaan korottanut verovähennyksiä.

Hallitus on eri yhteyksissä luvannut, ettei lapsiperheiden asemaa heikennetä verouudistuksessa. Niin ikään hallitus on ohjelmassaan ilmoittanut sosiaalipolitiikan painopistealueeksi lapsiperheiden aseman parantamisen. Tässä yhteydessä käsitellään hieman tarkemmin lapsiperheiden asemaa verouudistuksessa. Tässä lausutun lisäksi viitataan yksityiskohtaisissa perusteluissa esitettyyn.

Hallituksen esitykset huoltovelvollisuuden perusteella verotuksessa tehtäviksi vähennyksiksi eivät puhu hallituksen lupausten puolesta. Hallitus tosin kohentaa kunnallisverotuksessa tehtävän lapsivähennyksen määrää nykyisestä 3 100—3 900 markasta 9 500 markkaan lasta kohti sekä kunnallisverotuksen yksinhuoltajavähennystä nykyisestä 2 400 markasta 10 000 markkaan lasta kohti.

Kunnallisverotuksen veropohjaa esitykset supistavat 7,5 mrd. markalla. Lapsiperheiden verotukseen esitykset merkitsevät n. 1,5 mrd. markan kevennystä lapsirikkaiden kunnallistalouksien kustannuksella.

Lapsiperheiden verotaakkaa ei hallitus kuitenkaan vähennysjärjestelmän uudistamisella helpota. Minkä hallitus kunnallisverokevennyksillä antaa, sen se valtionverotuksessa karsimillaan ja heikentämillään verovähennyksillä runsain mitoin ottaa takaisin.

Hallitus on esittänyt poistettavaksi kokonaan valtionverotuksen huoltajavähennyksen, minkä poistamisen verotusta kiristävä vaikutus on 1 080 miljoonaa markkaa. Poistettavaksi hallitus esittää myös lapsenhoitajan palkan sotu-maksujen verosta tehtävää vähennystä,

mikä sekin kiristää muutamalla kymmenellä miljoonalla markalla lapsiperheiden verotusta.

Puolisovähennyksen poistaminen laajentaa lapsiperheiden veropohjaa noin 600 milj. markalla ja koulutusvähennyksen poistaminen 160 milj. markalla. Henki- ja henkilövakuutusmaksujen vähennysoikeuden poistaminen laajentaa veropohjaa noin 670 milj. markalla, mistä vanhempiensa huollettavina olevien lasten osuus on runsas kolmannes eli noin 230 milj. mk. Valtionverotuksen yksinhuoltajavähennyksen vaikutus on 620 milj. markkaa.

Valtionverotuksen lapsenhoitovähennyksen heikentäminen laajentaa lapsiperheiden veropohjaa 1 410 miljoonalla markalla. Kunnallisverosta myönnettävän opiskelijavähennyksen käyttäjistä yli 1/3 on vanhempiensa huollettavana olevia lapsia, mikä merkitsee veropohjan laajentumista 1/3:lla 910 milj. markasta. Lisäksi sekä kunnallisverotuksessa että valtionverotuksessa tehtävien elatusvelvollisuusvähennysten heikentäminen laajentaa huoltovelvollisten veropohjaa tuntuvasti.

Yhteensä lapsiperheiden menetykset vähennysten karsimisessa ovat verona ilmaistuna runsaat 3 mrd. markkaa. Tämä on reilusti enemmän kuin edellä todetut kunnallisverotuksessa annettavat kevennykset.

Tämänsuuntainen menettely olisi jossain määrin perusteltuakin, mikäli vastaavasti lisättäisiin suoran perhepoliittisen tuen, lähinnä lapsilisien määrää.

Keskusta esittikin, että lapsilisien määrää korotettaisiin 1,3 mrd. markalla, jolloin kunnallisverotuksen lapsivähennyksen määrää olisi voitu pienentää. Kun hallitusryhmät eivät ole olleet tähän kuitenkaan valmiita, keskusta hyväksyy hallitusryhmien kunnallisverotukseen esittämien vähennysten muutokset. Sen sijaan emme hyväksy henki- ja henkilövakuutusmaksuja lukuun ottamatta muiden kunnallisverotuksessa tehtävien vähennysten poistamista tai heikentämistä nykyisestä. Valtionverotuksen perhepoliittisiin vähennyksiin emme myöskään hyväksy heikennyksiä.

Hyväksymme ainoastaan sellaisten vähennysten karsimisen, joiden siirtäminen veroasteikkoon ei aiheuta heikennystä ja eriarvoisuutta ihmisten veronmaksukykyyn. Tällaisia vähennyksiä ovat tulovähennys ja palkkavähennys.

Hallitus on markkinoinut uudistustaan tiedotusvälineissä verorasituksen alentamisena. Ennen kunnallisvaaleja joka kotiin jaetussa

verovaroilla kustannetussa ”Verotus kevenee” -julkaisussa todistellaan asiaa jo ennen kuin eduskunta on päättänyt lakiehdotusten hyväksymisestä. Keskustan eduskuntaryhmän oikaistuissa laskelmissa, joissa on otettu huomioon ansiotason nousu, osoitetaan, että hallituksen laskelmat ovat virheellisiä. Samoihin johtopäätöksiin on tultu myös monilla muilla tahoilla. Myös valtiovarainministeriön eduskunnan valtiovarainvaliokunnan verojaoston pyynnöstä tekemissä laskelmissa päädytään samaan tulokseen. Vain osalle verovelvollisista palautetaan ensi vuonna tänä vuonna tehdystä verotuksen erittäin voimakkaasta kiristämisestä aiheutuneet menetykset. Suurelle osalle ihmisiä verorasitus ei kevene edes tähän vuoteen verrattuna. Hallituksen oman budjettiesityksen mukaan kansalaisten bruttoveroaste kasvaa nykyisen hallituksen aloittamisajan vuoden 1987 36,4 prosentista vuonna 1989 37 prosenttiin. Vuonna 1988 kokonaisveroaste on vieläkin korkeampi eli 37,5 prosenttia ja se laskee ensi vuoteen verrattuna hieman, mutta tämäkään laskeminen ei tapahdu verouudistuksen johdosta, vaan sairausvakuutusmaksun alentamisen seurauksena. Nämä tiedot ilmenevät suoraan hallituksen budjettikirjasta.

Mikäli vuoden 1989 verotaulukoihin tehtäisiin vuodesta 1987 lähtien täysimääräiset inflaatiotarkistukset sekä siirrettäisiin veroasteikkoihin tulovähennys ja palkkavähennys inflaatiotarkistuksella korotettuna sekä muihin nykyisiin vähennyksiin tehtäisiin täysimääräiset inflaatiotarkistukset, päädyttäisiin tuntuvasti hallituksen esitystä parempaan ratkaisuun verovelvollisten kannalta. Tällöin verotus todella kevenisi. Koska tämä olisi mahdollista pelkillä inflaatiotarkistuksilla, voidaan hallituksen esityksestä todeta, että siinä ei ole suuresta uudistuksesta kysymys.

Verouudistuksen yhteydessä hallitus on perhepoliittisten vähennysten osalta esittänyt valtionverotuksen vähennysten karsimista ja vastaavasti eräiden kunnallisverotuksen vähennysten, kuten lapsivähennyksen, nostamista. Perhepoliittisten kustannusten siirtämistä kuntatalouden kannettavaksi ei ole pidettävä hyväksyttävänä. Vähimmäisvaatimuksena on oltava, että vähennysten painopisteen siirtämisestä kuntataloudelle aiheutuvat verotulojen menetykset on kompensoitava täysimääräisesti ja pysyvästi.

Keskustan eduskuntaryhmä katsoo, että verouudistuksen tulee olla sosiaalisesti oikeuden-

mukainen ja mahdollisimman selkeä. Verotuksen tulee myös rohkaista työn tekemistä ja teettämistä, yrittäjyyttä ja säästämistä.

Tässä vastalauseessa tehdään parannusehdotukset tulo- ja varallisuuslakia koskevaan hallituksen esitykseen, toisin sanoen henkilöverotusta koskeviin säännöksiin. Yritysverotuksen, maatilatalouden verotuksen ja veroasteikkojen osalta tehdään erilliset vastalauseet, missä ehdotetaan näihin tarpeellisia parannuksia.

Tässä vastalauseessa ehdotetaan säilytettäväksi edellä mainittujen periaatteiden mukaisesti pääosa nykyisistä vähennyksistä ja niihin ehdotetaan tehtäväksi täysimääräiset inflaatiotarkistukset kahdelta vuodelta. Nykyinen hallitus ei ole korottanut vähennyksiä lain-

kaan. Viimeksi edellisen hallituksen aikana vuonna 1987 vähennyksiin tehtiin jopa täysimääräistä inflaatiotarkistusta suuremmat korotukset. Seuraavassa käsitellään yksityiskohtaisesti keskustan muutosehdotuksia tulo- ja varallisuusverolakiin.

Lopuksi on syytä kuitenkin todeta, että hallituksen esittämässä muodossa verolait tulevat lisäämään valtion verotuloja tuntuvasti enemmän kuin hallitus haluaa tässä vaiheessa tuoda julki. Tämän vuoksi hallituksella olisi ollut edellytykset keskituloisten marginaaliveroprosenttien huomattavasti suuremmalle alentamiselle ja monien poistettavaksi ehdotettujen vähennysten säilyttämiselle sekä omavastuuosuuksien poistamiselle.

II MUUTOSEHDOTUKSET PERUSTELUINEEN

1. Verovelvollisuutta koskevat muutosehdotukset

nostamista 200 000 markkaan hallituksen ehdottamasta 170 000 markasta.

1.1. Puolisoiden yhteisverotus (26 §)

Hallitus ehdottaa luovuttavaksi puolisoiden pääomatulojen osittaisesta yhteisverotuksesta. Lakiehdotukseen on kuitenkin jäänyt tässä kohdin outo piirre, joka pitäisi poistaa. Jos puoliset harjoittavat yhdessä liikettä tai maatilataloutta, verotetaan siitä 26 §:n mukaan varsinaista yrittäjää, mutta ansiotulo jaetaan yleensä valtionverotuksessa toiselle puolisolle. Mutta jos esimerkiksi vaimo omistaa tilan ja miestä pidetään varsinaisena yrittäjänä, verotetaan tilan tuotosta miestä kunnallisverotuksessa kokonaan ja valtionverotuksessa siitä osasta tuloa, joka katsotaan pääomatuloksi. Tulo on siis vaimon, mutta miestä verotetaan siitä. Tällaista menettelyä ei tapahdu missään muussa yhteydessä eikä sille löydy kestäviä perusteita.

Edellä olevan johdosta tulisi lakiehdotuksen 26 §:n viimeinen lause kuulua: ”Valtionverotuksessa puolisoita verotetaan kuitenkin pääomatuloista 24 §:n mukaan.”

1.2. Ansiotulo-olettama (27 §)

Ansiotulo-olettamaa ei ole viime vuosina korotettu, mistä syystä jälkeenjääneisyyden korjaamiseksi ehdotamme ansiotulo-olettaman

1.3. Kuolinpesien verotuskohtelu (33 §)

Hallitus esittää kuolinpesien verotuskohtelua muutettavaksi siten, että kaikkia kuolinpesiä verotettaisiin erillisinä verovelvollisina vain kolmelta vainajan kuolinvuotta seuraavalta vuodelta. Sen jälkeen kuolinpesää verotettaisiin yhtymänä, jonka tulo ja varallisuus jaettaisiin verotettavaksi osakkaiden tulona ja varallisuutena.

Katsomme, että nykyistä lainsäädäntöä ei tule muuttaa. Voimassa olevan lain mukaan liiketoimintaa harjoittavaa kuolinpesää verotetaan erillisenä verovelvollisena viideltä vainajan kuolinvuotta seuraavalta verovuodelta, jonka jälkeen liiketoimintaa harjoittavaa kuolinpesää aletaan verottaa yhtymänä. Muuta kuolinpesää verotetaan erillisenä verovelvollisena rajoittamattoman ajan.

Hallituksen esitys merkitsee kuolinpesän osakkaiden verotuksen kiristämistä. Muutosehdotus merkitsee samalla veronviranomaisille hallinnollisia ongelmia. Maassamme on paljon selvittämättömiä kuolinpesiä, joiden osakkaiden selville saaminen on verohallinnolle työlästä, eräissä tapauksissa todennäköisesti jopa mahdotonta. Täysin selvää ei ole myöskään se, ketä on pidettävä jakamattoman kuolinpesän

osakkaana tulo- ja varallisuusverotuksessa. Siviilioikeudessa kuolinpesän osakkaiksi katsotaan perilliset, vaikka oikeus olisi riidanalainen. Samoin yleisjälkisaadoksen saajaa pidetään perillisenä, vaikka hänenkin kohdallaan oikeus olisi riidanalainen. Eloojäänyt puoliso voi olla kuolinpesän osakas avio-oikeuden nojalla ositukseen saakka, perillisenä tai yleisjälkisaadoksen saajana. Vainajan toissijaiset perilliset ovat sen sijaan osakkaina vain eloonjääneen puolison ja yleistestamentin saajan kuolinpesässä. Toisaalta siviilioikeudessa on katsottu, ettei perintöosuuden luovutuksen saaja ole kuolinpesän osakas.

Verotus- ja oikeuskäytännössä on katsottu, että jos kuolinpesän osakas myy osuutensa muille osakkaille, kuolinpesä säilyy erikseen verotettavana jakamattomana kuolinpesänä. Jos osuus sen sijaan luovutetaan ulkopuoliselle, kuolinpesää verotetaan yhtymänä. Näin ollen perintöosuuden luovutuksen saajaa käsitellään verotuksessa toisin kuin siviilioikeudessa.

Vanhojen kuolinpesien osakkaiden jäljittämisen on hyvin hankalaa. Ei ole mitenkään harvinaista, että useita kuolinpesiä on päällekkäin jakamattomana, osakkaita saattaa olla kymmeniä, osa mahdollisesti ulkomaille muutaneita. Jako-osuuksien selvittäminen on käytännössä lähes mahdotonta näissä tapauksissa.

Erikseen verotettavina kuolinpesinä on käsitelty myös sellaisia jakamattomia kuolinpesiä, joilla on vain irtainta omaisuutta. Näiden verotettava tulo ja varallisuus saattaa olla hyvinkin vähäinen. Toisaalta tällaisellakin kuolinpesällä voi olla useita osakkaita. Tämän vuoksi osakkaalle jaettava osuus saattaa olla verotuksellisesti merkityksetön, mutta sen selvittäminen on työlästä.

Kuolinpesien suuren lukumäärän vuoksi yhtymärekisterin perustaminen on hallinnollisesti raskas työ. Rekisterin selvittämisestä aiheutuva työ ja kustannukset eivät ole järkevissä suhteissa saavutettavaan hyötyyn nähden.

Yhteenvetona edellä olevan johdosta katsoimme, että nykyinen kuolinpesien verotuskohtelua koskeva lainsäädäntö tulee säilyttää voimassa.

1.4. Yhtymien verovelvollisuus (34 ja 35 §)

Hallitus esittää, että kaupparekisteriin merkityn liiketoimintaa harjoittavan avoimen yhtiön

ja kommandiittiyhtiön vahvistetusta verotettavasta tulosta puolet jaettaisiin verotettavaksi yhtiön tulona ja puolet yhtiömiesten tulona. Varallisuus jaettaisiin kokonaan verotettavaksi yhtiömiesten varallisuutena.

Henkilöyhtiön verotettavan tulon jakaminen puoliksi yhtiölle ja yhtiömiehille on vielä hyväksyttävissä, ellei yhtiön tuloa tulevaisuudessa jaettaisi kokonaan yhtiömiesten tulona verotettavaksi. Tosin myös puoliksi jakaminenkin tuo mukanaan tulkintaongelmia, joihin lakiehdotus perusteluineen ei anna vastausta.

Hallituksen esityksestä ilmenee kuitenkin, että tulon jakaminen puoleksi yhtiön tulona ja puoleksi yhtiömiesten tulona verotettavaksi on vain vuoden 1989 välivaihe. Jo vuotta 1990 koskien on mahdollista, että henkilöyhtiöiden tulo tullaan ehdottamaan jaettavaksi kokonaan verotettavaksi yhtiömiesten tulona, mikä merkitsee käytännössä kestämatonta tilannetta henkilöyhtiöiden tulevaisuuden kannalta. Hallituksen tavoite ilmenee suoraan lakiehdotuksen perusteluista.

Hallituksen esityksen 34 §:n 2 momentin perusteella jää lisäksi täysin avoimeksi, miten kommandiittiyhtiön äänettömien yhtiömiesten saamaa voitto-osuutta verotetaan. Tätä kohtaa koskeva hallituksen esityksen perustelu on täysin epämääräinen. Asiaa hämärtää erityisesti se, että äänettömän yhtiömiehen voitto-osuuden siviilioikeudellisella laskennalla ei ole mitään kytkentää verotuksellisen voiton laskentaan. On hyvän lainsäädäntötavan vastaista, että valiokuntakäsittelyssä ilmenneeseen selkeään ongelmaan ei ole haluttu tehdä korjausta.

Lisäksi yhtiön tulon osittamisella puoleksi yhtiölle ja puoleksi yhtiömiehille synnytetään lukuisia muita tulkintaongelmia, jotka ovat jääneet täysin avoimiksi valiokuntakäsittelyn yhteydessä. Miten esimerkiksi verotetaan tilanteessa, jossa yhtiöosuus on ollut kaupan kohteena kesken verovuotta? Ketä verotetaan puolestaan osasta voittoa, myyjää vai ostajaa?

Edellä olevan johdosta katsoimme, että hallituksen esitys tulee tältä osin hylätä ja säilyttää nykyisin voimassa oleva henkilöyhtiöitä koskeva lainsäädäntö. Hallituksen esitys merkitsee hallinnoltaan ja kustannuksiltaan monille pienille yrityksille osakeyhtiötä sopivamman yritysmuodon verotuksen kiristämistä siten, että käytännössä yhtiömuodoista luovuttaisiin kokonaan.

Edellä esitetyn vuoksi ehdotamme hallituksen esityksen 34 §:n 2 momenttia muutettavak-

si. Lisäksi muutosta ehdotetaan eräiden yhteis-
etuuksien verotuskohtelun osalta.

III TULON VERONALAISSUUS

1. Luontoisedut (47 §)

1.1. Ravintoetu

Voimassa olevan tulo- ja varallisuusverolain mukaan luontoisedut arvostetaan käypään arvoonsa sen mukaan kuin verohallitus tarkemmin määrää. Tämän säännöksen nojalla verohallitus on päätöksellään 871/87 määrännyt ennakonpidätyksessä vuonna 1988 noudatettava luontoisetujen laskentaperusteista. Verohallituksen päätöksen mukaan 28 markan hintaisen lounassetelin raha-arvoksi katsotaan 12,50 markkaa, mikä työntekijän on lipukkeestaan maksettava, jotta hänelle ei syntyisi verotettavaa tuloa ravintoedun perusteella.

Hallituksen esityksessä ei varsinaisesti lakitekstiosassa muuteta itse luontoisetuja koskevan säännöksen sisältöä. Kuitenkin perusteluissa lausutaan selvästi julki hallituksen tahto, joka käytännössä sitoo verotusarvoista päättävää verohallitusta, että tavoitteena on luontoisetujen 90 prosentin suuruinen arvostustaso. Tässä vaiheessa ravintoedun arvostaminen nostettaisiin 75 prosenttiin vuonna 1989. Verohallitus on antanut päätöksen 24.10.1988 n:o 10010/33/88, mikä merkitsee sitä, että ensi vuonna 30 markan arvoisen lounassetelin verotusarvo nousee nykyisestä 12,50 markasta 22,50 markkaan. Toisin sanoen nykytilanteeseen verrattuna työntekijän verotettava tulo lisääntyisi 10 markkaa päivässä. Vuositasolla verotettava tulo sekä kunnallisverotuksessa että valtionverotuksessa lisääntyisi yli 2 000 markkaa, mitä ei ole pidettävä hyväksyttävänä. Koska lounassetelin hinta nousee ensi vuonna, kiristyy verotus tätäkin enemmän.

Keskusta katsoo, että ravintoedun verotuskohtelu tulee pitää nykyisellä tasolla ja ettei verotusta saa kiristää. Hallitus näyttää haluavan muuttaa vakiintunutta käytäntöä tavalla, joka loukkaa verovelvollisen oikeusturvaa.

Ravintoedun verotuskohtelun kiristämiseen ei muutoinkaan ole perustetta. Ravintoetua ei käytännössä juurikaan mielletä palkaksi. Lähtökohtana pidetään, että työnantajan tehtävänä on järjestää työntekijöille kohtuuhintainen

ruokailumahdollisuus. Missä työnantaja ei tähän kykene, esimerkiksi pienillä työpaikoilla, työnantaja kompensoi ruokailukustannuksia lounassetelijärjestelmän tai vastaavan järjestelmän avulla. Jostakin syystä hallituksen esityksessä tosin pidetään lounassetelijärjestelmää keinotekoisena järjestelmänä.

Oikeana lähtökohtana on kuitenkin pidettävä jo kansanterveyden kannalta, että työntekijät voivat syödä terveellistä, monipuolista ja ravitsevaa ruokaa. Tämä tulee ottaa huomioon ravintoedun verotuskäsittelyssäkin. Lisäksi ravintoedun kohdalla on otettava huomioon eri työnantajien erilaiset mahdollisuudet käytännössä ruokailujärjestelyihin niin ravintoedun järjestämistavan kuin edun tasonkin suhteen. Verovelvollisilla tulee olla työpaikasta riippumatta samanlaiset mahdollisuudet kohtuuhintaiseen ja asianmukaiseen ruokailuun työympäristössä joko työnantajan järjestämän työpaikkaruokailun tai lounassetelijärjestelmän tai muun vastaavan järjestelmän avulla.

Hallituksen esityksen mukainen menettely johdonmukaisesti sovellettuna aiheuttaa myös työpaikkaruokailun hintatason tuntuva nousun taikka vaihtoehtoisesti työntekijöiden verotettavan tulon nousun. Tämä johtuu siitä, että hallituksen esityksen mukaan varsinaisten välittömien kustannusten lisäksi on otettava huomioon ainakin osaksi kiinteät kustannukset. Sanottu johtaa helposti siihen, että nykyään vajaan 15 markan hintaisen työpaikkaruokalan ruoka-annoksen hinnaksi muodostuu helposti 30 markkaa, jopa enemmänkin. Mikäli hallituksen esitystä noudatetaan, yksityisten työnantajien, kuntien ja valtion järjestämän työpaikkaruokailun hintataso nousee merkittävästi.

Edelleen muutos saattaisi johtaa lounassetelijärjestelmän loppumiseen ja vaikuttaa ravitsemisalan työllisyyttä heikentävästi. Lisäksi monen kohdalla jäisi päivän keskeinen ateria ehkä omien eväiden varaan.

Edellä olevan perusteella vastustamme ruokailuetuuden verotuskohtelun kiristämistä. Tämä koskee sekä varsinaista työpaikkaruokailua että lounassetelijärjestelmää, joiden molem-

pien verotuskohtelun tulee säilyä nykyisellä tasolla.

1.2. Autoetu

Autoedun verotusta ei olisi tullut liian voimakkaasti kerralla kiristää.

1.3. Asuntoetu

Myös asuntoedun verotuskohtelu kiristyy yhdellä kertaa liikaa.

2. Matkakustannusten korvaukset (50 §)

2.1. Yleistä

Nykyisin ovat verovapaita muualle kuin varsinaiselle työpaikalle tehdystä työmatkasta saadut matkustamiskustannusten korvaukset, päivärahat, ateriakorvaukset, majoittumiskorvaukset, yömatkarahat ja muun nimisenä hyvityksenä maksetut matkakustannusten korvaukset. Ns. erityisaloilla, kuten rakennusosalalla, joille on ominaista erityisen työntekemispaikan tiheä vaihtuvuus, voidaan päivittäisistä työmatkoista maksaa työnantajan määräyksestä riippumatta verovapaana korvauksena vain matkustamiskustannusten korvauksia eli yleensä korvauksia oman auton käytöstä, mutta ei päivärahaa eikä ateriakorvausta. Verovapaan ateriakorvauksen maksaminen on näilläkin aloilla mahdollista, jos päivittäinen työmatka on tehty työnantajan määräyksestä ja jos verovelvollisella ei ole tilaisuutta työpaikkaruokailuun.

Yksityiskohtaiset määräykset matkakustannusten korvausten verovapauden edellytyksistä ja korvausten verovapaista enimmäismääristä antaa verohallitus. Hallituksen esityksen mukaan verohallitusta ei kuitenkaan sitoi enää virka- tai työehtosopimusten mukainen kustannusten korvausten taso.

Hallituksen esityksen perusteluissa katsotaan, että matkakustannusten korvausten verottomuus ja korvaustason sidonnaisuus julkisen ja yksityissektorin työmarkkinaratkaisuihin on johtanut tuntuvaan ylikompensatioon. Tästä syystä hallitus ehdottaa matkakustannusten verovapauteen puuttumista. Tavoitteena näyttää olevan saattaa vastaisuudessa siirtymäkauden jälkeen ainakin pääosa matkakustannusten korvauksista veronalaiseksi.

Hallitus esitti, että ateriakorvaus saatetaan jo vuoden 1989 alusta kokonaan veronalaiseksi. Valiokuntakäsittelyn aikana on kantaa muutettu siten, että veronalaisuus tulisi voimaan vuoden 1990 alusta. Kilometrikorvaukset pysyvät vielä ensi vuonna nykytasoisina verovapaina. Kokopäiväraha ehdotetaan vuoden 1989 alusta veronalaiseksi 100 markkaa ylittävältä osin. Käytännössä on kuitenkin työntekijöiden ja työnantajien kesken sovittu, että päivärahan ylärajaa nostetaan niin, että nykyisen tasoinen kokopäiväraha jää verovapaaksi vielä vuonna 1989. Puolipäiväraha jäisi tässä vaiheessa vielä verovapaaksi. Jo nyt tehdyt päätökset päivärahojen korottamisesta sekä osittaisesta verottamisesta johtavat voimakkaaseen työvoimakustannusten nousuun ja tulevat aiheuttamaan inflatorista kehitystä.

Hallituksen esitys ei muodosta loogista kokonaisuutta, vaan se johtaa matkakustannusten korvausten erilaiseen kohteluun sattumanvaraisesti. Keskusta pitää tavoitteena, että matkakustannukset säilyvät edelleen verovapaina. Ei ole ilmennyt, että nykyisen tasoiset matkakustannukset synnyttäisivät ylikompensatiota.

2.2. Päivärahat

Keskusta katsoo, että kokopäiväraha tulee säilyttää edelleen täysin verovapaana. Tämä mahdollistaisi päivärahojen tason säilymisen nykyisellään. Myös ulkomaan päivärahan tulee säilyä kokonaan verovapaana samoin kuin puolipäivärahankin.

2.3. Ateriakorvaus

Keskusta katsoo, että ateriakorvaus tulee säilyttää täysin verovapaana. Kysymys on liisääntyneiden elantokustannusten kompensoinnista tilanteessa, jossa työntekijän on käytettävä niitä kahvila- ja ravintolapalveluita, jotka ovat työntekemispaikan välittömässä läheisyydessä. Hallituksen perustelut ateriakorvauksen verotuskohtelulle ovat kestävämmät. Ateriakorvaus tulee määritellä niin, että se on puolet puolipäivärahasta ja verovapaa.

2.4. Kilometrikorvaukset

Kilometrikorvaukset tulee säilyttää kokonaan verovapaina.

2.5. Muut matkustamiskustannukset

Myös muut työmatkasta saadut matkustamiskorvaukset, kuten majoittumiskorvaukset, yömatkarahat ja muun nimisinä hyvityksinä maksetut matkakustannusten korvaukset on säilytettävä verovapaina.

2.6. Työmatkan käsite

Nykyinen työmatkan käsite on määritelty verohallituksen päätöksessä. Hallitus esittää nyt työmatkan käsitteen määriteltäväksi laissa. Työmatkan edellytyksenä ei olisi enää työnantajan määräys. Työmatkana pidettäisiin matkaa, joka tehdään tilapäisesti työhön kuuluvien tehtävien suorittamiseksi erityiselle työtekemispaikalle. Työmatkan kohteena olisi siten aina erityinen työtekemispaiikka. Sen vastakohtana olisi varsinainen työpaikka, jolla verovelvollinen tavanomaisesti työskentelee.

Hallituksen esityksen mukaan työmatkana ei pidettäisi asunnon ja varsinaisen työpaikan välisiä matkoja, päivittäismatkoja asunnon ja erityisen työtekemispaikan välillä rakennus- alalla tai muulla sellaisella toimialalla, jolla erityistä työtekemispaiikkaa joudutaan usein vaihtamaan eikä verovelvollisella ole varsinaista työpaikkaa. Myöskään työkomennuksen kestäessä tehtyjä viikonloppu- tai muita vastaavia matkoja asunnon ja erityisen työtekemispaikan välillä ei pidettäisi työmatkana.

Keskusta katsoo, että työmatkana, josta voidaan saada verovapaita kustannusten korvauksia, pidetään edelleen päivittäismatkoja asunnon ja erityisen työtekemispaikan välillä rakennus- alalla tai muulla sellaisella toimialalla, jolla erityistä työtekemispaiikkaa joudutaan usein vaihtamaan eikä verovelvollisella ole varsinaista työpaikkaa. Myös työkomennuksen kestäessä tehtyjä viikonloppu- tai muita vastaavia matkoja asunnon ja erityisen työtekemispaikan välillä tulee edelleen pitää sellaisina työmatkoina, jotka oikeuttavat matkustamiskustannusten korvauksiin.

3. Ylimääräinen rintamalisä (55 §)

Hallituksen esityksen 55 §:ään on valiokuntakäsittelyssä lisätty täydennys, jonka mukaan veronalaista tuloa ei ole myöskään ylimääräinen rintamalisä. Tämä keskustan havaitsema virhe on valiokuntakäsittelyssä otettu lakiteksiin, ja tältä osin hallituksen esitys hyväksyt-

tään, koska ylimääräinen rintamalisä on mainittu verovapaana tulona rintamasotilaseläkkeen, rintamalaisen ja ylimääräisen sotaeläkkeen lisäksi 55 §:n 6 kohdassa.

4. Lisäpäivärahat, täydennyspäivärahat ja eroavustukset (56 §)

Hallituksen esityksen tarkoituksena on saat- ta veronalaiseksi tuloksi myös sairauskassojen maksamat lisäpäivärahat, sairauskassojen maksamat täydennyspäivärahat sekä sairaus- ja hautausavustuskassojen maksamat eroavus- tukset.

Sairauskassojen lisäpäivärahoja suoritetaan sen jälkeen kun oikeus sairausajan palkkaan on päättynyt. Etuudella kompensoidaan täyden palkan ja sairausvakuutuslain mukaisen päivärahan erotusta sairauskassojen säännöissä määrättyltä enimmäisjaksolta. Sairauskassat maksavat vuosittain lisäpäivärahoja noin 10 milj. markkaa.

Lisäpäivärahat kustannetaan sairauskassojen jäsenmaksutuloilla. Lakiehdotuksen mukaan sairauskassoihin suoritettavat jäsenmaksut eivät ole vähennyskelpoisia. Lisäpäivärahojen verottaminen merkitsisi siten kaksinkertaista verotusta, koska jäsenmaksut on maksettu jo kertaalleen verotetulla tulolla. Veronalaisten lisäpäivärahojen maksaminen olisi tästä syystä epämieliekästä. Todennäköinen seuraus olisikin lisäpäivärahojen maksamisesta luopuminen eikä veropohja laajenisi suunnitellulla tavalla. Seurauksena olisi pelkästään lisäpäivärahaa maksavien kassojen toiminnan vaikeutuminen.

Työehtosopimuksissa työmarkkinajärjestöt ovat mahdollistaneet sairausajan palkan maksamisen sairauskassojen kautta täydennyspäivärahoina. Sairauskassojen hyöty järjestelystä on ollut täydennyspäivärahasta pidätettävä keskimääräistä veroprosenttia vastaava lisäjäsenmaksu, josta vuonna 1986 kertyi tuloa yhteensä 23 milj. markkaa. Tällä summalla on korvattu sairaudesta aiheutuvia kustannuksia sairauskassojen jäsenille.

Täydennyspäivärahojen saattaminen veron- alaisiksi olisi työehtosopimusten hengen vas- taista, koska jäseneltä perittäisiin sairausajan korvauksesta sekä vero että lisämaksu, jolloin hänen sairausturvansa oleellisesti heikkenisi. Sairauskassojen kannalta muutos merkitsisi täydennyspäivärahoista luopumista ja lisäjäsenmaksutulon menetystä, jota ei verouudis-

tuksessa kompensoida millään tavalla. Täydennyspäivärahaa suorittavien avustuskassojen toimintaedellytykset huononevat olennaisesti ja uhkana on kassatoiminnan loppuminen.

Hallituksen esitystä laadittaessa ei ilmeisesti lainkaan ole tullut esille, että lakiehdotus voi johtaa myös sairaus- ja hautausavustuskassojen maksamien eroavustusten verottamiseen. Avustuskassat maksoivat vuonna 1986 eroavustuksia 9 milj. markkaa. Myös eroavustukset kustannetaan jäsenmaksuilla, jotka hallitus esittää vähennyskeltottomiksi. Näin ollen eroavustuksia koskee, mitä edellä on lisäpäivärahan kaksinkertaisesta verotuksesta todettu. Eroavustusten verottaminen merkitsisi näistä avustuksista luopumista, ja uhkana olisi myös kassatoiminnan loppuminen kokonaan erityisesti eroavustuksia myöntävissä hautausavustuskassoissa. Verouudistuksen eräänä tavoitteena ollut veropohjan laajeneminen ei tässäkään tapauksessa toteutuisi.

Sairaus- ja hautausavustuskassojen piiriin kuuluu yhteensä lähes 300 000 edunsaajaa, joiden sosiaaliturva oleellisesti heikkenisi, mikäli uudistus toteutetaan hallituksen esittämällä tavalla. Muutokset eivät myöskään johtaisi verouudistukselle asetettujen tavoitteiden toteutumiseen.

Edellä olevan perusteella katsomme, että sairauskassojen suorittamat lisäpäivärahat ja täydennyspäivärahat sekä sairaus- ja hautausavustuskassojen suorittamat eroavustukset tulee säilyttää edelleen verovapaina.

5. Säästöhenkivakuutuksen tuoton verottaminen (59 §, 167 §)

Hallitus esittää, että nykyisin verovapaan säästöhenkivakuutuksen tuotto tulisi kokonaan veronalaiseksi, kuitenkin siten, että yli 10 vuotta voimassa olleen vakuutuksen tuotosta olisi veronalaista tuloa 50 prosenttia, ja siten, että verovelvollisella olisi mahdollisuus tulonsaukukseen. Säästöhenkivakuutuksen verotuksen muuttuminen koskisi myös ennen 1.1.1989 otettuja vakuutuksia siten, että vakuutusluovutuksesta vähennetään vakuutuksella 31.12.1988 ollut muutosarvo 10 prosentilla korotettuna.

On syytä vertailun vuoksi todeta, että talletusten ja obligaatioiden verotuksen jo tiedossa olevat muutokset merkitsevät verovapautta vuosina 1989–1991 tehtävien tavanomaisten talletusten ja liikkeeseen laskettavien obligatioiden korolle siten kuin jo hyväksytystä lain-

säädännöstä ilmenee. Henkilövakuutusten verotus olisi näin ollen ankarampaa kuin talletusten ja obligaatioiden verotus 1.1.1989 jälkeen. Lisäksi henkilövakuutusten ottajien verotusta kiristää vakuutusmaksun vähennysoikeuden poistaminen.

Toteutuessaan hallituksen esitys uhkaisi johtaa vakuutusten takaisinostoihin, mistä puolestaan seuraisi epätoivottuja vaikutuksia, mm. vakuutusturvan heikkenemistä ja säästämisen vähenemistä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme, että säästöhenkivakuutuksen voimaantulosäännös tulisi kirjoittaa siten, että verotus kohtuullisessa määrin vastaisi tiedossa olevaa pankkitalletusten ja obligaatioiden verotusta 1.1.1989 jälkeen. Tästä syystä ehdotamme, että 167 §:n 1 momentin voimaantulosäännöstä muutetaan siten, että muutosarvon korotusmäärää nostetaan 60 prosenttiin hallituksen esittämän 10 prosentin sijasta. Tämä järjestely koskisi vain lain voimaan tullessa olevaa ns. vanhaa vakuutuskantaa.

6. Vastikkeellista luovutusta vastaan saatu eläke (62 §)

Lakiehdotuksen 62 § koskee verovelvollisen kerralla maksamaan vakuutukseen perustuvan eläkkeen ja kiinteän tai irtaimen omaisuuden luovutuksen perusteella saadun eläkkeen verotuskohtelua. Säännöksessä on epäjohtonmukaisuus, joka saattaa verovelvollisen erilaiseen asemaan riippuen siitä, onko eläke saatu kiinteää vai irtainta omaisuutta vastaan.

Mikäli verovelvollinen saa rahaeläkkeen luovuttamiaan osakkeita vastaan, tämä eläke on vain osittain veronalainen 62 §:ssä olevan aseton mukaisesti. Mikäli verovelvollinen on luovuttanut kiinteistön rahaeläkettä vastaan, mikä maatilojen syytinkikaupoissa ei ole harvinaista, rahaeläke olisi kokonaan veronalainen, vaikka peruste osittaiselle veronalaisuudelle on molemmissa tapauksissa sama eli se, ettei maksumaa vähentää verotuksessa ja että eläke on tosiasiassa osa kauppahintaa. Tästä syystä ehdotamme, että 62 §:stä poistetaan sanat ”muuta vastiketta kuin kiinteistöä vastaan”.

7. Syytingin maksaminen rahassa (63 §)

Kiinteistön luovutuksen yhteydessä määrä-

ajaksi tai eliniäksi pidätetty kiinteistöeläke eli syytinki ei ole nykyisin veronalaista tuloa.

Hallitus esittää, että asuntoetuna, luonnon tuotteina tai palveluina saadun syytingin verotuskohtelu ehdotetaan jätettäväksi ennalleen. Sen sijaan rahana tai muuna tavarana kuin luonnontuotteina saatu uusi syytinki muutuisi ehdotuksen mukaan veronalaiseksi tuloksi.

Keskusta katsoo, ettei ole syytä muuttaa nykyistä lainsäädäntöä, jonka mukaan myös kiinteistön luovutuksen yhteydessä pidätetty rahassa suoritettava eläke on verovapaata tuloa.

8. Luovutusvoitot (67—73 §)

8.1. Yleistä

Verouudistuksen yhteydessä myyntivoittojen verotus monimutkaistuu ja kiristyy.

Hieman yksinkertaistaen voidaan sanoa, että myyntivoittoa on myynti- ja ostohinnan välinen erotus. Myyntivoittoa syntyy, mikäli myyntihinta ylittää ostohinnan. Voittoa laskettaessa otetaan huomioon vähentävänä tekijänä hankintamenot, joihin ostohinnan lisäksi kuuluvat perusparannusmenot ja myyntikulut.

Käsitteellisesti tulo- ja varallisuusverolaissa verotettavien myyntivoittojen kohdalla puhutaan toisaalta satunnaisten myyntivoittojen verottamisesta ja toisaalta luovutusvoittojen verottamisesta.

8.2. Satunnainen myyntivoitto

Käsitteellisesti myyntivoitto on satunnaisena myyntivoittona veronalaista tuloa, jos vastiketta vastaan saatu irtain omaisuus luovutetaan ennen viiden vuoden omistusaajan kulumista tai kiinteä omaisuus luovutetaan ennen kymmenen vuoden kulumista. Näiden rajojen osalta hallitus ei esitä muutoksia.

Satunnainen myyntivoitto ehdotetaan edelleen laskettavaksi siten, että myyntihinnasta vähennetään hankintamenot eli ostohinta, perusparannusmenot sekä myyntikustannukset, jolloin saadaan myyntivoitto. Mikäli hankintamenot ovat vähemmän kuin puolet myyntihinnasta, vähennetään myyntihinnasta hankintameno-olettamana 50 prosenttia. Näin ollen, vaikka tosiasialliset hankintamenot eivät olisi puolta myyntihinnasta, on verovelvollisella oikeus aina nykyisen lainsäädännön mukaan vä-

hentää puolet hankintameno-olettaman perusteella. Tältä osin hallitus ehdottaa lähinnä terminologiseksi katsottavaa muutosta. Hallituksen esityksessä puhutaan hankintameno-olettaman sijasta enimmäisvoitto-olettamasta. Enimmäisvoitto-olettama ehdotetaan säilytettäväksi 50 prosenttina vastikkeellisesta luovutushinnasta. Kuitenkin alle kaksi vuotta omistetun omaisuuden kohdalla hallitus esittää enimmäisvoitto-olettamaksi 75 prosenttia myyntihinnasta. Tässä kohdin siis verotusta kiristetään.

Edellä mainituin tavoin syntyneestä nimellisestä myyntivoitosta on veronalaista myyntivoittoa oheisen taulukon mukainen osuus.

Omistusaika	Veronalainen osuus
alle 4 vuotta	100 %
alle 6 vuotta	80 %
alle 8 vuotta	60 %
yli 8 vuotta	40 %

Keskusta hyväksyy hallituksen esityksen satunnaisen myyntivoiton verotuksen osalta.

8.3. Omaisuuden luovutusvoitto

Terminologisesti omaisuuden luovutusvoitosta on kysymys, mikäli luovutetaan vastiketta vastaan saatu vähintään viisi vuotta omistettu irtain omaisuus tai vähintään kymmenen vuotta omistettu kiinteä omaisuus taikka luovutetaan vastikkeettomalla saannolla saatu omaisuus.

Voimassa olevan lain mukaan verotettavaa tuloa on luovutusvoitto vain siltä osin kuin voiton määrä hankintamenon tai 50 prosentin suuruisen hankintameno-olettaman vähentämisen jälkeen on yli 1 milj. markkaa. Käytännössä hankintameno-olettaman vähentämisen vuoksi vain yli 2 milj. markan suuruiset luovutukset tulevat omaisuuden luovutusvoittolina verotuksen piiriin. Tällä tavalla lasketusta nimellisestä luovutusvoitosta on 20 prosenttia veronalaista tuloa, joka lisätään verovelvollisen muuhun verotettavaan tuloon.

Hallituksen esityksessä omaisuuden luovutusvoittojen verotusta kiristetään. Hallitus ehdottaa, että myyntihinnasta tehdyn hankintamenon tai 50 prosentin suuruisen enimmäisvoitto-olettaman vähentämisen jälkeen luovutusvoitosta on veronalaista 200 000 markkaa ylittävä osa eli käytännössä yli 400 000 markan

suuruudesta vuotuisesta myynnistä alkaa mennä omaisuuden luovutusvoittoveroa. Tällä tavoin lasketusta nimellisestä luovutusvoitosta hallitus ehdottaa 40 prosenttia veronlaiseksi tuloksi, joka lisätään verovelvollisen verotettavaan tuloon.

Keskusta ehdottaa, että lainsäädäntö pidetään nykyisellään. Näin ollen vain yli 2 milj. markan suuruiset luovutukset tulisivat verotuksen piiriin. Tästä nimellisestä veronalaisen omaisuuden luovutusvoitosta 20 prosenttia ehdotetaan lisättäväksi verotettavaan tuloon.

Hallituksen esitys johtaa kohtuuttomuuksiin pitkään omistetun ja muutama vuosi sitten täysin verovapaan kantaomaisuuden verotuskohtelussa. Nykyinen lainsäädäntö on vuodelta 1986. Kansalaisten on voitava luottaa siihen, ettei verolainsäädäntöä kerralla yhtäkkisesti säädetä ratkaisevasti ankarammaksi ja tosiasiallisesti taannehtivin vaikutuksin. Hallituksen esitys vaikeuttaa esimerkiksi pienten perheyritysten ja perheviljelmien siirtämistä jatkalle.

Vastikkeettomia saantoja, perintää ja lahjaa, koskevilta osin hallituksen esitys on niukasti perusteltu, minkä vuoksi perusteluja on tarpeen täydentää.

Hallituksen esityksen mukaan perintönä tai lahjana saadun omaisuuden hankintamenoksi katsotaan perintö- ja lahjaverotuksessa käytetty arvo, joka tai enimmäisvoitto-olettama saadaan vähentää hankintamenona. Mikäli vastikkeettomalla saannolla saatu omaisuus myydään alle kahden vuoden kuluessa saannosta, on enimmäisvoitto-olettama 75 prosenttia saadusta myyntihinnasta. Saannon ollessa tätä vanhempi on enimmäisvoitto-olettama tietysti 50 prosenttia myyntihinnasta.

Säännös saattaa johtaa kohtuuttomaan verotukseen esimerkiksi tilanteessa, jossa henkilö perintöveron maksamiseen tarvittavien varojen hankkimiseksi joutuu myymään perintönä saadun omaisuuden, jolloin myyntihinnasta enimmäisvoitto-olettama on 75 prosenttia. Tällöin on mahdollista, että syntyy tilanteita, joissa perinnön myynnistä saadut varat menevät pääosin perintöveroon ja luovutusvoittoveroon. On jopa mahdollista, että henkilö joutuu maksamaan veroa enemmän kuin saa myyntihintaa perinnöstään.

Ehdotammekin myös omaisuuden luovutusvoittojen enimmäisvoitto-olettamaa muutettavaksi alle kaksi vuotta omistetun omaisuuden osalta 50 prosentiksi myyntihinnasta.

8.4. Metsänmyyntitulojen huomioon ottaminen myyntivoittoverotuksessa

Hallituksen esityksen mukaan myyntivoittoa määriteltäessä otetaan huomioon kiinteistöltä saadut metsämyyntitulot myyntivuodelta ja viideltä edeltäneeltä vuodelta, samoin vahingon- ja vakuutuskorvaukset. Hallituksen esityksen mukainen menettely johtaa monissa tapauksissa toiseen kertaan tapahtuvaan metsäntuoton tuloverotukseen. Tällaista verotuskohtelua ei voida pitää hyväksyttävänä. Metsän tilakohtaisten myyntitulojen huomioon ottaminen kiinteistöjen myyntivoittoa laskettaessa tulee ehdottomasti poistaa luovutusvoittoa määriteltäessä. Varsinaisen metsän kohdalla kauppahinta perustuu aina varsin olennaiselta osin puuston arvoon ja siten pinta-alaperusteisesti verotettuun pitkäaikaiseen hakkuusäästöön. Maapohjan arvo kauppahinnan osana yleensä on varsin merkityksetön.

Nykyisen lainsäädännön voimassa ollessa ei syntymässä olevaa ongelmaa käytännössä esiinny. Hallituksen esittäessä verovapaan myyntivoiton rajan laskemista 200 000 markkaan tulee metsän puhdas tuotto varsin usein myyntivoittoverona toiseen kertaan tuloverotetuksi. Tätä emme pidä hyväksyttävänä.

8.5. Oman asunnon luovutuksesta saatu voitto

Oman asunnon luovutusvoiton verovapauden edellytyksenä olevan yhden vuoden määräaika ehdotetaan hallituksen esityksessä pidentäväksi kahteen vuoteen. Hallituksen kannan mukaan kahden vuoden omistus- ja asumisajan jälkeen oman asunnon luovutusvoitto olisi verosta vapaa. Jos oma asunto myydään ennen kuin mainittu omistus- ja asumisaika on kulunut umpeen, saatu voitto otettaisiin huomioon satunnaisena myyntivoittona, jolloin luovutushinnasta vähennettävä määrä olisi 25 prosenttia tai tätä määrää suurempi asunnon todellinen hankintameno. Jäännös olisi veronalaista tuloa.

Hallitus ei perustele muutosehdotustaan millään tavoin. Oman asunnon hankkiminen on nykyisin jo muutoinkin taloudellisesti raskasta palkkatulolla eläville perheille. Mikäli esimerkiksi asunnon hankkimisessa epäonnistutaan, ajaututaan avioeroon taikka joudutaan työtai virkapaikan vaihtamisen vuoksi muuttamaan toiselle paikkakunnalle, on kahden vuo-

den odotusaika liian pitkä. Ei ole mitään syytä tiukentaa nykyistä vuoden pituista määräaikaa oman asunnon luovuttamisen kohdalla.

8.6. Lähiomaisten väliset luovutukset

Hallituksen esityksen mukainen muutos kiristäisi myös sukupolvenvaihdosluovutusten verotusta. Nykysäännösten mukaan satunnaisena myyntivoittona tai omaisuuden luovutusvoittona ei pidetä luovutuksia, jos omaisuus on ollut yhteensä yli kahdeksan vuotta verovelvollisen tai hänen ja sellaisen henkilön omistuksessa, jolta hän on saanut sen vastikkeettomasti ja saajana on luovuttajan aviopuoliso taikka joko yksin tai yhdessä puolisonsa kanssa luovuttajan lapsi, lapsen rintaperillinen, isä, äiti, ottoisa, ottoäiti, veli, sisar, velipuoli tai sisarpuoli.

Hallituksen esityksen mukaan sukupolvenvaihdosluovutukset olisivat verovapaita, jos omaisuus on ollut luovuttajan hallussa yli kymmenen vuotta ja saajana olisi luovuttajan lapsi tai tämän rintaperillinen joko yksin tai yhdessä puolisonsa kanssa. Määräajan jatkamista kahdeksasta vuodesta 10 vuoteen keskustasta ei pidä hyväksyttävänä. Kun maatilojen sukupolvenvaihdokset ovat jo muutoinkin voimakkaasti vähentyneet, ei niitä pitäisi enää vaikeuttaa verotuksellisin keinoin.

9. Verokantahuojennus (148 §)

Verouudistuksen johtaviin periaatteisiin on ilmoitettu kuuluvan verokannan alentaminen, johon hallitus on katsonut päästävän veropohjaa laajentamalla. Tavoite toteutuu henkilöverotuksessa varsin huonosti, mutta vielä huominkin pienten osakeyhtiöiden verotuksen kohdalla. Mainittujen osakeyhtiöiden verotuk-

sen osalta on toteutumassa tilanne, jossa ehdotetaan veropohjaa laajennettavaksi tuntuvasti, mutta jossa samalla verokanta kiristyy merkittävästi. Tämä johtuu siitä, että ns. degressioaluetta ehdotetaan alennettavaksi 250 000 markasta 100 000 markkaan. Nykyisin voimassa olevan lain mukaan, jos kotimaisen yhteisön verotettava tulo on alle 250 000 markkaa, otetaan tuloveron määräämisen perusteeksi yhtä monta prosenttia verotettavasta tulosta kuin siihen sisältyy 2 500 markan suuruisia määriä. Hallitus ehdottaa nyt, että jos kotimaisen yhteisön verotettava tulo on alle 100 000 markkaa, otetaan tuloveron määräämisen perusteeksi yhtä monta täyttä prosenttia yhteisön verotettavasta tulosta kuin siihen sisältyy 1 000 markan suuruisia määriä. Ehdotus merkitsee sitä, että verokanta nousee tuntuvasti yli 90 prosentille osakeyhtiöistä. Verotuksen kiristyminen on erityisen tuntuva niille yhtiöille, joiden verotettava tulo on lähellä 100 000 markkaa. Efektiivinen verokannan muutos on tällöin lähes 20 prosenttiyksikköä. Markkamääräisesti laskien vero nousee miltei 20 000 markkaa, mikä vastaa noin 250 prosentin veronlisäystä.

Tämä erittäin ankara verotuksen kiristymisen tulee koskemaan hyvin monia pieniä perheyhtiöitä. Keskusta katsoo, että pienten osakeyhtiöiden verotuksen kiristäminen verokantaa voimakkaasti korottamalla ei ole hyväksyttävä. Myöskään hallituksen esityksessä ei perustella ehdotettua menettelyä. Keskusta ehdottaakin nykyisen lainsäädännön säilyttämistä entisellään.

10. Asuntotulo

Keskusta katsoo, että asuntotulon verottamisesta tulee luopua.

IV TULOSTA TEHTÄVÄT VÄHENNYKSET

1. Luonnolliset vähennykset

1.1. Asunnon ja työpaikan väliset matkakustannukset (83 §)

Hallituksen esityksessä katsotaan, että nettotulon verottamisen periaatteesta ei kokonaisve-

roudistuksen yhteydessä luovuta. Tämä periaate merkitsee sitä, että verovelvollisella on oikeus vähentää tulostaan ne menot, jotka hänen on ollut suoritettava tulon hankkimiseksi ja säilyttämiseksi. Hallituksen esityksen mukaan selvimmin luonnollisiksi vähennyksiksi ovat osoitettavissa ne menot, jotka liittyvät

juuri verovelvollisen oman työn suorittamiseen. Näitä ovat mm. menot työvälineiden hankkimisesta, työmatkoista ja ammattikirjallisuudesta.

Edelleen hallituksen esityksessä katsotaan, että monet tulonhankintaan liittyvät menot ovat yhteisiä joko kaikille työntekijöille tai suurimmalle osalle heistä. Tällaisia menoja ovat hallituksen mukaan asunnon ja työpaikan välisistä menoista aiheutuvat matkakulut, työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksut ja työttömyyskassamaksut.

Edellä lausutuista kannanotoista huolimatta hallituksen esityksessä ehdotetaan asunnon ja työpaikan välisten matkakulujen osalta sovellettavaksi 2 000 markan omavastuuta.

Hallituksen esityksen perustelut ovat ristiriitaiset ja epätydyttävät. Asunnon ja työpaikan välisiin matkakustannuksiin rinnastetaan tulonhankintamenona työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksut ja työttömyyskassamaksut. On aivan oikein, ettei kahta viimeksi mainittua vähennystä poisteta. Sen sijaan on perusteetonta asettaa asunnon ja työpaikan väliset matkakulut erilaisen kohtelun alaiksi ja samalla poistaa suurelta osalta verovelvollisia mainittu vähennys kokonaan. Koska verovelvollisten matkakustannukset ovat tilastojen mukaan keskimäärin noin 2 000 markkaa vuodessa, merkitsee hallituksen esitys sitä, että suuri osa verovelvollisista menettää tämän tulonhankkimisvähennyksen kokonaisuudessaan. Matkakustannuksia on viimeisen käytettävissä olevan tilaston mukaan lähes 2,2 miljoonalla verovelvollisella.

Keskustan eduskuntaryhmä ehdottaa, että matkakuluvähennykseen ei sovelleta omavastuuta lainkaan. Kysymyksessä on tyypillinen tulonhankkimisvähennys. Omavastuusuuden asettaminen on nettotulon verotuksen periaatteen vastainen ja asettaa kansalaiset eriarvoiseen asemaan asunnon ja työpaikan välisen suhtautumisen perusteella. Myös johdonmukainen suhtautuminen kaikkiin luonnollisiin vähennyksiin edellyttää omavastuun poistamista.

Omavastuun poistamisen lisäksi katsomme, että matkakustannusten vähentämisöikeuteen tulee tehdä inflaatiotarkistus kahden vuoden osalta, jolloin vähennyksen enimmäismäärä nousee 18 000 markkaan.

1.2. Tulonhankkimisvähennys (86 §)

Hallitus esittää, että tulonhankkimisvähennys on kaksi prosenttia palkkatulon määrästä,

kuitenkin enintään 1 000 markkaa. Täyden vähennyksen saa, jos palkkatulot ovat vähintään 50 000 markkaa. Uutta ehdotuksessa on myös, että oman asunnon ja työpaikan matkakustannukset eivät enää sisälly tulonhankkimisvähennykseen, millä rakenteellisena muutoksena tosin ei ole vähennyksen määrän kannalta merkitystä. Veronmaksajan kannalta muutos merkitsee heikennyksiä.

Keskusta ehdottaa, että tulonhankkimisvähennyksenä saadaan vähentää palkkatulosta 500 markkaa lisättynä viidellä prosentilla palkkatulon määrästä, kuitenkin enintään 2 000 markkaa. Nykyinen vähennysoikeus on 500 markkaa lisättynä viidellä prosentilla palkkatulon määrästä, enintään kuitenkin 1 800 markkaa. Vähennys ehdotetaan säilytettäväksi muuten ennallaan, mutta siihen ehdotetaan tehtäväksi inflaatiotarkistus.

Tulonhankkimisvähennys on nimenomaan sellainen vähennys, joka yksinkertaistaa verotusta. Vähennyksen saa verovelvollinen automaattisesti, mikäli verovelvollisella ei ole vähennyksen enimmäismäärää enempää hankittuna esimerkiksi ammattikirjallisuutta, omia työvälineitä, työ- ja virkapukuja ym. tulon hankkimisesta johtuneita menoja. Ainoastaan, jos tulonhankkimismenoja on enemmän, on annettava verottajalle selvitys vähennykseen oikeuttavista menoista. Keskustan esitys yksinkertaistaa verotusta sekä verovelvollisen että veronsaajan kannalta. Hallituksen esitys monimutkaistaa verotusta.

1.3. Taiteilijoiden tulonhankkimiskulujen vähentäminen (82 §)

Asiantuntijana valiokuntakäsittelyssä kuulun taiteilijajärjestöjen edustajan näkemysten mukaisesti katsomme, että uuden tulo- ja varallisuusverolain 82 §:n 4 kohtaa tulee soveltaa siten, että taiteilijoita verotetaan heidän todellisten tulojensa ja menojensa perusteella. Tämä koskee myös niitä taiteilijoita, jotka eivät voi taloudellisista syistä omistautua taiteen tekemiseen päätoimisesti. Myös heidän on voitava vähentää todelliset tulonhankkimiskulunsa täysimääräisesti. Tämä on perusteltua siksi, että tällaisen taiteilijan tulo katsotaan veronalaiseksi tuloksi. On johdonmukaista, että tulonhankkimisesta aiheutuneet kustannukset ovat vähennykelpoisia.

2. Velkojen korot (87—91 §)

2.1. Asuntolainojen velkojen korot (88 §, 89 §:n 1 mom. ja 91 §)

Nykyinen hallitus ei ole tähän mennessä lainkaan parantanut asuntovelallisten asemaa velkojen korkojen vähennysoikeutta lisäämällä. Hallituksen esitys merkitsee korkovähennysoikeuden leikkaamista edelleen.

Omapastuuosuuden markkamääräinen nostaminen 600 markasta 900 markkaan ja tämän lisäksi 10 prosentin suuruisen uuden omavastuun asettaminen koskee jokaista yli 750 000 verovelvollista, joilla on asuntolainojen velkojen korkoja. Kun otetaan huomioon, että kyseessä on perhekohtainen vähennys, havaitaan, että heikennys koskee merkittävää osaa maamme perheitä. Yksinäinen verovelvollinen ja lapseton aviopari saa hallituksen esittämän täyden 22 000 markan suuruisen korkovähennyksen, jos korkomenoja on yhteensä 25 344 markkaa, jolloin omavastuuosuudeksi muodostuu 3 344 markkaa. Ylimenevältä osin kaikki jää omalle vastuulle. Puolisoiilla, jotka ovat elättäneet alaikäistä lasta, on hallituksen esityksen mukaan oikeus saada 25 000 markan suuruisen vähennys, jolloin korkomenoja on tullut olla 28 677 markkaa. Ylimenevältä osin korkoja ei saa vähentää lainkaan.

Nykyiseen korkojen vähennysoikeuteen verrattuna verovelvolliset menettävät hallituksen laskelmien mukaan kaikkien korkojen vähennysoikeutta yli 1,1 miljardia markkaa, mistä summasta menettävät suurimman osan asuntovelalliset. Tässä luvussa ei näy lainkaan se seikka, kuinka paljon korkomenojen määrä verovelvollisilla lisääntyy voimakkaan asuntojen hintojen nousun aiheuttaman velkaantumisen johdosta.

Asuntojen hintojen voimakkaan nousun johdosta ehdotamme asuntolainakorkojen omavastuuosuuden poistamista kokonaan ja vähennyksen ylärajan korottamista yksinäisen henkilön kohdalla 25 000 markkaan sekä aviopuolisoiden kohdalla 30 000 markkaan. Lapsiperheiden aseman parantamiseksi ehdotamme kustakin alaikäisestä lapsesta lisäksi 3 000 markan suuruisia lisävähennystä. Yksinhuoltajat ehdotamme rinnastettaviksi aviopuolisoihin. Hallituksen esityksessä ei yksinhuoltajuutta oteta vähennysoikeutta korottavana seikkana huomioon lainkaan.

Lisäksi ehdotamme, että aviopuolisoihin so-

vellettaisiin avopuolisoihin koskevia säännöksiä velkojen korkojen vähennysoikeuden kohdalla siirtymäkauden jälkeen vuoden 1992 alusta lukien. Puolisoihin koskevia säännöksiä ehdotetaan tuolloin sovellettavaksi, jos mies ja nainen avioliittoa solmimatta jatkuvasti elävät yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa. Nykyisin vastaavaa säännöstä sovelletaan mm. asumistuki- ja rintamasotilaseläkeasioissa. Lähtökohtana on pidettävä sitä, että puututaan vain selviin tapauksiin. Joka tapauksessa nykyinen säännös, joka oikeuttaa lapsettomat avopuolisot kaksinkertaiseen velkojen korkojen vähennysoikeuteen, on epäoikeudenmukainen. Mikäli avopuolisot saavat yhteisen lapsen, heihin sovelletaan nykyisin aviopuolisoihin koskevia säännöksiä. Nykyinen epäjohtonsuukainen ja epäoikeudenmukainen tilanne on uskallettava korjata. Siirtymäsäännös on tarpeen kuitenkin, koska monet avoparit ovat mitoittaneet taloutensa nykyisen järjestelmän mukaiseksi. Ehdotammekin edellä olevan sisältöisen siirtymäsäännöksen ottamista hallituksen esityksen 160 §:n uudeksi 3 momentiksi.

Viimeisen vuoden aikana asuntojen hinnat ovat nousseet eri puolilla maata voimakkaasti. Pääkaupunkiseudulla kerrostaloasuntojen hinnat ovat nousseet lähes 40 prosenttia vuoden sisällä reaaliasiotason ollessa tuntuvasti vähäisempi. Vuoden 1988 alkupuolella vanhojen kerrostaloyksien keskihinta on Helsingissä ollut noin 10 000 markkaa neliöltä. Vuotta aikaisemmin hintataso on ollut noin 8 000 markkaa neliöltä. Graafisesti piirrettyjen tilastojen käyrät nousevat muissa isoissa kaupungeissa kuten Espoossa, Vantaalla, Turussa ja Tampereella ainakin yhtä jyrkästi ja jopa osittain jyrkemmin, vaikka markkamääräiset neliöhinnat ovat suurimmillaan Helsingissä. Asuntojen hintojen nousu ei ole pysähtynyt, vaan jatkuu edelleen voimakkaana. Nykyisin 300 000—400 000 markan suuruisen asuntolainan on erityisesti pääkaupunkiseudulla melko tavallinen, puolen miljoonan lainakaan ei ole harvinainen. Aivan liian moni joutuu elämään ja työskentelemään jatkuviissa taloudellisissa vaikeuksissa maksaakseen asuntonsa hintaa. Varsinkin nuorten perheiden, joilla ei ole vielä lainkaan asuntoa, asema on erittäin vaikea. Myös lapsiperheiden kohdalla perheen kasvaessa asunnon vaihtaminen isompaan on monissa tapauksissa mahdotonta.

Ei voida pitää hyväksyttävänä, että ihmisen keskeiseksi tehtäväksi muodostuu pyrkimys

selviytyä asuntolainojen velkojen lyhennyksistä ja korkojen maksusta. Tästä syystä on välttämätöntä korottaa asuntolainojen korkojen vähennysoikeutta toteutunutta inflaatiota enemmän ja parantaa lapsiperheiden asemaa vielä enemmän. Tällä hetkellä varsin monet saavat vähentää käytännössä asuntolainakoroistaan vain noin puolet, koska korkojen vähennysoikeutta ei ole edes toteutuneen inflaation mukaisesti tarkistettu, kun aikaisemmin suurin osa koroista oli mahdollista vähentää verotuksessa. Asumiskustannuksia on lisännyt myös kuluvana vuonna tapahtunut peruskoron korottaminen.

Edelleen on syytä muistaa, että suuren asuntovolan omaavia perheitä eivät juurikaan voi kohdata muut asuminen tukemiseen tarkoitetut yhteiskunnan keinot. Tähän on syytä kiinnittää huomiota, kun julkisessa keskustelussa on esitetty asuntolainojen korkojen vähennysoikeuden leikkaamista edelleen ja kompensoimista suorilla tulonsiirroilla. Tällaiset rakennelmat ovat arkielämälle vieraita ja teoreettisia. On selvää, etteivät tulonsiirrot voi tulla kohtamaan kuin pientä osaa asuntovelallisista. Asumisen tukimuotojen puutteet ja vuokra-asuntomarkkinatilanne huomioon ottaen on todettava, että pääsääntöisesti ei ole olemassa muuta vaihtoehtoa kuin oman asunnon hankkiminen. Edelleen on tarpeen muistuttaa asunnonhankintaan liittyvistä monista muista kustannuksista. Hallitus ei ole taipunut edes ensiasunnon hankkijan leimaveron poistamiseen.

Hallituksen esityksessä näytetään olevan huolissaan siitä, että asuntolainakorkoja voidaan vähentää väärin perustein ja voidaan syyllistyä verokeinotteluun. Tällaisen keinotellun mahdollisuudet ovat hyvin marginaaliset ja vähennysoikeuden väärinkäyttäminen voidaan estää. Myöskään vähennysoikeuden korottaminen ei kiihdytä asuntojen nousupaineita entistään, koska hinnat ovat nousseet, vaikka vähennystä ei ole nostettu ja vaikka sen taso reaalisesti on laskenut. Nyt vähennyksen tasoa pyritään laskemaan myös markkamääräisesti. Hallitus suunnittelee edelleen tulevaisuudessa asuntolainakorkojen vähennysoikeuden leikkaamista katsomalla, että korkovähennystä ei tulisi sitoa käyttötarkoitukseen, vaan se tulisi rajoittaa vain ylärajojen ja omavastuiden avulla. Asuntovelalliset ovat kuitenkin mitoittaneet taloutensa yleensä varsin tiukkaan eivätkä selviydy taloudellisesti, mikäli hallituksen aiomukset toteutetaan.

2.2. Muiden kuin asuntolainojen velkojen korot (88 §, 89 §:n 2 mom., 91 §)

Keskusta hyväksyy muiden kuin asuntolainakorkojen vähennysoikeuden enimmäismääräksi 10 000 markkaa. Sen sijaan ehdotamme myös näiltä ns. kulutusluotoilta poistettavaksi omavastuun kokonaisuudessaan.

2.3. Elinkeinotoimintaan, maatalouteen ja muuhun ansiotoimintaan liittyvien velkojen korkojen vähentämisoikeus (91 §)

Hallituksen esitys rajoittaisi vastaisuudessa myös elinkeinotoimintaan, maatilatalouteen ja muuhun ansiotoimintaan liittyvien velkojen korkojen vähentämisoikeutta asettamalla myös näitä koskemaan 900 markan suuruisen omavastuun siltä osin, kuin yksityistalouteen kohdistuvat korkomenot eivät kata 900 markan omavastuuta. Käytännössä tulisi olemaan tapauksia, joissa elinkeinotoimintaan, maatilatalouteen tai muuhunkin ansiotoimintaan kohdistuneita korkomenoja siirtyisi omavastuun piiriin. Johdonmukaisesti ehdotamme tässäkin kohdin omavastuun poistamista.

2.4. Lahjoitusvähennys (103 §)

Hallituksen esityksessä ehdotetaan supistettavaksi verotuksessa vähennyskelpoisten lahjoitusten piiriä. Ehdotuksen mukaan vähennysoikeus säilyisi vain yhteisöillä tiedettä, taidetta tai suomalaisen kulttuuriperinteen tukemista edistäviin tarkoituksiin tehdyistä lahjoituksista. Katsomme, että nykyistä lahjoitusvähennystä ei ole perusteltua muuttaa. Hallituksen esityksessä ei juurikaan ole perusteltu vähennyksen heikentämistä. Nykyinen vähennys on tarkoitettu vahvasti yleishyödyllisten tavoitteiden tukemiseen ja tästä syystä on verovelvolliselle annettu oikeus vähentää tietynlaiset lahjoitukset tulosta. Ei ole mitään syytä muuttaa nykyistä säännöstä.

3. Perhepoliittiset ja sosiaalipoliittiset vähennykset

3.1. Yleistä

Edellä on käsitelty velkojen korkojen vähennysoikeutta, joista etenkin asuntolainojen ko-

roilla on myös merkittävä perhepoliittinen vaikutus. Tässä yhteydessä käsitellään muita perhepoliittisia ja sosiaalipoliittisia vähennyksiä.

Verojärjestelmien tehtävänä on aina ollut tasata myös yhteiskunnan tuloeroja. Tämän yhteiskunnallisen tehtävän hoitamisessa on tärkeä osa verovähennysjärjestelmällä. Nykyisen vähennysjärjestelmän avulla on pyritty ihmisten keskinäiseen sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen ja eriarvoisuuden poistamiseen. Vaikka ihmisten tulot olisivatkin samansuuruiset, voi heidän veronmaksukykyä vaihdella sairauden, perheen huoltamisen, velkaantumisen ja monien muiden syiden vuoksi suurestikin. Nykyisellä verovähennysjärjestelmällä on ohjattu tulonsiirtoja mm. perhepoliittisilla, sosiaalipoliittisilla, veronmaksukykyä tasoittavilla, perustoimeentuloturvaan parantavilla ja muilla vastaavilla perusteilla eri veronmaksajaryhmille. Kun vähennysjärjestelmästä aiotaan nyt osittain luopua ja tästä aiheutuva verojen kiristyminen aiotaan ohjata yksinomaan verotaulukoihin, johtaa se nykyisestä sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen ja eriarvoisuuden tasoittamiseen pyrkivästä verotuksesta luopumiseen. Tämä tulee aiheuttamaan monille veronmaksajille ja veronmaksajaryhmille suuria ongelmia. Erityisesti yksinhuoltajat, elatusvelvolliset, keskituloiset ja monet lapsiperheet sekä muut väliinputoajat ovat tämän verouudistuksen keskeisiä maksumiehiä henkilöverotuksen puolella.

Mikäli sosiaalisin perustein myönnettäviä verovähennyksiä poistetaan, tulee ne korvata suorina tulonsiirtoina vastaaville veronmaksajaryhmille. Näin ei ole kuitenkaan tapahtunut, mistä syystä ehdotamme monien vähennysten säilyttämistä. Siltä osin kuin ehdotamme puheena olevien vähennysten poistamista, vaadimme niiden kompensoimista suorina tulonsiirtoina. Hallitus ei ole halunnut ottaa verouudistuksen yhteydessä riittävästi huomioon ihmisten erilaisia elämänolosuhteita, vaan ehdottaa monien vähennysten siirtämistä suoraan verotaulukoihin.

3.2. Perhepoliittiset vähennykset

Tässä kohdassa käsitellään keskeisiä lapsiperheitä koskevia perhepoliittisia vähennyksiä. Myös monilla muilla vähennyksillä on perhepoliittista merkitystä. Näitä käsitellään kuitenkin erikseen jäljempänä.

Hallitus ehdottaa huoltajavähennyksen ja puoliso vähennyksen poistamista kokonaan. Mainittujen vähennysten yhteenlaskettu markkamäärä on noin 1,7 miljardia markkaa. Lisäksi ehdotetaan heikennettäväksi tuntuvasti lapsenhoitovähennystä siten, että vähennys myönnettäisiin verovelvolliselle, jos hän on elättänyt 2—7-vuotiasta lasta vuonna 1989 ja 3—7-vuotiasta lasta vuoden 1989 jälkeen.

Edellisessä kappaleessa mainitut vähennyksiin kohdistuvat heikennykset kohdistuvat valtionverotuksen vähennyksiin. Osa menetyksistä korvataan osalle perheitä ehdottamalla kunnallisverotuksen lapsivähennystä korotettavaksi 9 500 markkaan alaikäistä lasta kohti. Kompensaatio ei ole täydellinen eikä kohdistu kaikkiin perheisiin. Edellä on jo ilmennyt valtionverotuksen lapsenhoitovähennyksen kohdentuminen sattumanvaraisesti lapsen iän perusteella lapsiperheiden kesken.

Keskustan eduskuntaryhmä on kannanotossaan katsonut, että lapsiperheiden asemaa tulee pyrkiä parantamaan suorin tulonsiirtein. Tämän johdosta keskustan eduskuntaryhmä hyväksyy valtionverotuksessa tehtävän huoltajavähennyksen poistamisen, mikäli samalla korotetaan lapsilisiä. Eduskuntaryhmä onkin ehdottanut käsiteltäessä hallituksen esitystä n:o 177 lapsilisälain muuttamiseksi, että huoltajavähennys kokonaisuudessaan ja inflaatiotarkistuksella korotettuna siirretään suoraan lapsilisiin. Tällä perusteella lapsilisien korottamista on ehdotettu vuositasolla 1,3 miljardilla markalla vuoden 1989 alusta lukien, mikä merkitsee 36 prosentin korotusta lapsilisiin hallituksen esityksen lisäksi. Hallitus on esittänyt 17 prosentin suuruisia korotusta ensi lokakuun alusta. Keskustan ehdotuksen mukaan lapsilisät tulisivat olemaan ensi vuoden alusta lukien ensimmäisestä lapsesta 347 markkaa, toisesta lapsesta 403 markkaa, kolmannelle lapsesta 520 markkaa, neljännestä 676 markkaa ja viidennestä ja kustakin seuraavasta lapsesta 815 markkaa kalenterikuukaudessa.

Lisäksi keskustan vaihtoehtomalliin kuuluu valtionverotuksen lapsenhoitovähennyksen säilyttäminen nykyisellään, mikä merkitsee sitä, että jos verovelvollinen on elättänyt 8 vuotta täyttäneitä tai sitä vanhempaa alaikäistä lasta, valtionverotuksen lapsenhoitovähennys on 7 000 markkaa. Jos verovelvollinen on elättänyt enintään 7-vuotiasta alaikäistä lasta, on vähennyksen määrä 12 000 markkaa. Edelleen tulisi säilyttää nykyinen 5 000 markan suurui-

nen puoliso vähennys ja alle 8 vuoden ikäisen lapsen elättämisestä johtuva lapsikorotus 3 000 markkaa. Tällä tavalla voitaisiin tukea niitä perheitä, joissa vain toinen puolisoista on ansiotyössä. Vähennyksen säilyttämiseksi on sama peruste kuin yksinhuoltajavähennyksilläkin. Nykyisin valtionverotuksessa verosta tehtävä huoltajavähennys on yhdestä lapsesta 870 markkaa, kahdesta lapsesta 1 880 markkaa, kolmesta lapsesta 3 100 markkaa, neljästä lapsesta 4 790 markkaa ja kustakin seuraavasta lapsesta 2 190 markkaa. Tämä vähennys kompensoitaisiin edellä kerrotuin tavoin lapsilisien korottamisella. Kunnallisverotuksen lapsivähennys ehdotettaisiin säilytettäväksi nykyisellään inflaatiotarkistuksella korotettuna. Mallin mukaan vähennys olisi yhdestä lapsesta 3 400 markkaa, kahdesta lapsesta 7 000 markkaa, kolmesta lapsesta 10 900 markkaa, neljästä lapsesta 14 900 markkaa sekä viidestä ja kustakin sitä seuraavasta lapsesta lisäksi 4 300 markkaa.

Koska lapsilisälain täysistuntokäsittelyssä keskustan ehdottama lapsilisien korottaminen on hylätty, ei ole mahdollista pysyä alkuperäisen mallin kannalla. Tästä syystä ehdotamme valtionverotuksen lapsenhoitovähennyksen parantamista, puoliso vähennyksen korottamista 8 000 markkaan. Edellä todettua lapsenhoitovähennystä korotetaan huoltajavähennyksen poistamisen kompensoimiseksi lasten lukumäärän perusteella. Nykyisiä 12 000 markan tai 7 000 markan suuruisia vähennyksiä korotetaan kahdesta lapsesta 1 000 markalla, kolmesta lapsesta 3 000 markalla, neljästä lapsesta 6 000 markalla, viidestä lapsesta 9 000 markalla sekä lisäksi kustakin seuraavasta lapsesta 3 000 markalla. Tällä tavalla kompensoidaan perheen koosta aiheutuvia erityisiä kustannuksia. Tämän lisäksi hyväksytään hallituksen esitys kunnallisverotuksen lapsivähennyksen korottamisesta.

Keskustan ehdottama ensimmäinen malli olisi lapsiperheiden kannalta edullinen ja kohtelisi lapsiperheitä tasapuolisesti. Ehdotus toteutessaan merkitsisi sitä, ettei väliinpuotoajia pääsisi jäämään. Kokonaisuudessaan ehdotus olisi hallituksen esitystä taloudellisesti parempi perheiden kannalta. Ehdotus olisi hallitusohjelman sekä hallituspuolueiden antamien lupaus mukainen siten, että perhepoliittista tukea parannettaisiin ensisijaisesti lapsilisäjärjestelmää kehittämällä.

Lapsilisälain kohdalla tehtyjen muutosesitys-

ten tultua hylätyksi keskustan ehdottama uusi malli on myös perheiden kannalta hallituksen esitystä selvästi parempi. Myös tässä mallissa on huolehdittu siitä, että väliinpuotoajia ei jää. Keskusta katsoo vielä, että kunnallisverotuksen lapsivähennys tulee saada tehdä puolisoiden kesken heidän valintansa mukaan.

3.3. Sairauskuluvähennys (99 §)

Sosiaalipoliittisiin vähennyksiin kuuluvaa sairauskuluvähennystä hallitus ei ehdota lainkaan korotettavaksi. Nykyinen vähennyksen enimmäismäärä on yksinäisen henkilön osalta 1 600 markkaa ja puolisoiden osalta 3 200 markkaa. Enimmäismääriä korotetaan 500 markkaa jokaisesta alaikäisestä lapsesta, jota verovelvollinen on verovuonna elättänyt. Sairauskuluja voidaan vähentää siltä osin, kuin niiden määrä ylittää 300 markan tai puolisoiden ollessa kysymyksessä 600 markan suuruisen omavastuun.

Keskusta ehdottaa, että sairauskuluvähennyksiin tehdään inflaatiotarkistus siten, että verovelvollisella on oikeus vähentää omia ja perheenjäsentensä sairauskuluja enintään 1 800 markkaa, tai jos kysymyksessä ovat puoliset, yhteensä enintään 3 600 markkaa. Enimmäismääriä on korotettava 600 markalla jokaisesta lapsesta, jota verovelvollinen on verovuonna elättänyt. Lisäksi ehdotamme sairauskuluvähennyksen omavastuusuuden poistamista.

Edellä on käsitelty niitä perusteita, joiden vuoksi vähennyksiä ehdotetaan säilytettäväksi. Sairaus on yksi sellainen tekijä, joka heikentää ihmisten veronmaksukykyä. Tulevaisuudessa on huolehdittava siitä, ettei tätäkin vähennystä ohjata suoraan verotaulukoihin, jolloin tämänkin vähennyksen tuloeroja tasoittava vaikutus menettäisi merkityksensä.

3.4. Valtionverotuksen yksinhuoltajavähennys (101 §)

Sellaisella yksinhuoltajalla, joka on verovuonna elättänyt alaikäistä lastaan, on oikeus vähentää valtionverotuksessa 20 prosenttia tulostaan, enintään kuitenkin 6 300 markkaa. Vähennyksen suuruus määrätään tulosta, josta ensin on vähennetty tulon hankkimisesta ja säilyttämisestä johtuneet menot.

Hallitus ehdottaa koko vähennyksen poistamista, vaikka hallituksen laskelmienkin mu-

kaan monet yksinhuoltajat tulevat kokemaan verouudistuksen yhteydessä taloudellisia menetyksiä.

Ehdotamme vähennyksen säilyttämistä ja inflaatiotarkistuksen tekemistä, jolloin vähennys enimmillään on 6 900 markkaa. Jotta yksinhuoltajien asema ei verouudistuksessa heikkenisi, on vähennys tarpeen säilyttää. Keskusta hyväksyy hallituksen esityksen kunnallisverotuksen yksinhuoltajavähennyksen nostamisesta 10 000 markkaan. Keskustan ehdotus kokonaisuudessaan parantaa yksinhuoltajien asemaa.

3.5. Valtionverotuksen elatusvelvollisuusvähennys (146 §)

Nykyisin voimassa olevan lainsäädännön mukaan verovelvollisella, joka verovuonna on suorittanut lapsen elatusta koskevan lainsäädännön mukaisella sopimuksella tai tuomiolla vahvistettua elatusapua, on oikeus valtionverotuksessa vähentää tuloverosta 1/4 verovuonna suorittamansa elatusavun määrästä, kuitenkin enintään 900 markkaa lasta kohden.

Hallitus ehdottaa valtionverotuksessa tehtävän elatusvelvollisuusvähennyksen poistamista kokonaan, mutta valiokuntakäsittelyssä hallitus on esittänyt vähennyksen myöntämistä alennettuna puoleen eli 450 markan suuruiseksi.

Nykyinen vähennys perustuu siihen ajatukseen, että lapsen vanhempien taloudellinen asema heikkenee tuntuvasti, mikäli vanhemmat elävät avio- tai asumuserossa tai muutoin välien rikkoutumisen vuoksi erillään. Vanhempien verotuksellinen ja taloudellinen asema on yleensä selvästi parempi heidän asuessaan yhdessä ja elättäessään yhdessä lapsiaan samassa taloudessa.

Nykyisessä lainsäädännössä on myös paljolti samoista syistä ohjattu yksinhuoltajille erityisvähennyksiä.

Edelleen on syytä muistaa, että elatusvelvollisen mahdollisuudet uuden perheen perustamisen ja lapsien hankkiminen uudessa perheessä vaikeutuu tai saattaa tulla jopa mahdottomaksi, ellei elatusvelvollisuusvähennystä tulevaisuudessakin myönnettäisi. On myös huomattava, että esimerkiksi avioerossa on voitu määrätä lapsia molempien puolisoitten huoltoon, jolloin he molemmat ovat yksinhuoltajia, mutta yleensä vain toinen on elatusvelvollinen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme vähen-

nyksen säilyttämistä sekä inflaatiotarkistuksen tekemistä siihen, jolloin vähennyksen enimmäismääräksi muodostuu 990 markkaa.

3.6. Valtionverotuksen invalidivähennys (146 §)

Hallitus esittää valtionverotuksen invalidivähennyksen säilyttämistä ennallaan.

Keskusta ehdottaa 660 markan suuruisen vähennyksen korottamista inflaatiotarkistuksen johdosta enimmäismäärältään 730 markkaan. Vähennys tehdään valtion tuloverosta.

3.7. Lastenhoitajavähennys (146 §:n 4 mom.)

Lastenhoitajalle maksetusta palkasta suoritettua sosiaalikustannukset on Keskustan eduskuntaryhmän aloitteen pohjalta säädetty vähennyskelpoisiksi vuodesta 1987 alkaen.

Vähennykseen on oikeutettu Suomessa suurimman osan verovuodesta asunut verovelvollinen, joka on elättänyt verovuonna enintään seitsemän vuotta täyttäneitä lastaan. Jos verovelvollinen tai hänen puolisonsa on saanut lakiin perustuvaa kotihoidontukea 6 kuukautta pidemmältä ajalta, vähennystä ei voida myöntää. Sosiaalikustannukset vähennetään valtion tuloverosta. Puolisoista vähennyksen saa vain se, jonka ansiotulojen määrä on pienempi.

Ehdotamme lastenhoitajavähennyksen säilyttämistä ennallaan. Vähennys edustaa varsin uutta lainsäädäntöä eikä sen poistamiseen ole esitetty mitään syytä. Nykyinen vähennys helpottaa lastenhoidosta aiheutuvia kustannuksia silloin, kun yhteiskunnalla ei ole tarjottavana päivähoitopaikkaa tai yhteiskunnan tarjoama tuki on muutoin riittämätön.

3.8. Kunnallisverotuksen elatusvelvollisuusvähennys (106 §:n 2 mom.)

Hallitus esittää vähennyksen poistamista kokonaan.

Edellä valtionverotuksen elatusvelvollisuusvähennyksen kohdalla mainittuihin perusteluihin viitaten ehdotamme vähennyksen säilyttämistä sekä inflaatiotarkistuksen suorittamista, jolloin vähennyksen enimmäismäärä nousee 3 600 markasta 4 000 markkaan.

3.9. Kunnallisverotuksen opiskelijavähennys (106 §:n 3 mom.)

Hallitus ehdottaa vähennyksen poistamista kokonaan.

Nykyisin 7 kuukauden ajan säännöllistä ja täyttä opetusta saanut opiskelija saa kunnallisverotuksessa vähentää ansiotulostaan opiskelijavähennyksenä 3 600 markkaa. Vuodelta 1986 toimitetussa verotuksessa vähennyksen on saanut noin 250 000 opiskelijaa ja vähennyksen rahallinen arvo on ollut yhteensä noin 190 miljoonaa markkaa eli keskimäärin 760 markkaa opiskelijaa kohden. Opintorahaa ehdotetaan hallituksen toimesta korotettavaksi ensimmäillään 720 markkaan vuodessa 1.7.1989 alkaen. Kun opiskelijoiden asema huononee heille merkityksellisten vähennysten heikkenemisen johdosta, on perusteltua säilyttää vähennys. Valtionverotuksessa verotettavan tulon alarajan korottaminen ei kompensoi opintolainojen korkojen omavastuuosuuden korottamisen, matkakustannusten omavastuuosuuden asettamisen ja tulonhankkimisvähennyksen alentamisen aiheuttamia menetyksiä. Hallituksen esitys merkitsee myös sitä, että kunnallisverotuksessa opiskelijan verovapaa tulo laskee nykyisestä 9 800 markasta 8 170 markkaan.

Keskusta ehdottaa, että 3 600 markan suuruinen opiskelijavähennys säilytetään ja että sitä korotetaan inflaatiotarkistuksella 4 000 markkaan, jotta se säilyttäisi arvonsa. Opiskelijoiden toimeentulomahdollisuuksia tulee muutoinkin tuntuvasti parantaa.

3.10. Kunnallisverotuksen invalidivähennys (107 §)

Hallitus ehdottaa kunnallisverotuksen invalidivähennyksen säilyttämistä ennallaan.

Keskusta ehdottaa vähennykseen tehtäväksi inflaatiotarkistuksen, jolloin vähennyksen enimmäismääräksi muodostuu 2 900 markkaa. Tällä tavalla vähennys säilyttää arvonsa. Lisäksi keskusta ehdottaa, että vähennys saadaan tehdä ansiotulon lisäksi myös eläketulosta. Ihmiset joutuvat eriarvoiseen asemaan riippuen siitä, milloin ovat jääneet työkyvyttömyyseläkkeelle. Valtionverotuksessa invalidivähennys myönnetään myös eläketulosta. Epäkohta koskee niitä, jotka vuonna 1983 tai sen jälkeen ovat siirtyneet työkyvyttömyyseläkkeelle.

Epäkohdan korjaamisen seurauksena sään-

nöksen 5 momentti voidaan tarpeettomana poistaa.

3.11. Kuolleen henkilön tulosta tehtävä vähennys (106 §:n 4 mom.)

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan, mikäli verovelvollinen on kuollut ja häneltä on jäänyt leski, lapsia tai muita perillisiä, joiden elatus pääasiallisesti on ollut vainajan ansion varassa, tehdään vainajan tulosta kohtuullinen, enintään kokonaistulon suuruinen vähennys.

Hallitus ehdottaa tämän kunnallisverotuksessa ja valtionverotuksessa tehtävän vähennyksen poistamista.

Keskusta ehdottaa vähennyksen säilyttämistä, koska näin voidaan yksinkertaistaa verotusta, mutta ei aiheuteta valtiolle verotulojen menetystä. Mikäli vähennys poistetaan, on mahdollisuus saada vastaava vähennys verotuslain huojuussäännöksen nojalla. Tämä edellyttää kuitenkin kääntymistä valtion, kunnan ja seurakunnan viranomaisten puoleen. Menetely on monimutkainen. Vähennyksen säilyttäminen on perusteltua, koska näin voidaan verolautakunnan asiantuntemuksella säälittävissä tapauksissa myöntää tarvittava helpotus verotuksessa. Paikallinen verolautakunta tuntee myös tilanteen parhaiten ja asiantuntevimmin kykenee ratkaisemaan vähennyksen tarpeellisuuden. Samalla vältettäisiin hallituksen esityksen mukainen byrokratian lisääntyminen.

4. Muut vähennykset

4.1. Omaisuustulovähennys (97 §)

Hallituksen esityksen mukaan luonnollinen henkilö tai erillisenä verovelvollisena verotettava kuolinpesä saa osingoista, koroista, sijoitusrahastojen voitto-osuuksista ja muuna asuntona kuin vapaa-ajan asuntona käytettäväksi vuokratusta asunnosta saaduista vuokratuloista vähentää 2 000 markkaa lisättynä 50 prosentilla siitä määrästä, jolla omaisuustulovähennykseen oikeutettavat tulot ylittävät 2 000 markkaa. Vähennyksen enimmäismäärä on 10 000 markkaa, jonka saa, kun siihen oikeutavia tuloja on 18 000 markkaa.

Keskusta ehdottaa, että omaisuustulovähennyksen enimmäismäärä nostetaan 10 000

markkaan kuitenkin siten, että määrään saa sisältyä vuonna 1989 osinkotuloja enintään 5 500 markkaa. Keskustan ehdotus yksinkertaistaa verotusta, sen sijaan hallituksen esitys on esimerkki verotuksen monimutkaistumisesta. Keskustan ehdotuksen mukaan korkotuloista ja muuna asuntona kuin vapaa-ajan asuntona käytettäväksi vuokratusta asunnosta saadusta vuokratulosta saadaan vähentää yhteensä enintään 10 000 markkaa. Osinkotulot koskevat ainoastaan ensi vuotta, joita summaan saa sisältyä 5 500 markkaa, mihin sisältyy inflaatiotarkistus nykyiseen verrattuna. Nykyisin omaisuustulovähennys on vuokratuloista 7 200 markkaa, osinkotuloista yms. 5 200 markkaa ja korkotuloista 3 800 markkaa. Vielä on todettava, että hallituksen esitys ainakin osittain heikentää nykyistä vähennysoikeutta. Mikäli verovelvollisella on tällä hetkellä vähennyskelpoinen enimmäismäärä 7 200 markkaa vuokratuloja, niin verouudistuksen jälkeen 7 200 markan suuruisen vuokratulo oikeuttaa vain 4 600 markan suuruisen omaisuustulovähennykseen. Omaisuustulovähennys tehdään sekä valtion- että kunnallisverotuksessa.

4.2. Veronmaksukyvyyn alentumisvähennys (100 §)

Hallitus esittää veronmaksukyvyyn alentumisvähennyksen säilyttämistä suunnilleen entisellään. Vähennys voidaan myöntää, jos henkilön veronmaksukyky, hänen ja hänen perheensä käytettävissä olevat tulot ja varallisuus huomioon ottaen, on erityisestä syystä, kuten elatusvelvollisuuden, työttömyyden tai sairauden johdosta olennaisesti alentunut. Tällaisessa tapauksessa voidaan tulosta vähentää kohtuullinen määrä, kuitenkin enintään 6 000 markkaa. Uutta on, että hallitus ehdottaa vähennyksen myönnettäväksi aina täysin tuhansin markoin.

Keskusta ehdottaa vähennyksen säilyttämistä entisellään kuitenkin inflaatiotarkistuksella korotettuna, jolloin vähennyksen enimmäismääräksi muodostuu 6 600 markkaa.

4.3. Tulolähteen tappion vähentäminen (104 §)

Itsenäisen taloudellisen yksikön muodostavalla maatilalla harjoitettua maa- ja metsätaloutta pidetään yhtenä tulolähteenä. Maatilata-

loutta harjoittava voi vähentää maatalouden tappionsa saman maatilalla metsän puhtaasta tulosta. Ellei tämä riitä maatalouden tappion vähentämiseen, vahvistetaan maatilatalouden tappio, jonka saa vähentää valtionverotuksessa mahdollisista muista tuloista eli käytännössä yleensä palkkatuloista. Kunnallisverotuksessa tappion voi vähentää maatilatalouden puhtaasta tulosta tappiovuotta seuraavien viiden vuoden aikana.

Hallitus esittää maatilatalouden tappion vähentämisoikeutta rajoitettavaksi siten, että tappiota saa vähentää valtionverotuksessa kokonaistulosta enintään 10 000 markkaa.

Yritys- ja tulotilaston mukaan maatalouden tulo oli vuonna 1986 negatiivinen 10 750 tilalla. Maatilatalouden edellisten vuosien tappio, joka kunnallisverotuksessa voidaan vähentää saman tulolähteen myöhempien vuosien tuloista, on eri vuosina ollut seuraavan suuruinen:

v. 1982	72,5 milj. markkaa
v. 1983	54,5 „
v. 1984	52,3 „
v. 1985	71,6 „

Varsinaisen katovuoden 1987 tilastotietoja ei ole käytettävissä, mutta tappiot ovat olleet tuolloin aivan eri suuruusluokkaa ja tappion vähentämisellä on ollut myös merkittävä vaikutus kadon kohteeksi joutuneille.

Hallituksen esittämä kohtuuttoman suuri tappion vähentämisen rajoittaminen on veronsaajan kannalta vähämerkityksinen. Sen sijaan yksittäiselle viljelijälle vähennysoikeudella katovuoden verotuksen tasaajana on hyvinkin suuri merkitys.

Verouudistuksen yhteydessä hallitus on korostanut neutraliteettiperiaatteen noudattamista. Tässä kohdin poiketaan jälleen hallituksen omista uudistuksen lähtökohdista.

Eri yhteyksissä on korostettu, että maatalous tuotantosuuntana on varsin herkkä ilmasto-olosuhteiden vaihteluille. Tätä osoittaa mm. kesän 1987 kato. Edelleen nuorten, aloittavien viljelijöiden kohdalla voi syntyä ensimmäisinä vuosina poikkeuksellisen suurten tilan kunnostusmenojen, mahdollisten tuotannonmuutuskustannusten ja suurten lainojen korkomenojen takia sadon vähäisenkin epäonnistumisen sattuessa tappiollinen vuosi.

Erityisesti pienviljelijät joutuvat lisääntyvässä määrin hankkimaan lisätuloja tilan ulko-

puolelta. Tästäkin syystä olisi ainutlaatuista ja kohtuutonta, että viljelijät valittaisiin erityiseksi väestöryhmäksi, jonka tappion vähentämistä verotuksessa näin merkittävässä määrin rajoitettaisiin. Muita yrittäjiä ja ammatinharjoittajia eivät koske hallituksen ehdottamat rajoitukset.

Hallituksen esitystä perustellaan mm. sillä seikalla, että näin voitaisiin ottaa huomioon tilapäisesti aiheutuvat tappiot. Kuitenkin kadon kohdatessa tappiot voivat olla hyvinkin suuria, minkä vuoksi tämäkään perustelu ei ole riittävä.

Hallituksen esityksestä ilmenee ajatus, että ehdotettu muutos heikentäisi ns. harrastevilje-

lijöiden mahdollisuuksia operoida eri tulolähteiden tuloilla ja verotuksella. Hallituksen esitys merkitsee kuitenkin keskeisiä menetyksiä varsinaisille viljelijöille, joilla on sivutuloja.

Edellä olevan perusteella katsomme, että kokonaistulosta tulee saada vähentää maatalouden tappiota enintään 40 000 markkaa. Pienviljelijöiden, nuorten viljelijöiden ja muidenkin varsinaisten tavallisten viljelijöiden, joilla on sivutuloa, on tarpeen saada vähentää kohtuullinen määrä maatalouden tulolähteen tappiota kokonaistulostaan. Tästä syystä hallituksen ehdottamaa rajaa on korotettava 10 000 markasta 40 000 markkaan.

V MUUT ASIAT

1. Siirtymäsäännös koskien vuoden 1989 pienten pääomatulojen verottamista (160 §)

Voimassa olevan lain puolisoiden muun tulon kuin ansiotulon osittaista yhteisverotusta koskevia säännöksiä hallitus ehdottaa sovellettavaksi vielä vuodelta 1989 toimitettavassa verotuksessa. Erillisverotukseen on tarkoitus siirtyä vuonna 1990. Hallituksen esityksen 160 §:n mukaisen siirtymäsäännöksen tarkoituksena on säilyttää pienten pääomatulojen erillisverotus nyt voimassa olevan tulo- ja varallisuusverolain säännösten mukaisena. Säännös on kuitenkin niin kirjoitettu, ettei se sisällä voimassa olevan lain 17 a §:n säännöstä, jonka mukaan, milloin puoliset yhdessä harjoittavat maataloutta, verotetaan valtionverotuksessa puolisoita metsätalouden puhtaasta tuotosta 17 §:n 1 ja 2 momentin mukaisesti. Tämä tarkoittaa sitä, että metsätalouden puhdas tuotto maatalutulolähteen sisäisenä tulona luetaan niiden pienten pääomatulojen joukkoon, jotka 6 500 markkaan asti tulevat erillisverotuksen kohteeksi vallinnan perusteella. Toisin sanoen ne eivät kuulu yhteisverotettaviin pääomatuloihin.

Koska ilmeisesti ei ole ollut tarkoitus muuttaa metsätalouden osalta puhtaan tuoton verotusta ainoastaan ensi vuotta koskevana, tulisi tämä seikka ottaa huomioon siirtymäsäännöstä kirjoitettaessa.

2. Tulontasaus (149 §)

Voimassa olevan tulontasauslainsäädännön tarkoituksena on lieventää verotuksen progressiivisuuden vaikutusta niissä tilanteissa, joissa verovelvollinen on saanut yhdellä kerralla suu-rehkon tuloeran, joka on kertynyt usealta vuodelta. Tulontasaus voidaan ulottaa nykyisin 20 vuodelle. Säännös koskee vain valtionverotusta, koska suhteellisessa kunnallisverotuksessa sillä ei ole merkitystä.

Tulontasauslainsäädännös on syntynyt tilanteesta, jolloin on maksettu suuria, usealta vuosikymmeneltä kertyneitä kalastuskorvauksia mm. Kemijoen varren asukkaille. Muussa tapauksessa kalastuskorvaukset olisivat joutuneet kohtuuttoman ankaran verotuksen kohteeksi.

Nykytilanteesta ei ole mitään syytä poiketa tästä säännöksestä. Lähiaikoina ovat tulossa maksatukseen mm. Äänekosken alapuolisissa vesissä aiheutettujen haittojen korvaukset.

Emme pidä hyväksyttävänä hallituksen esitystä, joka oikeuttaisi tulontasaukseen vain viideltä vuodelta. Säännös tulee säilyttää nykyisellään.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että valiokunnan mietintöön sisältyvät 2.—4. lakiehdotukset hyväksyttäisiin valiokunnan ehdottamassa muodossa ja 1. lakiehdotus näin kuuluvana:

1.

Tulo- ja varallisuusverolaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

I OSA**Yleiset säännökset****1 luku****Lain soveltamisala****1—3 §**

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

2 luku**Määritelmät****4—8 §**

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

II OSA**Verovelvollisuus****1 luku****Yleinen ja rajoitettu verovelvollisuus****9—15 §**

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

2 luku**Kokonaan tai osittain verovapaat yhteisöt****16—23 §**

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

3 luku**Perheverotus****24 ja 25 §**

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

26 §

Jos puoliset harjoittavat yhdessä elinkeino- toimintaa tai maatilataloutta, verotetaan liik- keen ja ammatin tuloksesta sekä maatilatalou- den puhtaasta tulosta 24 §:stä poiketen sitä puolisoista, jota olosuhteet huomioon ottaen on pidettävä varsinaisena yrittäjänä. Valtion-

verotuksessa puolisoita verotetaan kuitenkin *pääomatuloista* 24 §:n mukaisesti.

27 §

Verovelvollisen luonnollisen henkilön tai puolisoiden yhdessä harjoittaman liikkeen tai ammatin tuloksen taikka maatilatalouden puh- taan tulon yhteismäärää pidetään 200 000 mar- kan määrään saakka kokonaan ansiotulona. Jos verovelvollinen esittää selvityksen siitä, että verovelvollisen tai puolisoiden harjoitta- massa liikkeessä, ammatissa tai maatilata- loudessa suorittaman työn kohtuullinen arvo ylittää 200 000 markkaa, voidaan myös tämän määrän ylittävä osa mainittujen tulojen yhteis- määrästä katsoa ansiotuloksi. Ansiotuloa ei kuitenkaan ole metsätalouden puhdas tuotto, korkotulo, osinkotulo, vuokratulo, asuntotulo, arvopapereiden ja kiinteän omaisuuden luovu- tuksesta saatu voitto, kiinteistön ainesosan luovutuksesta saatu korvaus eikä muu näihin tu- loihin rinnastettava tulo.

28—31 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

4 luku**Kuolinpesän, yhtymän, yhteisetuuden ja konkurssipesän verovelvollisuus****32 §**

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

33 §

Kotimaista kuolinpesää verotetaan erillisenä verovelvollisena *kuitenkin niin, että liiketoi- mintaa harjoittavaa kuolinpesää verotetaan erillisenä verovelvollisena vain viideltä perittä- vän kuolinvuotta seuraavalta verovuodelta ja sen jälkeen yhtymänä.*

(2 ja 3 mom. kuten valiokunnan mietinnös- sä)

34 §

(1 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Sen estämättä mitä 1 momentissa on säädet- ty, kaupparekisteriin *merkittyä liiketoimintaa*

harjoittavaa avointa yhtiötä ja kommandiitti-yhtiötä verotetaan erillisenä verovelvollisena. Erillisenä verovelvollisena verotetaan myös kalastuskuntaa, vesi- ja jakokuntaa ynnä muuta niihin verrattavaa yhteisetuutta, ei kuitenkaan yhteismetsää.

35—37 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

5 luku

Toimintamuodon muutokset, tulolähdesiirrot ja yksityiskäyttöönotto

38—42 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

III OSA

Tulon veronalaisuus

Määritelmät

43—46 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Eräät työsuhteeseen liittyvät tulot

47—49 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

50 §

Veronalaista tuloa ei ole työnantajalta työmatkasta saatu matkustamiskustannusten korvaus, päiväraha, *ateriakorvaus* ja majoittumiskorvaus, *yömatkaraha* ja muun nimisenä *hyvityksenä* suoritettu matkakustannusten korvaus, joka vastaa työmatkoista keskimäärin aiheutuvaa kohtuullista matkustamiskustannusten ja elantokustannusten lisääntymistä. Verohallitus antaa vuosittain tarkemmat määräykset verovapaiden korvausten perusteista ja määristä.

(2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Edellisestä riippumatta katsotaan kuitenkin aloilla, joilla erityistä työntekemispaiikkaa alalle tunnusomaisen työn lyhytaikaisuuden vuoksi joudutaan usein vaihtamaan, päivittäisestä asunnon ja erityisen työntekemispaiikan välisistä matkoista saaduista matkakustannuksen korvauksista verovapaaksi tuloksi vain matkustamiskustannuksista saatu korvaus. Jos työ- tai virkamatka viimeksi mainituilla aloilla on tehty työnantajan määräyksestä ja jos tilai-

suutta varsinaiseen työnantajan järjestämään työpaikkaruokailuun erityisellä työntekemispaiikalla tai sen välittömässä läheisyydessä ei ole, katsotaan sen mukaan kuin verohallitus vuosittain tarkemmin määrää, päivittäisistä asunnon ja erityisen työntekemispaiikan välisistä matkoista saaduista matkakustannusten korvauksista verovapaaksi lisäksi myös ateriakorvaus.

51 ja 52 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Ulkomailla työskentelystä saadut tulot

53 ja 54 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Eräät eläkkeet, sosiaalietuudet ja korvaukset

55 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

56 §

(1 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Veronalaisia korvauksia eivät ole:

(1—3 kohta kuten valiokunnan mietinnössä)

4) luonnonsuojelulain (71/23) 9 §:ssä tarkoitetun suojelualueen omistajalle maksettu kerta-kaikkinen korvaus taloudellisista menetyksistä, joita hänelle aiheutuu rauhoittamispäätöksen mukaisista alueen käyttöoikeuksien rajoituksista;

5) *avustuskassalain* mukaisten sairauskassojen maksamat *lisäpäivärahat*, sairauskassojen maksamat *täydennyspäivärahat* sekä sairaus- ja hautausavustuskassojen maksamat *erorahat*. (Uusi 5 kohta)

57 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Yksityisvakuutusetuudet

58—61 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

62 §

Eläkkeestä, joka perustuu verovelvollisen kerralla maksamaan vakuutukseen taikka jonka hän on muutoin saanut ostamalla, vaihtamalla (*poist.*) tai muulla näihin verrattavalla

vastikkeellisella saannolla, luetaan tuloksi vain seuraavat määrät:

jos *eläkkeensaaja (poist.)* on verovuoden päätyttyä

vähemmän kuin 44 vuotta	60 %
44—52 vuotta	55 %
53—58 vuotta	50 %
59—63 vuotta	45 %
64—68 vuotta	40 %
69—72 vuotta	35 %
73—76 vuotta	30 %
77—81 vuotta	25 %
82—86 vuotta	20 %
87—91 vuotta	15 %
92 vuotta tai enemmän	10 %

63 §

Veronalaista tuloa ei ole kiinteistön luovutuksen yhteydessä määrääjäksi tai eliniäksi pidätetty etuus (*syytinki*), sikäli kuin se suoritetaan *rahana*, asuntoetuna, luonnontuotteina tai palveluina.

Apurahat ja palkinnot

64—66 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Luovutusvoitot

67 ja 68 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

69 §

Veronalaista tuloa on myös 20 % siitä määrästä, jolla omaisuuden luovutusten verovuonna tuottama sellainen voitto, jota ei oteta huomioon satunnaista myyntivoittoa määrättäessä, ylittää 1 000 000 markkaa (*omaisuuden luovutusvoitto*).

70 §

Satunnaisen myyntivoiton ja omaisuuden luovutusvoiton määrää laskettaessa luovutushinnasta vähennetään 50 prosenttia siitä tai luovutushinnan puolta määrää suurempi omaisuuden hankintamenon poistamatta olevan osan ja voiton hankkimisesta olleiden menojen yhteismäärä. Alle kaksi vuotta omistetun omaisuuden luovutuksesta saadun satunnaisen myyntivoiton (*poist.*) määrää laskettaessa luovutushinnasta vähennetään kuitenkin vain 25 prosenttia siitä, tai tätä määrää suurempi omaisuuden hankintamenon poistamatta olevan osan ja voiton hankkimisesta olleiden menojen yhteismäärä. Vastikkeetta saadun omaisuuden hankintamenoksi katsotaan perintö- ja lahjaverotuksessa käytetty verotusarvo. Hankintameno luetaan myös omaisuuden perusparannusmenot verovelvollisen omistusaikana.

Luovutushintaan lisätään *satunnaista myyntivoittoa laskettaessa* kiinteistöltä erikseen luovutettavaksi hakatun puutavaran ja kiinteistöltä luovutuksessa pidätetyn hakkuuoikeuden kantoarvo verovelvollisen omistusaikalta, enintään kuitenkin luovutusvuodelta ja sitä edeltävien viiden vuoden ajalta, vähennettynä samoilta vuosilta verotetulla metsätalouden puhtaalla tuotolla. Jos omaisuutta verovelvollisen hallinta-aikana on kohdannut vahinko, josta hän on saanut korvausta, korvaus lisätään luovutushintaan luovutusvuodelta ja sitä edeltäneiltä viideltä vuodelta, sikäli kuin sitä ei ole käytetty tuhoutuneen tai vahingoittuneen omaisuuden uudistamiseen tai kunnostamiseen.

(3 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

71 ja 72 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

73 §

Omaisuuden luovutuksesta saatu voitto ei ole veronalaista tuloa, jos

1) verovelvollinen luovuttaa vähintään (*poist.*) vuoden ajan omistamansa sellaisen huoneiston hallintaan oikeuttavat osakkeet tai osuudet taikka sellaisen rakennuksen, jota hän omistusaikanaan yhtäjaksoisesti vähintään (*poist.*) vuoden ajan ennen luovutusta on käyttänyt omana tai perheensä vakituksena asuntona (*oman asunnon luovutusvoitto*);

2) verovelvollinen luovuttaa kiinteää omaisuutta, arvopaperin, avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön osuuden taikka laivaosuuden ja saajana on luovuttajan aviopuoliso taikka *joko yksin tai yhdessä puolisonsa kanssa luovuttajan lapsi, lapsen rintaperillinen, isä, äiti, ottoisä, ottoäiti, veli, sisar, velipuoli tai sisarpuoli* ja jos omaisuus on ollut yhteensä kahdeksan vuotta verovelvollisen tai hänen ja sellaisen henkilön omistuksessa, jolta hän on sen saanut vastikkeettomasti.

(2 ja 3 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Perhe- ja perintöoikeudelliset saannot

74 ja 75 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Porotaloudesta saatu tulo

76 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Muut tulon veronalaisuutta koskevat säännökset

77—80 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

IV OSA

Tulosta tehtävät vähennykset

1 luku

Luonnolliset vähennykset

81 ja 82 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

83 §

Tulon hankkimisesta johtuneina menoina pidetään myös matkakustannuksia asunnosta työpaikkaan ja takaisin halvimman kulkuneuvon käytöstä aiheutuvien kustannusten mukaan laskettuna. Näitä matkakustannuksia voidaan kuitenkin vähentää enintään 18 000 markkaa (*poist.*).

(2 ja 3 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

84 ja 85 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

86 §

Verovelvollinen saa vähentää palkkatulostaan:

1) *tulon hankkimisvähennyksenä 500 markkaa lisättynä viidellä prosentilla palkkatulon määrästä, ei kuitenkaan enempää kuin 2 000 markkaa ja enintään palkkatulon määrän;*

(2—4 kohta kuten valiokunnan mietinnössä)

(2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

2 luku

Kokonaistulosta valtion- ja kunnallisverotuksessa tehtävät vähennykset*Korot*

87 §

Verovelvollisella on oikeus vähentää elinkeinotoimintaan, maatilatalouteen ja muuhun ansiotoimintaan liittyvien velkojensa *korot täysimääräisinä* sekä muiden velkojensa korot jäljempänä säädetyin rajoituksin.

(2 ja 3 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

88 §

(1 mom. kuten 2 mom. valiokunnan mietinnössä)

(2 mom. *poist.*)

89 §

Luonnollisella henkilöllä tai (*poist.*) erillisenä verovelvollisena verotettavalla kotimaisella kuolinpesällä on oikeus vähentää (*poist.*) muiden kuin ansiotoimintaan liittyvien velkojensa *korkoja siten, että vähennyksen enimmäismäärä on 25 000 markkaa. Verovelvollisella, jolla on verovuonna ollut huollettavana alaikäinen lapsi, tai puolisoilla yhdessä vähennyksen enimmäismäärä on kuitenkin 30 000 markkaa. Lisäksi verovelvollisella, jolla on verovuonna ollut huollettavana alaikäinen lapsi, tai puolisoilla yhdessä on oikeus vähentää jokaista verovuonna perheen huollettavana ollutta alaikäistä lasta kohti 3 000 markkaa.*

(2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

90 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

91 §

Kun korkoja on vaadittu vähennettäväksi enemmän kuin mihin verovelvollisella tai puolisoilla yhdessä on lain mukaan oikeus, korot jäävät vähentämättä seuraavassa järjestyksessä:

(1—3 kohta kuten valiokunnan mietinnössä)

(2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Merityötulovähennys

92—96 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Muut vähennykset

97 §

Luonnollinen henkilö tai erillisenä verovelvollisena verotettava kotimainen kuolinpesä saa vähentää kokonaistulostaan omaisuustulovähennyksenä saamiensa muiden kuin yhtiöveron hyvitykseen oikeuttavien korkojen, sijoitusrahastosta saamiensa voitto-osuuksien ja muuna asuntona kuin vapaa-ajan asuntona käytettäväksi vuokratusta asunnosta saamiensa vuokratulojen perusteella 10 000 markkaa (poist.). Omaisuustulovähennyksen määrä voi kuitenkin olla enintään sen perusteena olevien tulojen yhteismäärien suuruinen ja enintään 10 000 markkaa, kuitenkin siten, että tähän määrään saa sisältyä osinkotuloja vuonna 1989 enintään 5 500 markkaa.

(2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

98 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

99 §

Verovelvollisella on oikeus vähentää omia ja perheenjäsentensä sairauskuluja (poist.) enintään 1 800 markkaa tai, jos kysymyksessä ovat puoliset, (poist.) yhteensä enintään 3 600 markkaa. Enimmäismääriä on korotettava 600 markalla jokaisesta alaikäisestä lapsesta, jota verovelvollinen on verovuonna elättänyt (sairauskuluvähennys).

100 §

Jos verovuonna Suomessa asuneen henkilön veronmaksukyky hänen ja hänen perheensä käytettävissä olevat tulot ja varallisuus huomioon ottaen on erityisistä syistä, kuten elatusvelvollisuuden, työttömyyden tai sairauden johdosta olennaisesti alentunut, vähennetään tulosta kohtuullinen määrä, ei kuitenkaan enempää kuin 6 600 markkaa (veronmaksuvyn alentumisvähennys). (Poist.)

(2 mom. poist.)

3 luku

Kokonaistulosta valtionverotuksessa tehtävät vähennykset

101 §

Valtionverotuksessa verovelvollisen kokonaistulosta vähennetään 12 000 markkaa, jos hän on verovuonna elättänyt (poist.) enintään 7 vuotta täyttäneitä lastaan (poist.). Mikäli

verovelvollinen on elättänyt verovuonna ainoastaan yli 7 vuotta täyttäneitä alaikäistä lastaan, valtionverotuksessa verovelvollisen kokonaistulosta vähennetään 7 000 markkaa (lapsenhoitovähennys). Jos verovelvollinen on verovuonna elättänyt useampaa kuin yhtä lasta, korotetaan edellä mainittuja määriä kahdesta lapsesta 1 000 markalla, kolmesta lapsesta 3 000 markalla, neljästä lapsesta 6 000 markalla sekä jokaisesta sitä useammasta lapsesta lisäksi 3 000 markalla.

Valtionverotuksessa saa verovelvollinen vähentää lisäksi 8 000 markkaa, jos verovelvollisen puolisoilla ei ole veronalaista tuloa, tai jos puolisoilla on tällaista tuloa, saa se puolisoista, jonka tulojen yhteismäärä on suurempi, vähentää 8 000 markkaa vähennettynä 25 prosentilla toisen puolison tulon määräästä (puolisovähennys). (Uusi 2 mom.)

Valtionverotuksessa saa verovelvollinen vähentää 20 prosenttia tulostaan, kuitenkin enintään 6 900 markkaa, jos sellainen verovelvollinen, johon ei sovelleta tämän lain puolisoita koskevia säännöksiä, on verovuonna elättänyt alaikäistä lastaan (valtionverotuksen yksinhuoltajavähennys). (Uusi 2 mom.)

102 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

103 §

Verovelvollinen saa vähentää valtionverotuksessa tulostaan rahalahjoituksen, joka on tehty Suomen valtiolle käytettäväksi Suomen maanpuolustusta edistävään tarkoitukseen, kehitysyhteistyöhön tai humanitaariseen avustustoimintaan kotimaassa tai ulkomailla. (Uusi 1 mom.)

Verovelvollinen saa siten kuin asetuksella säädetään osittain tai kokonaan vähentää valtionverotuksessa tulostaan valtiovarainministeriön nimeämälle yhdistykselle, laitokselle, säätiölle tai uskonnonvapauslain 2 §:ssä tarkoitettulle uskonnolliselle yhdyskunnalle tai sen toimielimelle tehdyn

1) vähintään 300 markan ja enintään 15 000 markan määräisen rahalahjoituksen, joka on tarkoitettu käytettäväksi kehitysyhteistyöhön tai 1 momentissa tarkoitettuun avustustoimintaan sekä

2) vähintään 1 000 markan ja enintään 150 000 markan määräisen rahalahjoituksen, joka on tarkoitettu käytettäväksi sodasta kärsi-

mään joutuneiden avustamiseen. (Uusi 2 mom.)

Edellä 4 §:ssä tarkoitettu yhteisö saa, siten kuin asetuksella säädetään, vähentää valtionverotuksessa tulostaan

1) vähintään 5 000 markan määräisen rahalahjoituksen, joka on tehty suomalaisen kulttuuriperinteen säilyttämistä edistävään tarkoitukseen Suomen valtiolle, suomalaiselle yliopistolle tai korkeakoululle tai (poist.) verohallituksen nimeämälle suomalaiselle yhdistykselle, laitokselle tai säätiölle, jonka varsinaisena tarkoituksena on suomalaisen kulttuuriperinteen säilyttäminen, sekä

2) vähintään 5 000 markan ja enintään 150 000 markan määräisen rahalahjoituksen, joka on tehty tiedettä tai taidetta edistävään tarkoitukseen Suomen valtiolle, suomalaiselle yliopistolle tai korkeakoululle taikka verohallituksen nimeämälle suomalaiselle yhdistykselle, laitokselle tai säätiölle, jonka varsinaisena tarkoituksena on tieteen tai taiteen tukeminen. (Valiokunnan mietinnössä 103 §)

104 §

Verovelvollinen saa vähentää kokonaistulostaan valtionverotuksessa tulolähteen tappion, jos se ei johdu elantokustannuksista. Maatalouden tappio on kuitenkin vähennyskelpoinen kokonaistulosta vain 40 000 markan määrään saakka.

4 luku

Kokonaistulosta kunnallisverotuksessa tehtävät vähennykset

105 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

106 §

(1 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Verovelvollinen, joka verovuonna on suorittanut lapsen elatusta koskevan lainsäädännön mukaisella sopimuksella tai tuomiolla vahvistettua elatusapua, saa vähentää verovuonna suorittamansa sanotun elatusavun määrän, kuitenkin enintään 4 000 markkaa alaikäistä lasta kohden (kunnallisverotuksen elatusvelvollisuusvähennys). (Uusi 2 mom.)

Verovelvollisen luonnollisen henkilön kokonaistulosta kunnallisverotuksessa vähennetään

4 000 markkaa ansiotulosta, jos verovelvollinen on verovuonna vähintään seitsemän kuukauden ajan saanut säännöllistä ja täyttä opetusta peruskoulussa, lukiossa, iltalukiossa, ammattikoulussa, korkeakoulussa tai muussa näihin verrattavassa oppilaitoksessa (kunnallisverotuksen opiskelijavähennys). (Uusi 3 mom.)

Milloin verovelvollinen on kuollut ja häneltä on jäänyt leski, lapsia tai muita perillisiä, joiden elatus pääasiallisesti on ollut hänen ansionsa varassa, tehdään vainajan tulosta kohtuullinen, enintään kokonaistulon määräinen vähennys (kuolleen henkilön tulosta tehtävä vähennys). (Uusi 4 mom.)

107 §

Verovelvollisen luonnollisen henkilön kokonaistulosta kunnallisverotuksessa vähennetään 2 900 markkaa, jos hänellä on sairaudesta, viasta tai vammasta aiheutunut pysyvä haitta, jonka haitta-aste esitetyn selvityksen mukaan on 100 prosenttia. Jos prosenttimäärä on pienempi, mutta kuitenkin enintään 30 prosenttia, vähennyksenä myönnetään prosenttimäärän osoittama osuus 2 900 markasta (kunnallisverotuksen invalidivähennys). Vähennys myönnetään kuitenkin enintään (poist.) ansiotulon (poist.) suuruisena.

(2—5 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

108 ja 109 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

5 luku

Kokonaistulosta tehtäviä vähennyksiä koskevat erityiset säännökset

110—113 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

V OSA

Tulon ja menon jaksottaminen

1 luku

Tulon jaksottaminen

114 ja 115 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

2 luku

Menon jaksottaminen

116 ja 117 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

VI OSA

Varallisuus

1 luku

Varojen veronalaisuus

118—121 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

2 luku

Varojen arvostaminen

122—140 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

3 luku

Vähennykset varoista

141—143 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

VII OSA

Vero

1 luku

Valtionvero

144 ja 145 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

146 §

Suurimman osan verovuodesta Suomessa asuneen verovelvollisen tuloverosta vähennetään 730 markkaa, jos hänellä on sairaudesta, viasta tai vammasta aiheutunut pysyvä haitta, jonka haitta-aste esitetyn selvityksen mukaan on 100 prosenttia tai, jos prosenttimäärä on pienempi, mutta kuitenkin vähintään 30 prosenttia, prosenttimäärän osoittama osuus 730 markasta (*valtionverotuksen invalidivähennys*). Jos verovelvollinen on verovuonna saanut pakolliseen eläketurvaan perustuvaa työkyvyttömyyseläkettä, katsotaan hänen haitta-asteensa ilman eri selvitystä 100 prosentiksi, jos eläke

on myönnetty täytenä, ja 50 prosentiksi, jos se on myönnetty osaeläkkeenä, jollei verovelvollisen haitta-asteen esitetyn selvityksen perusteella katsota olevan suurempi. Verovelvollinen säilyttää oikeutensa työkyvyttömyyseläkkeen mukaiseen invalidivähennykseen senkin jälkeen, kun työkyvyttömyyseläke on muuttunut vanhuuseläkkeeksi. Asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä niistä perusteista, joiden mukaan haitta-aste määritellään, sekä invalidivähennyksen saamiseksi esitettävästä selvityksestä.

(2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Valtionverotuksessa suurimman osan verovuodesta Suomessa asunut verovelvollinen, joka on verovuonna suorittanut lapsen elatusta koskevan lainsäädännön mukaisella sopimuksella tai tuomiolla vahvistettua elatusapua, saa tuloverostaan vähentää neljäsosan verovuonna suorittamansa elatusavun määrästä, kuitenkin enintään 990 markkaa alaikäistä lasta kohden (valtionverotuksen elatusvelvollisuusvähennys). (Uusi 3 mom.)

Verovelvollinen, joka suurimman osan verovuodesta on asunut Suomessa ja joka on elättänyt verovuonna enintään 7 vuotta täyttäneitä lastaan, saa edellyttäen, että hän tai hänen puolisonsa verovuoden aikana ei ole saanut lasten kotihoidon tuesta annetusta laissa (24/85) tarkoitettua kotihoidon tukea 6 kuukautta pidemmältä ajalta, tuloverostaan vähentää lasten hoidosta lastenhoitajalle maksetusta ennakonpidätyksen alaisesta palkasta suoritettut työnantajan sairausvakuutus-, kansaneläke-, työeläke- ja tapaturmavakuutusmaksut, kuitenkin niin, että puolisoista vähennyksen saa vain se, jonka ansiotulojen määrä on pienempi (lastenhoitajavähennys). (Uusi 4 mom.)

147 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

148 §

Jos kotimaisen yhteisön verotettava tulo on alle 250 000 markkaa tai verotettava varallisuus alle 50 000 markkaa, otetaan edellisessä tapauksessa tuloveron määräämisen perusteeksi ainoastaan yhtä monta täyttä prosenttia yhteisön verotettavasta tulosta kuin siihen sisältyy 2 500 markan määriä ja jälkimmäisessä tapauksessa, mikäli yhteisö ei ole varallisuuden perusteella suoritettavasta verosta vapaa, varallisuusveron määräämisen perusteeksi yhtä

monta täyttä prosenttia yhteisön verotettavasta varallisuudesta kuin siihen sisältyy 500 markan määriä.

149 §

(1 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Tulontasausta varten edellä tarkoitettu kerratulo jaetaan niiden vuosien lukumäärällä, joilta tulon katsotaan kertyneen, kuitenkin enintään *kahdellakymmenellä*. Näin lasketuista tulon osista yksi lisätään verovelvollisen verovuoden muuhun verotettavaan tuloon. Muille tulonosille lasketaan verovuoden progressiivisen tuloveroasteikon mukaan vero, jonka on kuitenkin oltava 15 prosenttia tulon osasta. Tulon osaan tällä tavalla laskettu vero kerrotaan kertymisvuosien lukumäärällä verovuotta lukuun ottamatta ja pannaan maksettavaksi verovuoden verona. Jos yhteisetuuden tulo on kertynyt useammalta kuin 10 vuodelta, kerratulon muusta kuin verovuoden verotettavaan tuloon lisäystä osasta pannaan veroa maksettavaksi enintään 30 prosenttia tästä tulon osasta.

(3 ja 4 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

150—153 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

2 luku

Kunnallisvero

154 ja 155 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

VIII OSA

Erityisiä säännöksiä

1 luku

Verotuksen kattosääntö

156 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

2 luku

Verosopimukset

157 ja 158 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

IX OSA

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

159 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

160 §

Tämän lain perheverotusta koskevien säännösten estämättä vuodelta 1989 toimitettavassa valtionverotuksessa sen puolison, jolla on ansiotuloja vähemmän kuin toisella puolisollla tai jolla ei ole ansiotuloja lainkaan, muut tulot kuin ansiotulot, *joihin valtionverotuksessa luetaan myös metsätalouden puhdas tuotto*, lisätään toisen puolison tuloihin siltä osin kuin niiden määrä ylittää 6 500 markkaa. Veron määrää laskettaessa ja veroa maksuunpantaessa on tällöin noudatettava ennen tätä lakia voimassa olleen tulo- ja varallisuusverolain 61 §:n säännöksiä.

(2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Mitä 89 §:ssä on sanottu puolisoista, koskee myös miestä ja naista, jotka verovuonna avioliittoa solmimatta jatkuvasti ovat eläneet yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa kuitenkin siten, että mitä tässä virkkeessä on sanottu, sovelletaan vuoden 1992 alusta lukien. (Uusi 3 mom.)

161 ja 162 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

163 §

(1 ja 2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Niihin liiketoimintaa harjoittaviin avoimiin yhtiöihin ja kommandiittiyhtiöihin, joiden tilikausi ei ole kalenterivuosi, sovelletaan ennen tämän lain voimassaoloa olleita säännöksiä, jos verovelvollinen niin vaatii, kuitenkin ainoastaan tämän lain voimaan tullessa kesken olevan tilikauden osalta. (Uusi 3 mom.)

164—166 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

167 §

Ennen tämän lain voimaantuloa otetusta 59 §:n 1 momentissa tarkoitettusta henkilövaakuutuksesta on verovelvollisen veronalaista tuloa määrä, joka saadaan, kun vakuutusuritukselta vähennetään vakuutuksella 31 päivänä joulukuuta 1988 ollut muut SARVO 60 prosenttil-

la korotettuna ja lain voimaantulopäivänä tai sen jälkeen maksetut vakuutusmaksut. Vähintään 10 vuotta voimassa olleen edellä mainituin tavoin lasketun vakuutuksen tuotosta on veronalaista tuloa 50 prosenttia.

(2—5 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

168—174 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Helsingissä 23 päivänä marraskuuta 1988

Esko Aho
Hannu Tenhiälä

Matti Maijala
Timo Kietäväinen

Mauri Pekkarinen
Jukka Vihriälä